דָּוִיד גְּרוֹסְמַן

דו־קְרָב

צִיֵּר: אַבְנֵר אַבְרָהָמִי

הדפסה ראשונה, מסדה, 1982
הדפסה ראשונה, הקה"מ, 1995

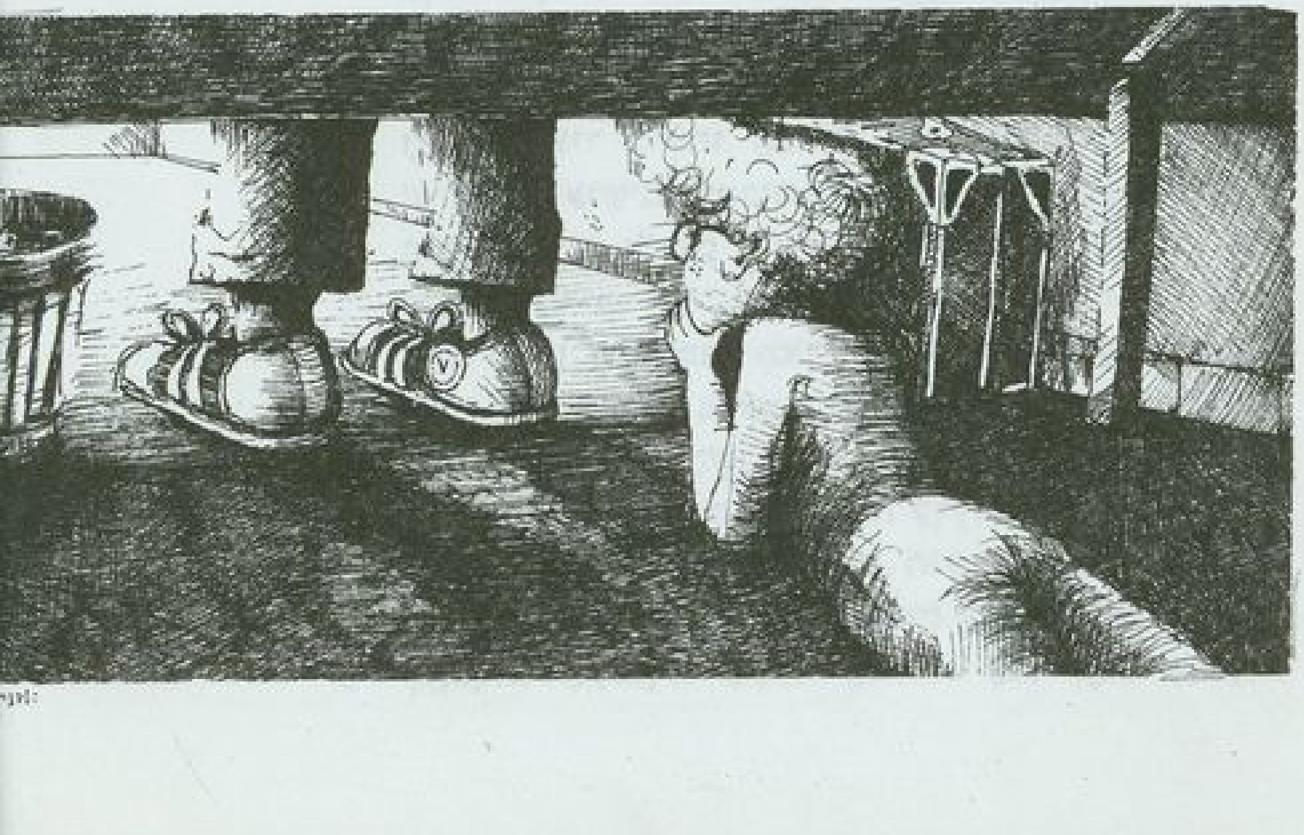
פֶּרֶק רִאשׁוֹן

מִתַּחַת לַמִּטָּה

הָיִינוּ שְׁלֹשָׁה: רָמִי, שֶׁהָיָה הֲכִי חָזָק בַּכִּתָּה; אַמְנוֹן, שֶׁהָיָה אַמִּיץ כְּמוֹ טַיָּס יַפָּנִי וְיָדַע לְהָזִיז אֶת הָאָזְנַיִם; וַאֲנִי.
לֹא. לֹא טוֹב.
הָיִינוּ שִׁבְעָה. שִׁבְעָה נְעָרִים עֲשׂוּיִים לְלֹא חָת. בַּלָּשִׁים מַבְרִיקִים, חַדֵּי עַיִן. גַּם כֶּלֶב הָיָה אִתָּנוּ, כַּמּוּבָן (אֵיךְ אֶפְשָׁר אַחֶרֶת?); כֶּלֶב גָּדוֹל וְנָבוֹן, שֶׁבִּשְׁעַת הַצֹּרֶךְ יוֹדֵעַ לִירוֹת בְּאֶקְדָּח וּלְשַׁקֵּר בְּלִי לְהַסְמִיק. יַחַד אִתּוֹ הָיִינוּ בִּלְתִּי מְנֻצָּחִים, בִּלְתִּי...
לֹא.
לֹא הָיִינוּ שְׁלֹשָׁה וְלֹא שִׁבְעָה, וְעַל כֶּלֶב אֵין מַה לְּדַבֵּר. הָיִיתִי לְבַדִּי. רַק אֲנִי. אוּלַי — לוּ הָיָה שָׁם עוֹד מִישֶׁהוּ — הָיִיתִי מַרְגִּישׁ בָּטוּחַ יוֹתֵר שָׁם, מִתַּחַת לַמִּטָּה בְּבֵית־הָאָבוֹת שֶׁבִּשְׁכוּנַת בֵּית־הַכֶּרֶם, כְּשֶׁשָּׁכַבְתִּי וְהִמְתַּנְתִּי לַבִּרְיוֹן הַנּוֹרָא שֶׁל בֵּית־הַסֵּפֶר לִרְפוּאָה מֵהַיְדֶלְבֶּרְג שֶׁבְּגֶרְמַנְיָה. אוּלַי — לוּ הָיָה שָׁם עוֹד מִישֶׁהוּ. אֲנִי לֹא מְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה, רַק מִישֶׁהוּ שֶׁיּוֹדֵעַ מָה עוֹשִׂים בְּמַצָּבִים מְסֻבָּכִים, שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּם נִסָּיוֹן בַּלָּשִׁי, וְרָצוּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גַּם אֶקְדָּח; וְאוּלַי זְכוּכִית מַגְדֶּלֶת, כְּדֵי לְגַלּוֹת אַחַר־כָּךְ טְבִיעוֹת אֶצְבָּעוֹת עַל הַגּוּפָה — — —
אֲבָל מִכֵּיוָן שֶׁחָשַׁשְׁתִּי מְאֹד שֶׁהַגּוּפָה תִּהְיֶה שֶׁלִּי, וּמִכֵּיוָן שֶׁאֲנִי קָשׁוּר אֵלֶיהָ בְּקֶשֶׁר רִגְשִׁי חָזָק, לֹא הִרְשֵׁיתִי לְעַצְמִי לְהַמְשִׁיךְ וְלַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עֲצוּבוֹת כָּאֵלֶּה, אֶלָּא מִקַּדְתִּי אֶת עֵינַי בְּפַס הָאוֹר שֶׁהִסְתַּנֵּן מִתַּחַת לַדֶּלֶת.
כִּי, כַּזָּכוּר, שָׁכַבְתִּי מִתַּחַת לַמִּטָּה. חוּץ מֵחֶלְקָהּ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַדֶּלֶת יָכֹלְתִּי לִרְאוֹת גַּם אֶת הַשָּׁטִיחַ הַצִּבְעוֹנִי וְאֶת הַמְּזֻוָּדָה הָאֲפֹרָה, הַקְּשׁוּרָה בִּשְׁתֵּי חֲגוֹרוֹת בַּד, וְאֶת הָרַגְלַיִם

הַדְּפִיקוֹת שֶׁל מַר רוֹזֶנְטָל, הַנְּתוּנוֹת בְּנַעֲלֵי הַהִתְעַמְּלוּת הַנִּצְחִיּוֹת שֶׁלּוֹ.
אֲבָל כַּמּוּבָן שֶׁאַסְבִּיר אֶת עַצְמִי. הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לְהַתְחִיל סִפּוּר מִתַּחַת לַמִּטָּה. זֶה לֹא מְכֻבָּד, וְגַם יֵשׁ שָׁם אָבָק.

הָיִיתִי בֶּן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה, כְּשֶׁאֵרְעוּ הַדְּבָרִים הָהֵם. הַיּוֹם אֲנִי בֶּן עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה, וַעֲדַיִן אֲנִי זוֹכֵר אֶת דְּפִיקוֹת הַלֵּב שֶׁלִּי, כְּשֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת צְעָדָיו הַמִּתְקָרְבִים שֶׁל הַבִּרְיוֹן מִבֵּית־הַסֵּפֶר לִרְפוּאָה בְּהַיְדֶלְבֶּרְג. כְּבָר אָמַרְתִּי שֶׁהָיִיתִי לְבַדִּי, כְּלוֹמַר — מִתַּחַת לַמִּטָּה. עַל הַמִּטָּה יָשַׁב מַר רוֹזֶנְטָל — הַיְנְרִיךְ רוֹזֶנְטָל, בֶּן שִׁבְעִים, קְטַן קוֹמָה וּבַעַל רַעְמַת שֵׂעָר לְבָנָה; אֲבָל מִתַּחַת לַמִּטָּה הָיִיתִי בּוֹדֵד מְאֹד. וַאֲנִי זוֹכֵר, שֶׁבְּרִגְעֵי הַבְּדִידוּת וְהַצִּפִּיָּה הָהֵם הִסְפַּקְתִּי לַחְשֹׁב, שֶׁאוּלַי אִמָּא שֶׁלִּי צוֹדֶקֶת; שֶׁאוּלַי לֹא טוֹב שֶׁאֵין לִי חֲבֵרִים וְשֶׁאֲנִי תָּמִיד לְבַדִּי, אוֹ עִם כָּל מִינֵי חֲבֵרִים מוּזָרִים כְּמוֹ רוֹזֶנְטָל. הַהוֹרִים שֶׁלִּי הָיוּ קְצָת מֻדְאָגִים מִכָּךְ, שֶׁאֵינֶנִּי הוֹלֵךְ לַצּוֹפִים וְלֹא לַתְּנוּעָה, וְכִמְעַט אַף פַּעַם אֵינֶנִּי מִשְׁתַּתֵּף בְּעַרְבֵי־כִּתָּה. אֲנִי הָיִיתִי

מְדְאָג רַק מִן הַדְּאָגָה שֶׁלָּהֶם, כִּי עִם עַצְמִי הִסְתַּדַּרְתִּי דֵּי טוֹב. גַּם הַחֶבְרֶ׳ה בַּכִּתָּה כְּבָר הִפְסִיקוּ לִדְחֹק בִּי לָבוֹא וְלָקַחַת חֵלֶק בְּכָל מַעֲשֵׂיהֶם — אוּלַי מִפְּנֵי שֶׁזֶּה נִמְאַס עֲלֵיהֶם, וְאוּלַי מִפְּנֵי שֶׁלֹּא חָשׁוּב הָיָה לָהֶם אִם אָבוֹא אוֹ לֹא.

עִם זֶה, כָּאָמוּר, יָדַעְתִּי לְהִסְתַּדֵּר; אֲבָל כְּשֶׁאַבָּא שֶׁלִּי הָיָה נִכְנָס בָּעֶרֶב לַחֶדֶר, יוֹשֵׁב לְיָדִי עַל הַמִּטָּה, מִתְבּוֹנֵן בִּי וְלֹא אוֹמֵר כְּלוּם — הָיָה לִי קָשֶׁה; אֲפִלּוּ יוֹתֵר קָשֶׁה מִן הַמְּרִיבוֹת הַקּוֹלָנִיּוֹת עִם אִמָּא, שֶׁהָיְתָה צוֹעֶקֶת עָלַי וְאוֹמֶרֶת שֶׁאֲנִי מִתְנַהֵג לִפְעָמִים כְּמוֹ זָקֵן — וְלֹא כְּמוֹ נַעַר בֶּן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה.

אֲבָל אִמָּא שֶׁלִּי לֹא הִכִּירָה אֶת מַר רוֹזֶנְטַל. אָמְנָם, בִּתְעוּדַת הַזֶּהוּת שֶׁלּוֹ הָיָה כָּתוּב שֶׁנּוֹלַד בִּשְׁנַת 1896, אַךְ הוּא הָיָה נִמְרָץ וְעֵרָנִי כְּמוֹ בֶּן עֶשְׂרִים, וְטָעַן שֶׁרַק בְּגִיל שִׁבְעִים מַתְחִילִים הַחַיִּים הָאֲמִתִּיִּים.

אֶת רוֹזֶנְטַל הִכַּרְתִּי בִּתְחִלַּת שְׁנַת הַלִּמּוּדִים. הַמְּחַנֶּכֶת שֶׁלָּנוּ חִלְּקָה אוֹתָנוּ לְ״קְבוּצוֹת הִתְנַדְּבוּת״, וּבֵין הַפְּעִילֻיּוֹת שֶׁהִצִּיעָה הָיְתָה גַּם אֶפְשָׁרוּת לִיצֹר קֶשֶׁר שֶׁל עֶזְרָה וִידִידוּת עִם קָשִׁישׁ.

כְּשֶׁאִמָּא שֶׁלִּי שָׁמְעָה, שֶׁמִּכָּל שֶׁפַע הָאֶפְשָׁרֻיּוֹת לְהִתְנַדְּבוּת וּלְעֶזְרָה בָּחַרְתִּי דַּוְקָא ״לְאַמֵּץ״ קָשִׁישׁ וּלְאָרֵחַ לוֹ לְחֶבְרָה פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ, הִיא אָמְרָה רַק: ״וּמָה?״. וְאַתֶּם, שֶׁעֲדַיִן אֵינְכֶם מַכִּירִים אוֹתָהּ, צְרִיכִים לְהָבִין שֶׁזֶּה בְּעֶצֶם קִצּוּר שֶׁל הַמִּשְׁפָּט הַבָּא: ״וּמָה חֲשַׁבְתֶּם? בִּמְקוֹם שֶׁיִּמְצָא לוֹ חֲבֵרִים בְּנֵי גִּילוֹ, בִּמְקוֹם שֶׁיְּשַׂחֵק כַּדּוּרֶגֶל וְיַעֲשֶׂה סְפּוֹרְט, בִּמְקוֹם שֶׁיַּעֲזֹב קְצָת אֶת הַסְּפָרִים שֶׁלּוֹ וְאֶת הָאַרְנָב הַמְעֻצְבָּן שֶׁלּוֹ, בִּמְקוֹם כָּל זֶה הוּא הוֹלֵךְ וּמוֹצֵא לוֹ חָבֵר בֶּן שִׁבְעִים; וַאֲנִי בְּטוּחָה שֶׁזֶּה רַק בִּשְׁבִיל לְהַרְגִּיז אוֹתִי״. זֶהוּ הַפֵּרוּשׁ הַמָּלֵא, לְלֹא קִצּוּרִים וְהַשְׁמָטוֹת שֶׁל הַ״וּמָה?״ שֶׁל אִמָּא שֶׁלִּי; וְתוֹדוּ, שֶׁהַרְבֵּה יוֹתֵר חֶסְכוֹנִי לוֹמַר ״וּמָה?״ בִּמְקוֹם כָּל הַנְּאוּם הַזֶּה.

אֲבָל דָּבָר לֹא עָזַר לָהּ, וַאֲנִי הִצְטָרַפְתִּי לִקְבוּצָה שֶׁל עוֹד שְׁלֹשָׁה יְלָדִים שֶׁיָּצְאוּ לְמוֹשַׁב הַזְּקֵנִים, שֶׁקּוֹרְאִים לוֹ גַּם ״בֵּית־אָבוֹת״, וְהַנִּמְצָא בִּשְׁכוּנַת בֵּית־הַכֶּרֶם שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם.

אֲנִי רוֹצָה לוֹמַר מַשֶּׁהוּ.

אֲנִי יוֹדֵעַ, שֶׁיֵּשׁ יְלָדִים שֶׁאֵינָם אוֹהֲבִים זְקֵנִים; שֶׁאוֹמְרִים שֶׁלַּזְּקֵנִים יֵשׁ לִפְעָמִים רֵיחוֹת לֹא נְעִימִים אוֹ שֶׁהַפָּנִים שֶׁלָּהֶם מְלֵאִים קְמָטִים אוֹ שֶׁהֵם סְתָם מְעַצְבְּנִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם אִטִּיִּים מְאֹד. וְעַל זֶה אֹמַר רַק דָּבָר אֶחָד: יֵשׁ כָּאֵלֶּה זְקֵנִים מְזֻנָּחִים, אֲבָל זֶה רַק מִפְּנֵי שֶׁהִזְנִיחוּ אוֹתָם. מִישֶׁהוּ אֵינוֹ מְטַפֵּל בָּהֶם וְאֵינוֹ אוֹהֵב אוֹתָם. וְזֶה פָּשׁוּט מְאֹד, כְּמוֹ כְּלָל יְסוֹדִי בְּדִקְדּוּק: אִם אַתָּה עוֹזֵב מִישֶׁהוּ — הוּא עָזוּב. וְזֶהוּ. אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֹא הִמְצֵאתִי בְּעַצְמִי. שָׁמַעְתִּי אוֹתָם פְּעָמִים רַבּוֹת מִן הַזְּקֵנִים שֶׁבְּבֵית־הָאָבוֹת, כַּאֲשֶׁר יָשַׁבְתִּי וְשׂוֹחַחְתִּי אִתָּם, בְּעֵת שֶׁחִכִּיתִי לְרוֹזֶנְטָל. לְרַבִּים מֵהֶם הָיוּ מִשְׁפָּחוֹת וִידִידִים וַחֲבֵרִים לַעֲבוֹדָה, אֲבָל מֵרֶגַע שֶׁנִּכְנְסוּ לְבֵית־הָאָבוֹת, כְּאִלּוּ נִשְׁכְּחוּ מִלֵּב כֹּל. הָיוּ שָׁם זְקֵנִים, שֶׁאֲפִלּוּ הַיְלָדִים שֶׁלָּהֶם הִפְסִיקוּ לְבַקֵּר אוֹתָם. יֵשׁ לִי הַרְבֵּה מָה לוֹמַר בָּעִנְיָן הַזֶּה, אֲבָל לֹא עַכְשָׁו.

כִּי עַכְשָׁו כְּבָר נִשְׁמָעִים בְּבֵרוּר הַצְּעָדִים הַכְּבֵדִים לְיַד הַדֶּלֶת שֶׁל מַר רוֹזֶנְטָל, וְהַצְּעָדִים הַלָּלוּ מִתְמַזְּגִים עִם פְּעִימוֹת הַדָּם בָּרַקּוֹת שֶׁלִּי. מִנְּקֻדַּת הַמַּבָּט הַמְּיֻחֶדֶת שֶׁלִּי יָכֹלְתִּי לִרְאוֹת אֵיךְ הָרַגְלַיִם הַדַּקִּיקוֹת שֶׁל רוֹזֶנְטָל רוֹעֲדוֹת בְּתוֹךְ הַמִּכְנָסַיִם שֶׁלּוֹ, וְיָדַעְתִּי שֶׁגַּם הוּא מְפַחֵד, אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר שֶׁבַע פְּעָמִים בְּעֵרֶךְ הוּא הִדְגִּישׁ בְּאָזְנַי הַיּוֹם, שֶׁהוּא רוֹעֵד כָּךְ רַק מִכַּעַס נוֹרָא וּבִלְתִּי נִתָּן לִשְׁלִיטָה. אֲבָל בְּעֵרֶךְ שְׁבַע־עֶשְׂרֵה פְּעָמִים הוּא סִפֵּר לִי, שֶׁלַּבִּרְיוֹן מִבֵּית־הַסֵּפֶר לִרְפוּאָה הָיוּ נַעֲלַיִם מִסְפָּר אַרְבָּעִים וָשֶׁבַע; וְשֶׁהוּא הָיָה אַלּוּף הָאוּנִיבֶרְסִיטָה שֶׁל הַיְדֶלְבֶּרְג בִּקְלִיעָה לַמַּטָּרָה בְּאֶקְדָּח; וְשֶׁהוּא הָיָה מֵרִים בְּיָד אַחַת אֶת כָּל שְׁנֵים־עָשָׂר הַכְּרָכִים שֶׁל הָאֶנְצִיקְלוֹפֶּדְיָה הַגֶּרְמָנִית לִרְפוּאָה; וְשֶׁפַּעַם אַחַת הוּא שָׁבַר אֶת הַשִּׁנַּיִם לַחֲמִשָּׁה סְטוּדֶנְטִים גֶּרְמָנִיִּים, שֶׁהֵעִירוּ הֶעָרוֹת מַעֲלִיבוֹת עַל אוֹדוֹת הַיְּהוּדִים.

עוֹד כַּמָּה סִפּוּרֵי גְּבוּרָה וּצְמַרְמֹרֶת מִן הַסּוּג הַזֶּה סִפֵּר לִי רוֹזֶנְטָל בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם, וְאַחֲרֵי כָּל סִפּוּר הָיָה מִתְנַשֵּׁם, וּפָנָיו נַעֲשׂוּ אֲדֻמִּים מְאֹד מִתַּחַת לַעֲטֶרֶת הַשֵּׂעָר הַלְּבָנָה שֶׁלּוֹ. אָז הָיָה חוֹבֵט אֶת אֶגְרוֹפוֹ בְּיָדוֹ וְאוֹמֵר בְּמִבְטָא יֶקִּי כָּבֵד: "אֲבָל

רַק יָעֵז וְיָבוֹא לְכָאן, וַאֲנִי אֲלַמֵּד אוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאִיּוּמִים וּבְעַלְבּוֹנוֹת! אוֹתִי הוּא מְכַנֶּה גַּנָּב, הַפֶּרֶא־אָדָם הַזֶּה? חֲסַר הַתַּרְבּוּת הַזֶּה, אוֹתִי? שֶׁיָּבוֹא לְכָאן, וַאֲנִי כְּבָר אֲנַעֵר מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַחֻצְפָּה הַבַּרְבָּרִית הַזּוֹ!" וְזֶה הָיָה קְצָת מְשֻׁנֶּה לִשְׁמֹעַ, כִּי מַר רוֹזֶנְטַל הָיָה אִישׁ רָזֶה וְנָמוּךְ כְּמוֹ יֶלֶד; וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה סְפּוֹרְטִיבִי מְאֹד וּבְכָל יוֹם הָיָה שׂוֹחֶה בַּבְּרֵכָה הַמְחֻמֶּמֶת שֶׁל הָאוּנִיבֶרְסִיטָה, וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה מְלַגְלֵג עָלַי, שֶׁהַסְּפּוֹרְט הַיָּחִיד שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה זֶה הַמַּאֲמָץ בִּזְמַן שֶׁאֲנִי הוֹפֵךְ דַּף בַּסֵּפֶר — לַמְרוֹת כָּל זֹאת הָיְתָה לִי תְּחוּשָׁה עֲמוּמָה, שֶׁבְּמִקְרֶה שֶׁל מַאֲבָק בֵּין הַזָּקֵן "שֶׁלִּי" לְבֵין הַבִּרְיוֹן־מֵרִים־הָאֶנְצִיקְלוֹפֶּדְיוֹת־בְּסִגְנוֹן־חָפְשִׁי אֵין לְרוֹזֶנְטַל סִכּוּיִים רַבִּים. כְּשֶׁרָמַזְתִּי לוֹ עַל כָּךְ בַּעֲדִינוּת, הוּא צִחֵקֵק בְּעַצְבָּנוּת וְאָמַר בְּלַעַג, שֶׁאִם אֲנִי מְפַחֵד, אוּכַל לָלֶכֶת מִיָּד הַבַּיְתָה אוֹ לְחַכּוֹת בַּמִּסְדְּרוֹן עַד שֶׁהַקְּרָב הַנּוֹרָא יִסְתַּיֵּם, וְאָז אֶעֱזֹר לוֹ לְגַלְגֵּל הַחוּצָה אֶת הַבִּרְיוֹן אוֹ אֶת שְׂרִידָיו הַמְקֻמָּטִים. הוּא דִּבֵּר אֵלַי בְּלִגְלוּג מַר כָּל־כָּךְ, שֶׁהֵבַנְתִּי כַּמָּה הוּא מְפַחֵד, וְעַל־כֵּן הוֹדַעְתִּי לוֹ בְּאֹפֶן חַד־מַשְׁמָעִי שֶׁאֲנִי נִשְׁאָר אִתּוֹ, יִהְיֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה.

הוּא נִגַּשׁ וְלָחַץ אֶת יָדִי בְּלִי לוֹמַר מִלָּה. רָאִיתִי אֵיךְ הַשְּׂפָתַיִם שֶׁלּוֹ מִתְהַדְּקוֹת, וְזֶה הָיָה סִימָן שֶׁהוּא מִתְרַגֵּשׁ. אָז הָיָה מִין רֶגַע כָּזֶה שֶׁל שְׁתִיקָה, כְּשֶׁבֵּין כַּפּוֹת הַיָּדַיִם הַלּוֹחֲצוֹת זוֹ אֶת זוֹ צוֹמְחִים אֹמֶץ, יְדִידוּת וְהַחְלָטָה נְחוּשָׁה. אֲבָל כְּשֶׁנִּפְרְדוּ הַיָּדַיִם, שׁוּב נִתְקַפְתִּי פַּחַד, וְרָאִיתִי שֶׁגַּם הַכְּתֵפַיִם שֶׁל רוֹזֶנְטַל נִשְׁמְטוּ קְצָת. הוּא הֵחֵל לוֹמַר שֶׁבִּכְלָל אָסוּר לוֹ לְעָרֵב אוֹתִי בְּעִנְיָן בִּישׁ כָּזֶה, וּמִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יִסְתַּיֵּם הַכֹּל, בִּפְרָט כְּשֶׁמְּדֻבָּר בְּפֶרֶא־אָדָם אֲמִתִּי כְּמוֹ רוּדִי שְׁנֵרֶץ, וּבֶאֱמֶת מוּטָב שֶׁאֵלֵךְ הַבַּיְתָה. אֲנִי מִצִּדִּי אָמַרְתִּי לוֹ שֶׁאֵין עַל מַה לְדַבֵּר, שֶׁאֲנִי נִשְׁאָר. כִּי אִם לִשְׁפֹּט עַל־פִּי הַתֵּאוּר שֶׁל הַבִּרְיוֹן וְאִם לְהַסִּיק מַסְקָנוֹת מִמִּכְתַּב הָאִיּוּם הַמּוּזָר שֶׁכָּתַב לְרוֹזֶנְטַל, הֲרֵי תִּהְיֶה זוֹ בְּגִידָה מִצִּדִּי אִם אַשְׁאִיר אֶת רוֹזֶנְטַל מוּל הַבִּרְיוֹן כֻּלּוֹ. לֹא שֶׁאֲנִי הָיִיתִי חָזָק — לְהֵפֶךְ; אֲבָל כָּךְ נִהְיֶה לְפָחוֹת שְׁנַיִם נֶגֶד אֶחָד, וְכָךְ גַּם נַכְפִּיל אֶת הַסִּכּוּי שֶׁמִּישֶׁהוּ

מֵאִתָּנוּ יִשָּׁאֵר בַּחַיִּים כְּדֵי לְסַפֵּר אֶת סִפּוּר הַקְּרָב לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים — אוֹ, בְּעֶצֶם, לַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, כְּלוֹמַר — לְאִמָּא וּלְאַבָּא שֶׁלִּי.

וְכָךְ הִגַּעְנוּ יַחַד לַהַצָּעָה הַמְּחֻכֶּמֶת: אֲנִי אֶסְתַּתֵּר מִתַּחַת לַמִּטָּה, עַד שֶׁיִּתְבַּהֲרוּ כַּוָּנוֹתָיו שֶׁל הַבִּרְיוֹן מֵהַיְדֶלְבֶּרְג, וְאָז אָגִיחַ מִמַּחֲבוֹאִי כְּדֵי לְחַסֵּל אֶת הָרָשָׁע אוֹ לְפָחוֹת לִבְעֹט בּוֹ בָּרֶגֶל.

אֲנִי אוֹמֵר "עַד שֶׁיִּתְבַּהֲרוּ כַּוָּנוֹתָיו", אֲבָל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל הַבִּרְיוֹן הָיוּ בְּרוּרוֹת מְאֹד וְהָיוּ רְשׁוּמוֹת בְּאֹפֶן מְפֹרָשׁ בְּיוֹתֵר בַּמִּכְתָּב, שֶׁהִגִּיעַ הַבֹּקֶר לְבֵית־הָאָבוֹת וְנִמְסַר לְיָדָיו שֶׁל רוֹזֶנְטַל.

הַמִּכְתָּב הַזֶּה הָיָה מֻנָּח כָּעֵת עַל הַשֻּׁלְחָן, וְהָיָה כָּתוּב בּוֹ כָּךְ: **"גַּנָּב מְתֹעָב וַחֲסַר בּוּשָׁה! אִם עַד לְשָׁעָה שֶׁבַע הָעֶרֶב לֹא תָּשִׁיב לִי אֶת הַפֶּה שֶׁלָּהּ, אָבוֹא לְקַחְתּוֹ מִמְּךָ, וְאֶעֱשֶׂה זֹאת בְּכָל מְחִיר"**. וּלְמַטָּה, בַּצַּד, הָיָה רָשׁוּם בִּדְיוֹ אֲדֻמָּה, שֶׁהֶעֶלְתָה בִּי הִרְהוּרִים מְשֻׁנִּים: **"כָּבוֹד אוֹ מָוֶת"**; וְחָתוּם — רוּדִי שְׁוַרְץ.

פֶּרֶק שֵׁנִי

עֲדַיִן מִתַּחַת לַמִּטָּה

כָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת בִּלְתִּי רְגִילוֹת עוֹלוֹת בְּמֹחוֹ שֶׁל אָדָם, כַּאֲשֶׁר הוּא מְשַׁנֶּה אֶת נְקֻדַּת הַמַּבָּט שֶׁלּוֹ עַל הָעוֹלָם. הִנֵּה, אֲנִי לְמָשָׁל. כַּאֲשֶׁר רָבַצְתִּי עַל גְּחוֹנִי מִתַּחַת לַמִּטָּה שֶׁל רוֹזֶנְטָל בְּבֵית־הָאָבוֹת שֶׁבִּשְׁכוּנַת בֵּית־הַכֶּרֶם, הִרְהַרְתִּי בִּפְנֵי עַצְמִי שֶׁמִּגֹּבַהּ כָּזֶה, גֹּבַהּ פְּנֵי הָרִצְפָּה, הָעוֹלָם נִרְאֶה מַפְחִיד לְמַדַּי. פַּח הָאַשְׁפָּה לִנְיָרוֹת נִרְאָה גָּדוֹל כְּחָבִית; הַמְּזָוֶדָה הָאֲפֹרָה, הַקְּטַנָּה, שֶׁל רוֹזֶנְטָל הִתְנַשְּׂאָה לְמוּלִי כְּאָרוֹן גָּדוֹל; וְרַק הָרַגְלַיִם שֶׁלּוֹ, שֶׁל רוֹזֶנְטָל, שֶׁהִשְׁתַּלְשְׁלוּ מִן הַמִּטָּה, נִרְאוּ רָזוֹת וּקְטַנּוֹת כָּרָגִיל. אָז חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי, שֶׁתִּינוֹקוֹת וִילָדִים קְטַנִּים סוֹבְלִים וּמְפַחֲדִים מִכָּךְ, שֶׁכָּל דָּבָר נִרְאָה לָהֶם גָּדוֹל וּמְאַיֵּם. אַחַר־כָּךְ חָשַׁבְתִּי, שֶׁגַּם לִזְקֵנִים הָעוֹלָם נִרְאֶה מְסֻכָּן, מָהִיר מִדַּי, מְתֻחְכָּם מִדַּי. הִנֵּה, רוֹזֶנְטָל, שֶׁהוּא זָקֵן מוֹדֶרְנִי וְנִמְרָץ בְּהֶחְלֵט, אוֹמֵר שֶׁהוּא מְפַחֵד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַעֲלִיּוֹת, כִּי בִּזְמַנּוֹ עוֹד לֹא הִמְצִיאוּ אוֹתָן. אֲבָל אֲנִי חוֹשֵׁד שֶׁהוּא רַק מִתְבַּדֵּחַ, כִּי בְּכָל הַמַּכְשִׁירִים הַמּוֹדֶרְנִיִּים הָאֲחֵרִים הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּלִי חֲשָׁשׁ.

יָכֹלְתִּי בְּוַדַּאי לְהַרְהֵר כָּךְ זְמַן רַב. אִמָּא שֶׁלִּי אוֹמֶרֶת, שֶׁיֵּשׁ אֲנָשִׁים הַשּׁוֹקְעִים בְּמַחֲשָׁבוֹת, אֲבָל אֲנִי מַמָּשׁ טוֹבֵעַ בָּהֶן. לִפְעָמִים הִיא צוֹדֶקֶת; אֲבָל בָּרֶגַע הַהוּא הָיוּ לִי סִבּוֹת טוֹבוֹת מְאֹד לַחְשֹׁשׁ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא רַק בִּגְלַל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַפִילוֹסוֹפִיּוֹת הָהֵן, אֶלָּא מִסִּבּוֹת מוּחָשִׁיּוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר: שֶׁכֵּן הַשָּׁעָה הָיְתָה כְּבָר שֶׁבַע פָּחוֹת דַּקָּה אַחַת, וּמֵעֵבֶר לַדֶּלֶת כְּבָר לֹא נִשְׁמְעוּ צְעָדִים; וַאֲנִי וְרוֹזֶנְטָל, כָּל אֶחָד מִצַּד אַחֵר שֶׁל הַמִּטָּה, יָדַעְנוּ לָבֶטַח שֶׁרוּדִי שְׁנֵרֶץ, הַבִּרְיוֹן הַנּוֹרָא מִבֵּית־הַסֵּפֶר לִרְפוּאָה בְּהַיְדֶלְבֶּרְג, עוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת,

וְהוּא זוֹעֵם וְנִרְגָּז. וּכַאֲשֶׁר אָדָם, שֶׁמִּסְפַּר נְעָלָיו אַרְבָּעִים וָשֶׁבַע וְהוּא אַלּוּף הָאוּנִיבֶרְסִיטָה בִּקְלִיעָה בְּאֶקְדָּח, עוֹמֵד נִרְגָּז וְזָעוּף מֵאֲחוֹרֵי דַּלְתְּךָ, יֵשׁ לְךָ כְּבָר שְׁתֵּי סִבּוֹת טוֹבוֹת לִדְאָגָה.

אֲבָל עֲדַיִן נוֹתְרָה דַּקָּה שְׁלֵמָה עַד לְשָׁעָה שֶׁבַע. יָדַעְתִּי זֹאת, כִּי הַשָּׁעוֹן שֶׁלִּי הָיָה מְכֻוָּן לְפִי הָרַדְיוֹ, וְהָרַדְיוֹ הָיָה מְכֻוָּן לְפִי הַשָּׁעוֹן שֶׁל רוֹזֶנְטַל — אוֹ כָּכָה, לְפָחוֹת, אָמַר מְנַהֵל בֵּית־הָאָבוֹת. זֹאת, מִשּׁוּם שֶׁגַּם רוֹזֶנְטַל וְגַם הַשָּׁעוֹן שֶׁלּוֹ הָיוּ דַּיְקָנִים בְּיוֹתֵר, וּמְנַהֵל בֵּית־הָאָבוֹת, נְחֶמְיָה תּוּסִיָּה, הָיָה מַפְעִיל אֶת הַפַּעֲמוֹן הַחַשְׁמַלִּי בַּחֲדַר־הָאֹכֶל כְּדֵי לְהַזְמִין אֶת הַזְּקֵנִים לָאֲרוּחוֹת, רַק כְּשֶׁרָאָה אֶת רוֹזֶנְטַל יוֹרֵד בַּמַּדְרֵגוֹת.

וּמִכֵּיוָן שֶׁנּוֹתְרָה דַּקָּה שְׁלֵמָה עַד שֶׁבַע, וּמִכֵּיוָן שֶׁרוּדִי שְׁוַרְץ, הָעֲנָק שֶׁמֵּאֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת, בָּא גַּם הוּא, כְּמוֹ מַר רוֹזֶנְטַל, מִגֶּרְמַנְיָה, יָדַעְתִּי שֶׁהוּא יוֹסִיף וְיַעֲמֹד בַּמִּסְדְּרוֹן, בַּחוּץ, עַד שֶׁתִּהְיֶה הַשָּׁעָה שֶׁבַע בְּדִיּוּק; כֵּיוָן שֶׁכָּךְ כָּתַב בַּמִּכְתָּב שֶׁלּוֹ, שֶׁנָּח כָּעֵת עַל הַשֻּׁלְחָן הַקָּטָן. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁבַּמִּכְתָּב הוּא כִּנָּה אֶת רוֹזֶנְטַל "גַּנָּב מְתֹעָב וַחֲסַר בּוּשָׁה", וְאַף־עַל־פִּי שֶׁבְּסוֹף הַמִּכְתָּב הוּא רָשַׁם בִּדְיוֹ אֲדֻמָּה כַּדָּם "כָּבוֹד אוֹ מָוֶת" —

לַמְרוֹת כָּל זֹאת סֵדֶר צָרִיךְ לִהְיוֹת, וְהוּא לֹא יִכָּנֵס לַחֶדֶר לִפְנֵי הַמּוֹעֵד שֶׁקָּבַע.

כְּשֶׁפּוֹחֲדִים מְאֹד, כָּל דַּקָּה נִרְאֵית כְּמוֹ נֶצַח (אוֹ לְפָחוֹת כְּמוֹ חָמֵשׁ דַּקּוֹת); וּמִכֵּיוָן שֶׁכָּךְ, אֲנִי מִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת כָּעֵת הַפְסָקָה קְצָרָה בְּתֵאוּר הַמְּאֹרָעוֹת, כְּדֵי לְהַסְבִּיר לָכֶם סוֹף־סוֹף בְּהַרְחָבָה מִיהוּ רוֹזֶנְטַל, מִיהוּ הַבִּרְיוֹן וּמָה הוּא רוֹצֶה מֵרוֹזֶנְטַל.

כְּבָר סִפַּרְתִּי, שֶׁפָּגַשְׁתִּי אֶת רוֹזֶנְטַל כַּאֲשֶׁר הִתְנַדַּבְתִּי — בְּיַחַד עִם כַּמָּה תַּלְמִידִים מֵהַכִּתָּה שֶׁלִּי — לְמִבְצָע שֶׁל "אִמּוּץ קָשִׁישׁ".

הַבְּעָיָה שֶׁל הַזְּקֵנִים בְּמָקוֹם כָּזֶה הִיא הַשִּׁעֲמוּם, הַבְּדִידוּת, וְלָכֵן חָשׁוּב שֶׁיִּהְיֶה מִי שֶׁיִּדְאַג לָהֶם. אַרְבָּעָה תַּלְמִידִים הִתְחִילוּ אֶת הַמִּבְצָע הַזֶּה בִּתְחִלַּת הַשָּׁנָה, אֲבָל לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים רַק אֲנִי הִמְשַׁכְתִּי בּוֹ. שְׁאָר הַיְלָדִים אָמְרוּ, שֶׁאֵין לָהֶם זְמַן וְשֶׁהַזְּקֵנִים שֶׁהֵם אִמְּצוּ אֵינָם סַבְלָנִיִּים בְּיוֹתֵר; אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁפָּשׁוּט הָיָה לָהֶם קָשֶׁה לָשֶׁבֶת בְּמֶשֶׁךְ שָׁעָה שְׁלֵמָה וּלְהַקְשִׁיב לְסִפּוּרִים שֶׁל הַזְּקֵנִים, שֶׁלֹּא תָּמִיד הָיוּ מְעַנְיְנִים. וּבִכְלָל — בַּגִּיל שֶׁלָּנוּ נִדְמֶה שֶׁהַדְּבָרִים מִתְרַחֲשִׁים בִּמְהִירוּת עֲצוּמָה, שֶׁאִם לְרֶגַע לֹא נָשִׂים לֵב, נַפְסִיד הַכֹּל; וּמִשּׁוּם כָּךְ קָשֶׁה "לְסוֹבֵב אֶת הַכַּפְתּוֹר" וְלַעֲבֹר לְקֶצֶב אַחֵר, אִטִּי הַרְבֵּה יוֹתֵר, קֶצֶב שֶׁל זִקְנָה.

אֲנִי, כַּמּוּבָן, אֵינֶנִּי מַאֲשִׁים אֶת הַחֶבְרֶ'ה שֶׁ"נִּשְׁבְּרוּ", שֶׁהִפְסִיקוּ אֶת הַפְּגִישׁוֹת עִם הַזְּקֵנִים. אֲנִי חוֹשֵׁב, שֶׁלּוּ הָיִיתִי בִּמְקוֹמָם, גַּם אֲנִי הָיִיתִי מִתְקַשֶּׁה. גַּם אִמָּא שֶׁלִּי לֹא חָדְלָה לוֹמַר לִי, שֶׁלְּדַעְתָּהּ כְּבָר מִלֵּאתִי אֶת חוֹבָתִי דַּי וְהוֹתֵר, וְשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁאֶבְחַר לְעַצְמִי חֲבֵרִים, שֶׁהַגִּיל שֶׁלָּהֶם אֵינוֹ מְהַוֶּה כְּפוּלָה שֶׁל 35. לֹא שֶׁהִיא הָיְתָה נֶגֶד לוּחַ הַכֶּפֶל — לְהֵפֶךְ; וְלֹא שֶׁהָיְתָה חָלִילָה נֶגֶד הִתְנַדְּבוּת; אֲבָל הִיא טָעֲנָה שֶׁמֵּרֹב פְּעֻלּוֹת כָּאֵלֶּה לְמַעַן הַחֶבְרָה אֲנִי מַזְנִיחַ אֶת עַצְמִי, וּבִכְלָל לֹא הֵבִינָה מַדּוּעַ אֲנִי מוֹצֵא עִנְיָן כֹּה גָּדוֹל בִּזְקֵנִים וּבַאֲנָשִׁים מְבֻגָּרִים, וְאֵין לִי כִּמְעַט חֲבֵרִים מִבְּנֵי גִּילִי. תָּמִיד בַּנְּקֻדָּה הַזֹּאת הָיָה גַּם אַבָּא שֶׁלִּי מִצְטָרֵף לַשִּׂיחָה וּמְסַפֵּר לִי,

שֶׁכַּאֲשֶׁר הוּא הִגִּיעַ לָאָרֶץ, בְּגִיל שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה, לֹא יָדַע עִבְרִית, וּמִכֵּיוָן שֶׁכָּךְ לֹא הָיוּ לוֹ חֲבֵרִים בְּמֶשֶׁךְ זְמַן רַב, וְהוּא סָבַל מְאֹד. אַבָּא שֶׁלִּי מַרְבֶּה לְדַבֵּר עַל הַתְּקוּפָה הַהִיא בְּחַיָּיו, וַאֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁבְּגִיל אַרְבָּעִים הוּא עֲדַיִן כּוֹאֵב אֶת עֶלְבּוֹנוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד הַהוּא שֶׁהָיָה.

אֲנִי הָיִיתִי מַסְבִּיר לָהֶם שׁוּב וָשׁוּב שֶׁאֵינֶנִּי סוֹבֵל, שֶׁטּוֹב לִי כָּכָה. הֵם יָדְעוּ, כַּמּוּבָן, שֶׁיֵּשׁ תְּקוּפוֹת שֶׁבָּהֶן אֲנִי יוֹתֵר חַבְרוּתִי. הֵם זָכְרוּ גַּם אֶת יְמֵי הַחֲבֵרוּת הַחֲזָקָה שֶׁלִּי עִם אֱלִישָׁע, לִפְנֵי שֶׁעָבַר לָגוּר בְּחֵיפָה וְהִשְׁאִיר אוֹתִי כָּאן מָלֵא כַּעַס־לֹא־מֻצְדָּק עָלָיו. אֲבָל הֵם לֹא הִצְלִיחוּ בְּשׁוּם פָּנִים לְהָבִין, שֶׁיֵּשׁ גַּם תְּקוּפוֹת בַּחַיִּים שֶׁלִּי, שֶׁבָּהֶן אֲנִי מֻכְרָח לִהְיוֹת לְבַדִּי; שֶׁאָז אֲנִי זָקוּק לִזְמַן רַב מְאֹד, כִּי פִּתְאֹם יֵשׁ יוֹתֵר מִדַּי דְּבָרִים שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהָבִין בְּקֶשֶׁר לְעַצְמִי וּבְקֶשֶׁר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

אֲבָל הָאֱמֶת הִיא, שֶׁלֹּא הָיָה לִי קָשֶׁה לְהַמְשִׁיךְ וּלְהִפָּגֵשׁ עִם רוֹזֶנְטַל פַּעַם וּפַעֲמַיִם בְּכָל שָׁבוּעַ, מִפְּנֵי שֶׁפָּשׁוּט רָצִיתִי לְהִפָּגֵשׁ אִתּוֹ; מִפְּנֵי שֶׁרוֹזֶנְטַל הָיָה זָקֵן בָּוֶה, שֶׁבִּכְלָל לֹא הֵנִיחַ לִי לְהַרְגִּישׁ שֶׁאֲנִי עוֹזֵר לוֹ, וְלִפְעָמִים אֲפִלּוּ חָשַׁבְתִּי שֶׁלְּהֶפֶךְ: שֶׁהוּא זֶה שֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַחַיִּים שֶׁלִּי מְעֻנְיָנִים יוֹתֵר. אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֹא סִפַּרְתִּי לְהוֹרַי. בִּכְלָל, קָשֶׁה לִי לוֹמַר דְּבָרִים מְסֻבָּכִים כָּל־כָּךְ אוֹ לְסַפֵּר בְּדִיּוּק אֶת הַדְּבָרִים שֶׁאֲנִי חוֹשֵׁב; אֲנִי יָכוֹל לִכְתֹּב אוֹתָם, כְּמוֹ כָּעֵת, אוֹ כְּשֵׁם שֶׁכָּתַבְתִּי אוֹתָם, בִּזְמַנָּם, לֶאֱלִישָׁע בְּמִכְתָּבִים. אֲבָל לָקוּם וְלוֹמַר אוֹתָם בְּקוֹל לְמִישֶׁהוּ — זֶה מוֹצִיא מֵהֶם אֶת כָּל הַטַּעַם. אֵלֶּה דְּבָרִים שֶׁהָאֲוִיר מְקַלְקֵל אוֹתָם, אֲנִי חוֹשֵׁב, וְלָכֵן יִהְיוּ כַּמָּה דְּבָרִים בַּסִּפּוּר הַזֶּה, שֶׁאוּלַי לֹא אַסְבִּיר אוֹתָם בִּפְרוֹטְרוֹט, כִּי פָּשׁוּט לֹא יִהְיֶה לִי חֵשֶׁק לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם; וַאֲנִי מְקַוֶּה שֶׁתָּבִינוּ אוֹתִי גַּם כָּךְ.

אֲבָל עַכְשָׁו צָרִיךְ לְהִזְדָּרֵז.

כִּי בָּרֶגַע הַהוּא נִשְׁמְעוּ שָׁלֹשׁ דְּפִיקוֹת חֲזָקוֹת בַּדֶּלֶת, כְּאִלּוּ הִכָּה בָּהּ אִישׁ בְּיָד פְּשׁוּטָה, בְּכָל חָמֵשׁ הָאֶצְבָּעוֹת. מֵאַחַד הַחֲדָרִים הָרְחוֹקִים שֶׁל בֵּית־הָאָבוֹת שָׁמַעְתִּי אֶת אוֹת

הַחֲדָשׁוֹת, וְיָדַעְתִּי שֶׁהַבִּרְיוֹן מֵאוּנִיבֶרְסִיטַת הַיְדֶלְבֶּרְג דַּיְק.
הָרַגְלַיִם שֶׁל מַר רוֹזֶנְטָל נָעוּ פִּתְאֹם. הַמִּטָּה מֵעָלַי חָרְקָה.
רָאִיתִי אֶת הַנַּעֲלַיִם שֶׁלּוֹ, נַעֲלֵי הַהִתְעַמְּלוּת הַמְּרוּטוֹת,
מִתְרַחֲקוֹת לְכִוּוּן הַשֻּׁלְחָן, חַרְטֻמֵּיהֶן מֻפְנִים לַדֶּלֶת. נִחַשְׁתִּי
שֶׁהוּא עוֹמֵד שָׁם, לְיַד מִכְתָּב הָאִיּוּם שֶׁקִּבֵּל בַּבֹּקֶר, וְגַם
נִחַשְׁתִּי שֶׁהוּא זוֹקֵף אֶת כְּתֵפָיו כְּכָל שֶׁיָּכֹל, כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה גָּבֹהַּ
וּמַפְחִיד מִכְּפִי שֶׁהָיָה. שָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלוֹ הַמְאֻמָּץ אוֹמֵר "יִכָּנֵס
מַר שְׁוַרְץ", וּמִיָּד נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת וּבַפֶּתַח נִצַּב זוּג הָרַגְלַיִם
הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁרָאִיתִי מִיָּמַי. הָרַגְלַיִם הָיוּ כְּלוּאוֹת בְּזוּג
נַעֲלַיִם שֶׁדָּמוּ לְסִירוֹת קְטַנּוֹת, וּשְׁתֵּי הַסִּירוֹת הַלָּלוּ הֵחֵלּוּ
לָשׁוּט לַכִּוּוּן שֶׁלִּי, כְּלוֹמַר, לְתוֹךְ הַחֶדֶר. חָשַׁשְׁתִּי אֶת הַלֵּב שֶׁלִּי
מִתְפַּקֵּעַ בֶּחָזֶה, וְלִפְעָמִים גַּם לְמַטָּה מִזֶּה, וְהָיְתָה דְּמָמָה
גְּדוֹלָה בַּחֶדֶר, עַד שֶׁהַדֶּלֶת נִסְגְּרָה בְּקוֹל טְפִיחָה. וְאָז שָׁמַעְתִּי
פִּתְאֹם קוֹל זָר, קוֹל קָשֶׁה וּמְרֻסָּק, אוֹמֵר: "מַר רוֹזֶנְטָל, בָּאתִי
לָקַחַת אֶת הַפֶּה שֶׁל אֶדִית". וּמַר רוֹזֶנְטָל שֶׁלִּי עָנָה בְּקוֹל
מָתוּחַ מְאֹד: "אֲנִי מִצְטַעֵר, מַר שְׁוַרְץ, רַק הָעֵינַיִם שֶׁלָּהּ
אֶצְלִי, וְאַתָּה יוֹדֵעַ זֹאת הֵיטֵב".

וְלוּלֵא גִּלָּה לִי מַר רוֹזֶנְטָל שָׁעָה אַחַת לִפְנֵי־כֵן מָה הָעִנְיָן,
הָיִיתִי חוֹשֵׁב שֶׁשְּׁנֵיהֶם יָצְאוּ מִדַּעְתָּם.

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הָעֵינַיִם שֶׁל אֶדִית

מְנֻקֶּדֶת הַתַּצְפִּית שֶׁלִּי מִתַּחַת לַמִּטָּה (בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹעַד בְּדֶרֶךְ־כְּלָל לְנַעֲלֵי־בַּיִת וְלַאֲבָקִים קְטַנִּים) לֹא יָכֹלְתִּי לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו שֶׁל רוּדִי שְׁוַרְץ. רָאִיתִי אֶת נְעָלָיו הָעֲנָקִיּוֹת וְרָאִיתִי גַּם אֶת שׁוּלֵי מִכְנָסָיו הָאֲפֹרִים, וְזֶהוּ.

אֲנִי מוֹדֶה שֶׁקָּשֶׁה לְהֵעָזֵר בַּפְּרָטִים הַבּוֹדְדִים הָאֵלֶּה כְּשֶׁבָּאִים לְסַפֵּר סִפּוּר מֶתַח, אֲבָל זֶה מַה שֶּׁיֵּשׁ. אֲנִי גַּם מַסְכִּים אִתְּכֶם שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁהַמְחַבֵּר — כְּלוֹמַר, אֲנִי — יֵצֵא סוֹף־סוֹף מִתַּחַת לַמִּטָּה, מָקוֹם שָׁם שָׁהָה שְׁנֵי פְּרָקִים שְׁלֵמִים, וְיַתְחִיל לִפְעֹל וּלְהַפְגִּין אֶת יְכָלְתּוֹ, לִפְנֵי שֶׁיַּגִּיעַ לְפִרְקוֹ (הַשְּׁלִישִׁי); אֲבָל מוּבָן שֶׁלֹּא הָיָה זֶה הָרֶגַע לְהָגִיחַ וּלְהִתְגַּלּוֹת. מַה גַּם שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהַדְּבָרִים הַלָּלוּ אֵרְעוּ לֹא חָשַׁבְתִּי, שֶׁיָּבוֹא יוֹם וַאֲסַפֵּר אוֹתָם לְמִישֶׁהוּ, וּבְוַדַּאי שֶׁלֹּא חִלַּקְתִּי אוֹתָם לִפְרָקִים.

אֲבָל כְּדַאי לְדַיֵּק: אַף־עַל־פִּי שֶׁשָּׁכַבְתִּי מִתַּחַת לַמִּטָּה, יָכֹלְתִּי לַעֲקֹב אַחַר הַדְּבָרִים שֶׁהִתְרַחֲשׁוּ בַּחֶדֶר בְּדִיּוּק רַב. רֵאשִׁית, רָאִיתִי אֶת רַגְלֵיהֶם שֶׁל הַבִּרְיוֹן שְׁוַרְץ וְשֶׁל רוֹזֶנְטַל, כָּךְ שֶׁיָּכֹלְתִּי לָדַעַת אֶת מְקוֹמָם הַמְּדֻיָּק (לְמִקְרֶה שֶׁהַמִּשְׁטָרָה תְּבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי לְשַׁחְזֵר אֶת מַה שֶּׁהִתְחוֹלֵל בַּחֶדֶר); וְשֵׁנִית, שָׁכַבְתִּי בְּדִיּוּק מוּל הַמִּזְוָדָה הָאֲפֹרָה שֶׁל רוֹזֶנְטַל, שֶׁבָּהּ, כָּךְ יָדַעְתִּי, נִמְצָא אַחַד הַמַּפְתְּחוֹת לַתַּעֲלוּמָה כֻּלָּהּ.

אֲנִי רוֹצֶה לְהַסְבִּיר דְּבַר־מָה.

כְּשֶׁפָּגַשְׁתִּי אֶת רוֹזֶנְטַל לָרִאשׁוֹנָה, שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ עַל קוֹרוֹת חַיָּיו. יָדַעְתִּי שֶׁזְּקֵנִים אוֹהֲבִים לְסַפֵּר זִכְרוֹנוֹת. זֶה דֵּי טִבְעִי, בְּעֶצֶם, כִּי כְּשֶׁאָדָם חָדֵל לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים, נוֹתָרִים לוֹ רַק הַזִּכְרוֹנוֹת עַל מַה שֶּׁעָשָׂה פַּעַם. אֲבָל כְּשֶׁנִּסִּיתִי לִשְׁאֹל אֶת רוֹזֶנְטַל עַל הֶעָבָר, הוּא הִתְכַּעֵס, שָׂם אֶת הַיָּד שֶׁלּוֹ עַל הַכָּתֵף

שֶׁלִּי וְאָמַר: "תַּקְשִׁיב הֵיטֵב, חָבֵר דָּוִיד (הוּא הָיָה מַדְגִּישׁ בִּשְׁמִי אֶת הַהֲבָרָה הָרִאשׁוֹנָה); מַה שֶּׁעָשִׂיתִי — עָשִׂיתִי. אוּלַי פַּעַם, כְּשֶׁאֶהְיֶה זָקֵן, יִהְיֶה לִי זְמַן לְסַפֵּר לְךָ עַל זֶה. מַה שֶּׁחָשׁוּב יוֹתֵר הוּא מָה אֲנִי עוֹשֶׂה הַיּוֹם, נָכוֹן?"
כָּכָה הוּא אָמַר וְלָחַץ אֶת הַכָּתֵף שֶׁלִּי בְּכֹחַ רַב כָּל־כָּךְ, שֶׁהָיִיתִי מֻכְרָח לְהוֹדוֹת מִיָּד שֶׁהוּא צוֹדֵק. וְאָז הִתְחַלְתִּי לִדְאֹג: אִם הוּא אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְדַבֵּר עַל עַצְמוֹ, מַה יִּהְיֶה לָנוּ לַעֲשׂוֹת בְּכָל הַפְּגִישׁוֹת שֶׁלָּנוּ? אֲבָל מַהֵר מְאֹד הִתְבָּרֵר לִי, שֶׁאֵין מָקוֹם לִדְאָגָה: הַחַיִּים בִּמְחִצָּתוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטָל הָיוּ כָּל־כָּךְ סוֹעֲרִים, שֶׁכִּמְעַט לֹא נוֹתַר זְמַן לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם אוֹ עַל הֶעָבָר. תָּמִיד הָיוּ בָּתִּים וּרְחוֹבוֹת בָּעִיר, שֶׁהוּא רָצָה לְצַלֵּם בְּמַצְלֵמַת הַ"בּוֹקְסָה" הַיְשָׁנָה שֶׁלּוֹ מִזָּוִית חֲדָשָׁה, בְּשָׁעוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם; תָּמִיד הָיוּ עִנְיָנִים מַרְגִּיזִים, שֶׁצָּרִיךְ הָיָה לְהָגִיב עֲלֵיהֶם בְּמִכְתָּבִים נִזְעָמִים לָעִתּוֹן; וְהָיוּ גַּם יְשִׁיבוֹת סוֹעֲרוֹת שֶׁל "סַיֶּרֶת־הַקְּשִׁישִׁים לִשְׁמִירָה עַל־פְּנֵי הָעִיר", שֶׁרוֹזֶנְטָל הֵקִים, וְהִכְרִיחַ אֶת כָּל חֲבֵרָיו הַזְּקֵנִים מִקָּפֶה "אַלְמֹג" לְהִשְׁתַּתֵּף בָּהּ. אַגַּב, הוּא סֵרֵב לְהַנִּיחַ לִי לְהִצְטָרֵף לַסִּיּוּרִים שֶׁל הַסַּיֶּרֶת; כִּי, לְדַעְתּוֹ, רַק מִי שֶׁעָבַר אֶת שְׁנַת הַשִּׁבְעִים שֶׁלּוֹ, יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהִתְיַחֵס בְּצוּרָה נְאוֹתָה אֶל שְׂרִידֵי הֶעָבָר, כְּלוֹמַר — בְּצוּרָה עִנְיָנִית וּלְלֹא רַגְשָׁנוּת מְלָאכוּתִית בְּמָקוֹם שֶׁאֵינָהּ דְּרוּשָׁה.
אֲבָל גַּם הוּא, שֶׁנִּשְׁמַר מִפְּנֵי הַנּוֹסְטַלְגְּיָה, נָשָׂא אִתּוֹ אֶת הֶעָבָר שֶׁלּוֹ לְכָל אֲשֶׁר הָלַךְ: הַמְּזוָּדָה הָאֲפֹרָה, הַיְשָׁנָה, הַמְחֻזֶּקֶת בִּשְׁתֵּי חֲגוֹרוֹת בַּד, נָדְדָה אִתּוֹ עַל־פְּנֵי הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּבָהּ הָיוּ הַדְּבָרִים הַיְקָרִים בְּיוֹתֵר לְלִבּוֹ.
"כַּאֲשֶׁר מַעֲבִירִים צֶמַח לְעָצִיץ חָדָשׁ", כָּךְ הָיָה אוֹמֵר לִי, "צָרִיךְ לְהַעֲבִיר אִתּוֹ גַּם קְצָת אֲדָמָה מִן הֶעָצִיץ הַיָּשָׁן; וְכָאן, בַּמְּזוָּדָה הַזֹּאת, נִמְצֵאת הָאֲדָמָה שֶׁלִּי".
רַק פַּעַם אַחַת רָאִיתִי אֶת הַמְּזוָּדָה פְּתוּחָה. הָיָה זֶה כַּאֲשֶׁר בָּאָה לְחַדְרוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטָל הַנְּזִירָה הַזְּקֵנָה מִמִּנְזַר הָאֲחָיוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁל יֵשׁוּ — זוֹ הַיּוֹדַעַת לְדַבֵּר עִבְרִית רְהוּטָה. הוּא פָּתַח אָז אֶת הַמְּזוָּדָה וְהוֹצִיא מִתּוֹכָהּ מַפָּה עַתִּיקָה, וּבָהּ

שִׂרְטוּטִים מוּזָרִים. זֶה כְּבָר שַׁיָּךְ לְפָרָשָׁה אַחֶרֶת שֶׁהָיְתָה לִי עִם רוֹזֶנְטַל, וְאוּלַי פַּעַם אֲסַפֵּר עָלֶיהָ. אֲבָל אָז, כְּשֶׁפָּתַח אֶת הַמִּזְוָדָה, רָאִיתִי בָּהּ אֲגֻדּוֹת רַבּוֹת שֶׁל דַּפִּים כְּתוּבִים בִּכְתַב־יָד צָפוּף וּקְשׁוּרִים בְּחוּטִים דַּקִּים. רָאִיתִי גַּם סֵפֶר עָבֶה, שֶׁכְּרִיכָתוֹ הַלְּבָנָה מְפִיחַת, וְתַצְלוּם גָּדוֹל שֶׁל נַעַר צָעִיר בְּמַדִּים מְשֻׁנִּים. רוֹזֶנְטַל הִתְכּוֹפֵף לִסְגֹּר אֶת הַמִּזְוָדָה. הִסְפַּקְתִּי לִרְאוֹת קֻפְסַת נְחֹשֶׁת קְטַנָּה מְכֻסָּה עִטּוּרִים, מֶדַלְיָה מֻזְהֶבֶת וְאֶקְדָּח בַּרְזֶל גָּדוֹל. הַמִּזְוָדָה נִסְגְּרָה, וּבִי נוֹתְרָה הִתְרַגְּשׁוּת גְּדוֹלָה וְסַקְרָנוּת וְגַם טַעַם חֲמַצְמַץ שֶׁל הַחְמָצָה. אֲבָל כְּבָר בְּעֵת שִׁעַרְתִּי, שֶׁיֵּשׁ לִי סִכּוּי לִרְאוֹת שׁוּב אֶת תֹּכֶן הַמִּזְוָדָה; כִּי יָדַעְתִּי שֶׁהָעֵינַיִם — הָעֵינַיִם שֶׁעֲלֵיהֶן דִּבֵּר רוּדִי שְׁוַרְץ — נִמְצָאוֹת גַּם הֵן בְּתוֹכָהּ.

הַמְּזֻוָּדָה לֹא נִפְתְּחָה מִיָּד. לְמַעֲשֶׂה, נִפְתְּחָה רַק לְאַחַר שֶׁהַמִּפְגָּשׁ הַזּוֹעֵם תַּם, אֲבָל אָז עֲדַיִן לֹא יָדַעְתִּי זֹאת. בִּתְשׂוּמֶת־לֵב דְּרוּכָה הִקְשַׁבְתִּי לְדוּ־הַשִּׂיחַ, שֶׁהִתְנַהֵל בַּחֶדֶר בֵּין שְׁנֵי הַקּוֹלוֹת הַבִּלְתִּי־נִרְאִים לְעֵינַי.

הַנַּעֲלַיִם הָעֲנָקִיּוֹת, הַמַּבְהִיקוֹת בְּשָׁחֹר, אָמְרוּ: "רוֹזֶנְטַל, קִבַּלְתָּ אֶת הַמִּכְתָּב שֶׁלִּי אֶתְמוֹל, וְאַתָּה יוֹדֵעַ מָה אֲנִי דּוֹרֵשׁ מִמְּךָ".

נַעֲלֵי הַהִתְעַמְּלוּת הַמְּרֻטּוֹת אָמְרוּ: "פָּנִיתָ אֵלַי בְּגַסּוּת רַבָּה, מַר שְׁוַרְץ, אֲבָל עַל כָּךְ אַבְלִיג. כִּנִּיתָ אוֹתִי בְּמִכְתָּבְךָ 'גַּנָּב', וַהֲרֵי שְׁנֵינוּ יוֹדְעִים, שֶׁאִם יֵשׁ גַּנָּב בֵּינֵינוּ — אַתָּה הוּא. אַתָּה שֶׁגָּנַבְתָּ מִמֶּנִּי אֶת לִבָּהּ שֶׁל אֲדִית — אַךְ גַּם עַל כָּךְ אֵינֶנִּי רוֹצֶה לְדַבֵּר כָּעֵת".

הַנַּעֲלַיִם הַשְּׁחֹרוֹת דִּבְּרוּ שׁוּב: "טוֹב מְאֹד. אֵין טַעַם לְדַבֵּר עַל דְּבָרִים, שֶׁקָּרוּ לִפְנֵי יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים שָׁנָה. נְדַבֵּר עַל הַהֹוֶה — הַפָּפָּה. הֵיכָן הוּא?"

עָנוּ נַעֲלֵי הַהִתְעַמְּלוּת: "אֲבָל, רוּדִי, אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי לְעוֹלָם לֹא הָיִיתִי עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה כָּזֶה".

רַגְלָיו הָעֲצוּמוֹת שֶׁל הַבִּרְיוֹן דִּשְׁדְּשׁוּ עַל הַשָּׁטִיחַ הַדַּק. תִּימְרוֹת אָבָק קְלוּשׁוֹת נִשְּׂאוּ אֵלַי, וַאֲנִי חָשַׁשְׁתִּי שֶׁאֶתְעַטֵּשׁ בְּקוֹל.

"הַקְשֵׁב לִי, הַיְנְרִיךְ רוֹזֶנְטַל", אָמַר רוּדִי שְׁוַרְץ. "אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר גִּלִּיתִי, שֶׁהַפָּפָּה נֶעְלַם. הַפָּפָּה הַהוּא, הַחַי, הַצּוֹחֵק, הַתְּמוּנָה הַמַּכְאִיבָה שֶׁל הַפָּפָּה שֶׁלָּהּ הָיְתָה מֻנַּחַת עַל הַשִּׁדָּה בַּחֲדַר־הָאוֹרְחִים שֶׁלִּי. עֶשְׂרִים שָׁנָה הָיְתָה מֻנַּחַת שָׁם, וְאֶתְמוֹל נֶעֶלְמָה".

"זֶה לֹא אֲנִי", מִלְמֵל רוֹזֶנְטַל, "זֶה לֹא — רֶגַע! הָיוּ לְךָ אוּלַי אוֹרְחִים שִׁלְשׁוֹם אוֹ בִּקּוּרִים יוֹצְאֵי־דֹּפֶן?"

"אֲנָשִׁים רַבִּים מְבַקְּרִים אֶצְלִי בְּכָל יוֹם", אָמַר שְׁוַרְץ, וְהִבְחַנְתִּי בַּגַּאֲוָה שֶׁבְּקוֹלוֹ, "אֲנָשִׁים רַבִּים מְאֹד. אֶחָד מֵהֶם לָקַח אֶת הַתְּמוּנָה. אֶחָד שֶׁבָּא בִּשְׁלִיחוּתְךָ, רוֹזֶנְטַל".

לֹא שָׁמַעְתִּי אֶת תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטַל, וְשִׁעַרְתִּי שֶׁהוּא מֵנִיד בְּרֹאשׁוֹ לִשְׁלִילָה.

"כִּי מִי — אִם לֹא אַתָּה?!"

הַצְּעָקָה הָיְתָה כָּל־כָּךְ חַדָּה, שֶׁנִּלְפַּתִּי אֶל מְקוֹמִי. שְׁוַרְץ רָקַע בְּרַגְלוֹ וְצָעַד צַעַד אֶחָד קָדִימָה. "מִי — אִם לֹא אַתָּה?", חָזַר וְשָׁאַל, "רַק אַתָּה יָדַעְתָּ שֶׁתְּמוּנַת הַפֶּה שֶׁלָּהּ נִמְצֵאת אֶצְלִי. אַתָּה יָדַעְתָּ זֹאת, כִּי אֶדִית סִפְּרָה לְךָ כַּאֲשֶׁר בָּאָה לְהִפָּרֵד מִמְּךָ. אָז הִיא נָתְנָה לְךָ אֶת הַתְּמוּנָה הַשְּׁנִיָּה, אֶת רִשּׁוּם הַפֶּחָם שֶׁל הָעֵינַיִם. אֵלֶּה הָיוּ שְׁתֵּי הַתְּמוּנוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁצִּיְּרָה בְּחַיֶּיהָ, הַיְנְרִיךְ. הַתְּמוּנוֹת הַלָּלוּ אֵינָן מֻזְכָּרוֹת בַּסְּפָרִים, שֶׁנִּכְתְּבוּ עַל אֶדִית, וְאֵינָן מוֹפִיעוֹת בַּקָּטָלוֹגִים שֶׁל הַמּוּזֵיאוֹנִים. רַק אֲנִי וְאַתָּה יָדַעְנוּ עֲלֵיהֶן".

"אֲבָל רוּדִי", שָׁמַעְתִּי פִּתְאֹם אֶת קוֹלוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטַל, קוֹל עָיֵף וְחָלוּשׁ, "מַדּוּעַ אֶרְצֶה לַעֲשׂוֹת דָּבָר כָּזֶה?"

הָיְתָה שְׁתִיקָה שֶׁל שְׁנִיָּה. אַחַר־כָּךְ דִּבֵּר שְׁוַרְץ בְּאִפּוּק, שֶׁרַק בְּקֹשִׁי הִסְתִּיר אֶת זַעְמוֹ.

"מִפְּנֵי מָה? יְכוֹלוֹת לִהְיוֹת לְכָךְ שְׁתֵּי סִבּוֹת טוֹבוֹת, רוֹזֶנְטַל יַקִּירִי. הָאַחַת הִיא עֶרְכָּהּ שֶׁל הַתְּמוּנָה. שַׁעֵר בְּנַפְשְׁךָ — תְּמוּנָה בִּלְתִּי־יְדוּעָה־עַד־כֹּה שֶׁל אֶדִית שְׁטְרָאוּס! הִיא שָׁוָה מִילְיוֹנִים, רוֹזֶנְטַל, וְאַתָּה יוֹדֵעַ זֹאת כָּמוֹנִי. וְהַסִּבָּה הַשְּׁנִיָּה? — הַקִּנְאָה. הַקִּנְאָה בִּי. הַקִּנְאָה הַמְּטֹרֶפֶת שֶׁלְּךָ לְאֶדִית. זוֹכֵר?"

הוּא דִּבֵּר בִּלְחִישָׁה, בְּרֹעַ, וַאֲנִי שָׂנֵאתִי אוֹתוֹ וְדָרַכְתִּי אֶת כָּל שְׁרִירַי לְזִנּוּק.

רוֹזֶנְטַל דִּבֵּר שׁוּב: "אַתָּה טוֹעֶה טָעוּת מָרָה, שְׁוַרְץ", אָמַר לוֹ בְּשֶׁקֶט. "הָעֵינַיִם אָכֵן אֶצְלִי, וַאֲנִי שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶן מִכָּל מִשְׁמָר. אֲנִי מַעֲרִיךְ אֶת הַתְּמוּנָה הַזּוֹ לֹא לְפִי שָׁוְיָהּ בְּשׁוּק הָאֳמָנוּת, אֶלָּא בְּשֶׁל הָאַהֲבָה שֶׁאָהַבְתִּי אֶת אֶדִית. אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁגַּם אַתָּה אָהַבְתָּ אוֹתָהּ, וְשֶׁגַּם לְךָ חֲשׁוּבָה הַתְּמוּנָה, וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁשָּׁוְיָהּ כַּיּוֹם מִילְיוֹנִים; וּמִפְּנֵי שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ זֹאת, לֹא הָיִיתִי מַעֲלֶה עַל דַּעְתִּי לָקַחַת אוֹתָהּ מִמְּךָ".

רוֹזֶנְטַל דִּבֵּר בְּשֶׁקֶט, בְּחֹם עָצוּר, וְהָיָה מְשַׁכְנֵעַ כָּל־כָּךְ, שֶׁאֲנִי רָצִיתִי לָצֵאת מִתַּחַת לַמִּטָּה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי רוּדִי שְׁוַרְץ וְלוֹמַר לוֹ: אַתָּה לֹא רוֹאֶה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֱמֶת? אַתָּה לֹא מֵבִין אֶת

זֶה? אֲבָל כַּמּוּבָן שֶׁלֹּא זַזְתִּי מִמְּקוֹמִי.

"אַתָּה מְסָרֵב, אִם כָּךְ", אָמַר שְׁוַרְץ, וַאֲנִי חַשְׁתִּי אֵיךְ נוֹצָה קָרָה מַתְחִילָה לְטַיֵּל עַל הַגַּב שֶׁלִּי. "יָפֶה. אִם כָּךְ, מַר רוֹזֶנְטַל, הַקְשֵׁב לִי. לוּ הָיִיתָ אָדָם אַחֵר, וְלוּ אַף אֲנִי אַחֵר הָיִיתִי, הָיִינוּ פּוֹנִים בְּמִקְרֶה כָּזֶה לַמִּשְׁטָרָה. אֲבָל בֵּין אֲנָשִׁים כָּמוֹנוּ אֵין מָקוֹם לַמִּשְׁטָרָה. אֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ, חֲנִיכֵי הָאוּנִיבֶרְסִיטָה שֶׁל הַיְדֶלְבֶּרְג שֶׁעַל גְּדוֹת נְהַר הַנֶּקָר הִנְנוּ; וְשָׁם הָיוּ דְּרָכִים אֲחֵרוֹת לִפְתֹּר סִכְסוּכִים שֶׁל כָּבוֹד. הַאֵין זֹאת, הַיְנְרִיךְ?"

"עַל מָה אַתָּה מְדַבֵּר?", שָׁאַל רוֹזֶנְטַל, תָּמֵהַּ.

"אַל תִּתַּמֵּם. אַתָּה יוֹדֵעַ בְּדִיּוּק עַל מָה אֲנִי מְדַבֵּר", עָנָה הָאִישׁ, "וַאֲנִי מַצִּיעַ שֶׁלֹּא נְעָרֵב בַּדָּבָר זָרִים. כָּאן, בָּאָרֶץ הַזֹּאת, בַּזְּמַנִּים הָאֵלֶּה, אִישׁ לֹא יָבִין זֹאת".

"אֵל אֱלֹהִים", אָמַר פִּתְאֹם רוֹזֶנְטַל, וַאֲנִי אִמַּצְתִּי אֶת כָּל שְׂרִירֵי מֹחִי כְּדֵי לְהָבִין עַל מָה הֵם מְדַבְּרִים שָׁם לְמַעְלָה.

"אֲנִי מַצִּיעַ, אִם כֵּן, אֶת הַשָּׁעָה אַרְבַּע אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם. מָחָר", אָמַר שְׁוַרְץ בְּנַחַת.

"אַתָּה מְטֹרָף", אָמַר רוֹזֶנְטַל בְּקַדַּחְתָּנוּת, "יָצָאתָ מִדַּעְתְּךָ. כָּאן לֹא הַיְדֶלְבֶּרְג, שְׁוַרְץ!"

"הַאִם אֲנִי שׁוֹמֵעַ פַּחַד בְּקוֹלוֹ שֶׁל הַיְנְרִיךְ רוֹזֶנְטַל?", שָׁאַל שְׁוַרְץ בְּנֹעַם.

הָיְתָה דְּמָמָה, אֲבָל שָׁמַעְתִּי אֶת רוֹזֶנְטַל מִתְנַשֵּׁם בִּכְבֵדוּת.

"יָפֶה", אָמַר הַקּוֹל הַנֻּקְשֶׁה, "הַאִם יֻתַּר לִי לְהַצִּיעַ אֶת הַמָּקוֹם?"

"בְּבַקָּשָׁה", אָמַר רוֹזֶנְטַל בְּקוֹל רָפֶה.

"מַטַּע הַתַּפּוּחִים שֶׁלְּיַד רָמַת־רָחֵל. זֶה אָמְנָם קָרוֹב לַגְּבוּל, אַךְ אֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ אֵינֶנּוּ מְפַחֲדִים. נָכוֹן?"

"אֲנִי רוֹאֶה שֶׁחָשַׁבְתָּ עַל הַכֹּל", אָמַר רוֹזֶנְטַל חֲלוּשׁוֹת.

"אֶלָּא אִם כֵּן תַּחֲזִיר לִי אֶת הַתְּמוּנָה מִיָּד", עָנָה רוּדִי שְׁוַרְץ.

שׁוּב הָיְתָה דְּמָמָה. אַחֲרֶיהָ פָּנוּ הַנַּעֲלַיִם הַשְּׁחֹרוֹת בְּעִגּוּל מֻשְׁלָם לְעֵבֶר הַדֶּלֶת. שְׁוַרְץ פָּסַע בִּמְהִירוּת. הַדֶּלֶת נִפְתְּחָה וְנִסְגְּרָה אַחֲרֵי גַּבּוֹ. הַמִּטָּה שֶׁמֵּעָלַי חָרְקָה, כַּאֲשֶׁר צָנַח עָלֶיהָ רוֹזֶנְטַל וְגָנַח עֲמֻקּוֹת.

עֲדַיִן לֹא הֵעַזְתִּי לָזוּז, עֲדַיִן מְקֻפָּל וְכָאוּב, כַּאֲשֶׁר קָם רוֹזֶנְטָל וְנִגַּשׁ לַמִּזְוָדָה וּפָתַח אוֹתָהּ. הוּא פִּשְׁפֵּשׁ בָּהּ רֶגַע וְאַחַר־כָּךְ הוֹצִיא מִמַּעֲמַקֶּיהָ מִסְגֶּרֶת עֵץ הַחוֹבֶקֶת נְיָר. תְּמוּנָה. הוּא הִתְיַשֵּׁב בִּכְבֵדוּת לְיַד הַשֻּׁלְחָן, גַּבּוֹ אֶל הַחֶדֶר.

זָחַלְתִּי וְיָצָאתִי מִתַּחַת לַמִּטָּה. אַחַר־כָּךְ נִזְדַּקַּפְתִּי וְחִלַּצְתִּי אֶת עַצְמוֹתַי. רוֹזֶנְטָל עֲדַיִן לֹא זָז. כָּעֵת רָאִיתִי אֶת הַמִּזְוָדָה לְרַגְלַי. פְּעוּרָה הָיְתָה, וְשׁוּב חוֹשֶׂפֶת סוֹדוֹתֶיהָ.

אֲבָל לֹא זְמַן רַב הִבַּטְתִּי בַּמִּזְוָדָה, כִּי אֶת עֵינַי מָשַׁךְ מַרְאֶה אַחֵר: מֵעֵבֶר לִכְתֵפוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטָל רָאִיתִי אֶת הַתְּמוּנָה, שֶׁאָחַז בַּחֲזָקָה בִּשְׁתֵּי יָדָיו.

הָיָה זֶה רִשּׁוּם פֶּחָם. חֶלְקָם הָעֶלְיוֹן שֶׁל פְּנֵי אִשָּׁה. הָיָה שָׁם מֵצַח גָּבֹהַּ וְרָחָב וְגַבּוֹת עֲבֻתּוֹת וְיָפוֹת. הַקַּוִּים הַשְּׁחֹרִים צֻיְּרוּ בְּיָד מְהִירָה, כִּמְעַט מְבֹהֶלֶת. אֲבָל הַחֵלֶק הֶחָשׁוּב שֶׁבַּתְּמוּנָה הָיוּ הָעֵינַיִם. עָמַדְתִּי וְהִבַּטְתִּי בָּהֶן, וּתְחוּשָׁה מוּזָרָה מִלְּאָה אוֹתִי. אוּלַי עַצְבוּת, וְאוּלַי — חֲרָדָה מִפְּנֵי הַבִּלְתִּי מוּבָן. כִּי הָעֵינַיִם הָאֵלֶּה הָיוּ קוֹדְרוֹת וְנוֹאָשׁוֹת וּמִתְחַנְּנוֹת לְעֶזְרָה. הֵן הִבִּיטוּ הַיְשֵׁר בְּעֵינַי, וְהִבִּיטוּ דַּרְכִּי, וּכְאִלּוּ הִמְשִׁיכוּ לְהַבִּיט כָּךְ מֵעֵבֶר לִי וּמֵעֵבֶר לַזְּמַן הַזֶּה וְרָאוּ אֶת כָּל הַנִּסְתָּר וְאֶת כָּל הֶעָתִיד לְהִתְרַחֵשׁ.

פֶּרֶק רְבִיעִי

חֻקִּים שֶׁל כָּבוֹד

"אֶת אֶדִית הִכַּרְתִּי בִּירוּשָׁלַיִם, לִפְנֵי עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע שָׁנִים", אָמַר לִי הַיְנְרִיךְ רוֹזֶנְטַל. הַשָּׁעָה הָיְתָה כְּבָר רֶבַע לִשְׁמוֹנֶה בָּעֶרֶב, וַאֲנִי הִבְטַחְתִּי שֶׁאֶהְיֶה בַּבַּיִת כְּבָר בְּשֶׁבַע; אֶלָּא שֶׁרוֹזֶנְטַל הָיָה כָּל־כָּךְ נִסְעָר, שֶׁלֹּא יָכֹלְתִּי לְהַשְׁאִירוֹ לְבַדּוֹ, וְעַל־כֵּן נִשְׁאַרְתִּי אִתּוֹ בְּחַדְרוֹ שֶׁבְּבֵית־הָאָבוֹת. הֵכַנְתִּי לִשְׁנֵינוּ אֲרוּחָה שֶׁל כְּרִיכִים בַּמִּטְבָּחוֹן הַצָּמוּד לְחַדְרוֹ, אֲבָל לִשְׁנֵינוּ לֹא הָיָה תֵּאָבוֹן רַב. רוֹזֶנְטַל לָעַס בִּכְבֵדוּת, לִפְעָמִים הָיָה בּוֹהֶה שְׁנִיּוֹת אֲרֻכּוֹת בָּאֲוִיר וּמְנַעְנֵעַ בְּרֹאשׁוֹ לִשְׁלִילָה, כְּלֹא מַאֲמִין. "מָה הוּא חוֹשֵׁב לְעַצְמוֹ, הַפֶּרֶא־אָדָם הַזֶּה שֶׁנִּרְצַח", הָיָה מְמַלְמֵל בְּתַדְהֵמָה, "הוּא סָבוּר שֶׁהוּא נִמְצָא עֲדַיִן בְּגֶרְמַנְיָה שֶׁל תְּחִלַּת הַמֵּאָה?"

הַמִּזְוָדָה הָאֲפֹרָה כְּבָר הָיְתָה סְגוּרָה וּמְהֻדֶּקֶת בִּשְׁתֵּי חֲגוֹרוֹת הַבַּד. גַּם הַתְּמוּנָה, תְּמוּנַת עֵינֶיהָ שֶׁל אֶדִית, כְּבָר צָלְלָה וְנִבְלְעָה בַּמִּזְוָדָה. אָז בִּקַּשְׁתִּי מֵרוֹזֶנְטַל שֶׁיְּסַפֵּר לִי עַל אֶדִית. בִּתְחִלָּה לֹא הָיָה לוֹ חֵשֶׁק לְדַבֵּר, אֲבָל הַמּוּעָקָה הִתִּירָה אֶת לְשׁוֹנוֹ וְהָפְכָה אוֹתוֹ לְפַטְפְּטָן, כִּמְעַט. אֶדִית בָּאָה לָאָרֶץ מִגֶּרְמַנְיָה, כָּמוֹהוּ. שָׁלֹשׁ שָׁנִים לִפְנֵי מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הִגִּיעָה. נַעֲרָה יְפֵהפִיָּה הָיְתָה, שְׁחֹרַת שֵׂעָר וּתְמִירָה, וְעֵינֶיהָ — "הֲרֵי רָאִיתָ בְּעַצְמְךָ". הִיא לָמְדָה בָּאֲקָדֶמְיָה לָאֳמָנוּת בְּבֶּרְלִין וְרָצְתָה לִהְיוֹת פַּסֶּלֶת. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הִגִּיעָה לִירוּשָׁלַיִם, בְּשִׁלְהֵי שְׁנוֹת הַשְּׁלֹשִׁים, נִתְקְפָה מֵעֵין הֶלֶם: הַנּוֹף הַפִּרְאִי, הַתַּנָ"כִי, שֶׁל הַמִּזְרָח, הַצְּבָעִים הַחַדִּים שֶׁל הָאוֹר, שֶׁל הֶהָרִים, קִמּוּרֵי הָאֲבָנִים בַּנְּאָרִיּוֹת! הִיא נָטְשָׁה אֶת הַפִּסּוּל וְהֵחֵלָּה לְצַיֵּר. נִתְגַּלָּה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כִּשְׁרוֹן עָדִין בְּיוֹתֵר, שֶׁהִיא מַפְלִיאָה לִלְכֹּד אֶת הַקַּוִּים הַדַּקִּים שֶׁל הָעֵצִים וְשֶׁל הָאֲבָנִים

אֶל תּוֹךְ הַמִּכְחוֹל שֶׁלָּהּ. רוֹזֶנְטַל דִּבֵּר בְּשֶׁקֶט. עֵינָיו צָפוּ בַּחֲלַל הַחֶדֶר וְלֹא רָאוּ אוֹתִי. "הִיא יָדְעָה לִתְפֹּס אֶת הַתְּנוּעָה שֶׁל הַדְּבָרִים", אָמַר, "אֲפִלּוּ שֶׁל הַדְּבָרִים הַדּוֹמְמִים".

"אֲבָל לֹא רַק כְּצַיֶּרֶת הִצְלִיחָה אֶדִית", נִנְעַר פִּתְאֹם רוֹזֶנְטַל מִמְּקוֹמוֹ וְהֵחֵל לְהִתְהַלֵּךְ בַּחֶדֶר. "הִיא הָיְתָה מְקֻבֶּלֶת מְאֹד עַל אָמָּנֵי יְרוּשָׁלַיִם גַּם מִבְּחִינָה חֶבְרָתִית. נַעֲרָה יָפָה בְּיוֹתֵר הָיְתָה וּמְלֵאַת חַיִּים. מָה אֲנִי אוֹמֵר יָפָה! יְפֵהפִיָּה! עֵינַיִם שְׁחוֹרוֹת, עֲמֻקּוֹת, פֶּה צוֹחֵק בִּתְשׁוּקַת חַיִּים וְגוּף רַעֲנָן וּמָלֵא כֹּחַ. גַּם יְרוּשָׁלַיִם הָיְתָה אָז צְעִירָה יוֹתֵר: הָעִיר הָיְתָה תּוֹסֶסֶת; צַיָּרִים וּפַסָּלִים הִגִּיעוּ לְכָאן מִוִּינָה וּמִבֶּרְלִין וּמִפָּרִיס; בַּלֵּילוֹת נֶעֶרְכוּ מְסִבּוֹת וּנְשָׁפִים שֶׁל אָמָּנִים, וְגַם הַפְּרוֹפֶסוֹרִים הַנִּכְבָּדִים מִן הָאוּנִיבֶרְסִיטָה לֹא הֵדִירוּ רַגְלֵיהֶם מִן הַשִּׂמְחָה — וְלֹא אֶת פִּיהֶם מִן הַמַּשְׁקֶה!"

רוֹזֶנְטַל סָבַב כָּעֵת בַּחֶדֶר בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה. כְּשֶׁדִּבֵּר, הֵרִים אֶת קוֹלוֹ וְכִמְעַט צָעַק. גַּם כְּשֶׁחִיֵּךְ, הָיוּ חִיּוּכָיו נְטוּלֵי שִׂמְחָה.

"אַתָּה הָיִיתָ צַיָּר?", שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ.

"לֹא, לֹא צַיָּר. אֲנִי הָיִיתִי צַלָּם. רָצִיתִי לִהְיוֹת צַיָּר, אֲבָל מַהֵר מְאֹד הִתְבָּרֵר שֶׁאֵין לִי הַכִּשָּׁרוֹן, וּמִצִּיּוּר לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְפַּרְנֵס בְּאוֹתָם יָמִים. הַמַּצָּב הַכַּלְכָּלִי כָּאן הָיָה קָשֶׁה מְאֹד. בַּתְּחִלָּה עָבַדְתִּי כְּסַיָּד, אַחַר־כָּךְ נִקִּיתִי חַלּוֹנוֹת רַאֲוָה. לֹא הָיְתָה בְּכָךְ כָּל בּוּשָׁה: יַחַד אִתִּי עָבְדוּ אֲנָשִׁים, שֶׁהָיוּ דּוֹקְטוֹרִים בְּגֶרְמַנְיָה, וְכָאן הָיוּ צְרִיכִים לְהִתְפַּרְנֵס אֵיכְשֶׁהוּ". עֵינָיו הָיוּ כָּעֵת רְחוֹקוֹת וַעֲמוּמוֹת. "וְאָז, יוֹם אֶחָד, רָאִיתִי מוֹדָעָה בְּעִתּוֹן 'הָאָרֶץ' — דָּרוּשׁ צַלָּם מֻמְחֶה. הַיְנְרִיךְ, הַיְנְרִיךְ, אָמַרְתִּי לְעַצְמִי, שָׁלֹשׁ שָׁנִים לָמַדְתָּ בָּאוּנִיבֶרְסִיטָה שֶׁל הַיְדֶלְבֶּרְג בַּמְּגַמָּה לְצִלּוּם רְפוּאִי. לָמַדְתָּ לְצַלֵּם תָּאִים בְּעֶזְרַת מִיקְרוֹסְקוֹפּ; לָמַדְתָּ לְהַפְעִיל צִיּוּד מְשֻׁכְלָל שֶׁל צִלּוּם; כָּעֵת תְּנַסֶּה לְצַלֵּם אֲנָשִׁים חַיִּים וּמְאֹרָעוֹת. בְּכָל הַכֶּסֶף שֶׁיָּכֹלְתִּי לְהַשִּׂיג קָנִיתִי אֶת מַצְלֵמַת הַ'בּוֹקְסָה', שֶׁאַתָּה מַכִּיר וְהַנִּמְצֵאת אֶצְלִי עַד הַיּוֹם, וְהִצַּגְתִּי אֶת מֻעֲמָדוּתִי לָעִתּוֹן".

"וְהִתְקַבַּלְתָּ", אָמַרְתִּי בִּמְהִירוּת. כְּבָר הָיְתָה הַשָּׁעָה שְׁמוֹנֶה, וּבַבַּיִת חִכּוּ לִי אֵם דּוֹאֶגֶת וְאָב כּוֹעֵס.

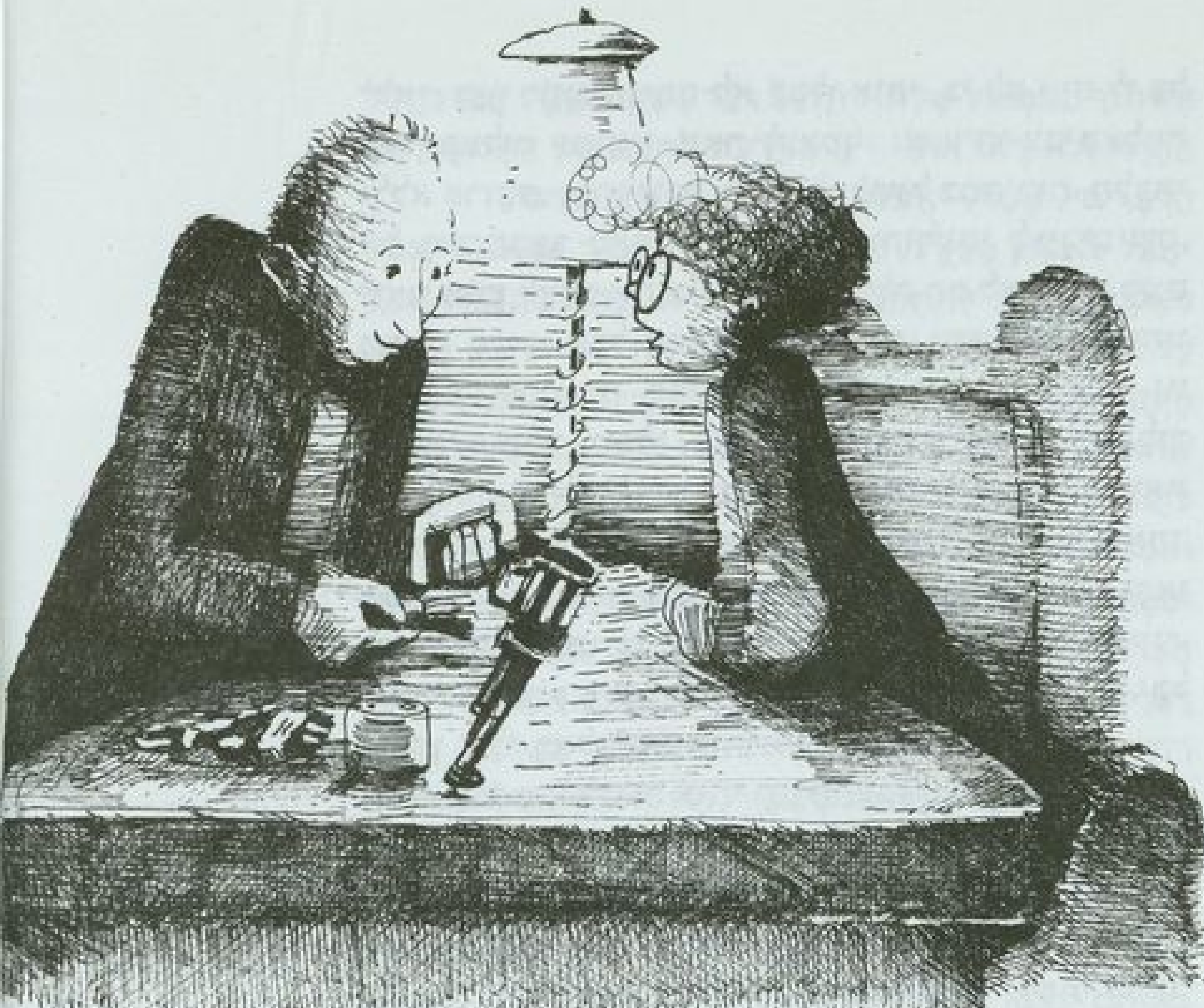
"לא", חִיֵּךְ רוֹזֶנְטַל, "הֵם לֹא קִבְּלוּ אוֹתִי, כִּי לֹא הָיָה לִי כָּל נִסָּיוֹן בְּצִלּוּם עִתּוֹנָאִי. תָּאֵר לְעַצְמְךָ! נִשְׁאַרְתִּי עִם מַצְלֵמָה וּלְלֹא פְּרוּטָה, וְכֵיוָן שֶׁכָּךְ, הָיָה עָלַי לִפְעֹל בִּמְהִירוּת. הָלַכְתִּי אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר לְאָמָנוּת "בְּצַלְאֵל" וְהוֹדַעְתִּי לַצַּיָּרִים שָׁם, שֶׁאֲנִי מוּכָן לְצַלֵּם אֶת צִיּוּרֵיהֶם. בַּתְּחִלָּה הֵם לֹא הֵבִינוּ לְשֵׁם מָה זֶה נָחוּץ; אֲבָל אֲנִי הִסְבַּרְתִּי לָהֶם, כַּמָּה חָשׁוּב שֶׁיִּהְיוּ בִּידֵיהֶם תַּצְלוּמִים לְמִקְרֶה שֶׁיִּמְכְּרוּ אֶת הַתְּמוּנוֹת. גַּם אָמַרְתִּי, שֶׁכָּךְ יוּכְלוּ לְהַנְצִיחַ שְׁלַבִּים שׁוֹנִים בְּתַהֲלִיךְ הַיְצִירָה. אָמַרְתִּי דְּבָרִים רַבִּים. הָרָעָב מְחַדֵּד אֶת הַלָּשׁוֹן וְאֶת כֹּשֶׁר הַשִּׁכְנוּעַ. הֵם לֹא הִתְלַהֲבוּ כָּל־כָּךְ, אֲבָל כְּשֶׁצַּיָּר אֶחָד הִסְכִּים שֶׁאֲצַלֵּם אֶת תְּמוּנוֹתָיו, נִתְקַנְּאוּ בּוֹ גַּם הָאֲחֵרִים וּבָאוּ אֶצְלִי. כָּךְ הָפַכְתִּי לְצַלָּם אֻמָּנוּתִי. כָּךְ גַּם פָּגַשְׁתִּי אֶת אֲדִית".

פִּתְאֹם נִשְׁתַּתֵּק, הִשְׁפִּיל אֶת רֹאשׁוֹ. זֶה הָיָה מֵבִיךְ מְאֹד. כָּל הַמֶּרֶץ שֶׁלּוֹ כְּאִלּוּ עָזַב אוֹתוֹ.

"וְהוּא עוֹד מֵעֵז לְכַנּוֹת אוֹתִי גַּנָּב מְתֹעָב!", צָעַק פִּתְאֹם וְנוֹפֵף בַּמִּכְתָּב שֶׁשָּׁלַח לוֹ רוּדִי שְׁוַרְץ, "הוּא, שֶׁגָּנַב מִמֶּנִּי אֶת אֲדִית! הוּא קוֹרֵא לִי גַּנָּב?!" הַפָּנִים שֶׁלּוֹ נַעֲשׂוּ אֲדֻמִּים מְאֹד, וְעֵינָיו הִתְכַּלּוּ בָּלְטוּ. אָמַרְתִּי לוֹ שֶׁלֹּא יִתְרַגֵּשׁ, שֶׁאֵין טַעַם לִכְעֹס עַל דָּבָר, שֶׁהָיָה לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת כָּל־כָּךְ. גַּם נִגַּשְׁתִּי לַכִּיּוֹר וְהֵבֵאתִי לוֹ כּוֹס מַיִם, אַךְ הוּא דָּחָה אוֹתָהּ.

יָשַׁבְתִּי לְמוּלוֹ. חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי: הִנֵּה, מַר רוֹזֶנְטַל וּמַר שְׁוַרְץ. שְׁנֵיהֶם אֲנָשִׁים זְקֵנִים, וַאֲנִי יָכוֹל לַחְשֹׁב עֲלֵיהֶם רַק כָּךְ, אֲפִלּוּ שֶׁרוֹזֶנְטַל הוּא בֶּאֱמֶת צָעִיר בְּרוּחוֹ. אֲבָל הִנֵּה, הָעֶרֶב הַזֶּה, הֵבַנְתִּי בְּוַדָּאוּת מוּזָרָה, בִּבְהִירָה לְגַמְרֵי, אֶת מָה שֶׁעַד אָז רַק אָמַרְתִּי בְּלִי לָחוּשׁ אוֹתוֹ מַמָּשׁ: שֶׁמַּר רוֹזֶנְטַל הָיָה פַּעַם אִישׁ צָעִיר, וְכָךְ גַּם מַר שְׁוַרְץ; וְסַבָּא שֶׁלִּי, וְגַם וֶרָה, מַחֲנוּת הַחֲפָצִים הַמְשֻׁמָּשִׁים, וּבַעֲלָהּ אַבְרָהָם. רוֹזֶנְטַל הָיָה פַּעַם גֶּבֶר צָעִיר; הוּא אָהַב, וְהָיוּ לוֹ חֲבֵרִים וּנְעָרוֹת; וּכְשֶׁהוּא רָקַד בִּמְסִבּוֹת עִם אֲדִית שֶׁלּוֹ, הוּא הָיָה בָּטוּחַ שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא רַק עֲבוּרוֹ.

רוֹזֶנְטַל הִמְשִׁיךְ לְדַבֵּר, אֲבָל כְּבָר לֹא הִקְשַׁבְתִּי לוֹ כָּל־כָּךְ. כִּי פִּתְאֹם הָיָה לִי חָשׁוּב מְאֹד לְהַקְשִׁיב לְעַצְמִי, לְקוֹל בְּתוֹכִי

שֶׁאָמַר לִי, שֶׁגַּם אֲנִי — שֶׁאֲנִי בֶּן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה — מַרְגִּישׁ לִפְעָמִים שֶׁאֲנִי עוֹמֵד לְהִתְפּוֹצֵץ מֵרֹב מֶרֶץ וְשִׂמְחָה; שֶׁהָעוֹלָם שַׁיָּךְ רַק לִי; שֶׁהַקֶּצֶב שֶׁלּוֹ וְשֶׁל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּתוֹכוֹ — הַמְּכוֹנִיּוֹת, הַסְּרָטִים, הַמּוּסִיקָה, אֲפִלּוּ הַבְּדִיחוֹת שֶׁאֲנָשִׁים אוֹמְרִים זֶה לָזֶה וְסִיסְמוֹת הַפִּרְסֹמֶת — כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שַׁיָּכִים רַק לַקֶּצֶב הַמַּתְאִים לִי, לְגִיל הָעֶשְׂרֵה שֶׁלִּי. וּבָרְגָעִים הָאֵלֶּה אֲנִי לֹא מְסֻגָּל בִּכְלָל לְהָבִין שֶׁהֵם, הָרוֹזֶנְטָלִים וְהַשְּׁנֵרְצִים וְכָל הָאֲנָשִׁים הַמְּבֻגָּרִים, חָיוּ כָּאן לְפָנַי, חָיוּ אֶת הַחַיִּים בְּאוֹתָהּ הִתְרַגְּשׁוּת וּבְאוֹתוֹ תַּעֲנוּג, עַד שֶׁפִּתְאֹם הַקֶּצֶב הָיָה מָהִיר מִדַּי עֲבוּרָם, וְהֵם נֶאֶלְצוּ לְוַתֵּר; וְשֶׁאוּלַי יַגִּיעַ יוֹם, וְלִי עַצְמִי יִהְיוּ יְלָדִים וּנְכָדִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַאֲמִין, שֶׁאֲנִי הָיִיתִי צָעִיר כָּל־כָּךְ וְאוֹהֵב חַיִּים. אֲבָל

כָּאן, בְּתוֹךְ הַהִתְרַגְּשׁוּת הַזֹּאת, נִזְכַּרְתִּי פִּתְאֹם שֶׁאִמָּא שֶׁלִּי אוֹמֶרֶת עָלַי, שֶׁאֲנִי מִתְנַהֵג לִפְעָמִים כְּמוֹ זָקֵן; וּפַעַם שָׁמַעְתִּי שֶׁאָמְרָה לְאָבִי, שֶׁאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ לֵהָנוֹת מִן הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנַּעַר בְּגִילִי צָרִיךְ לֵהָנוֹת. כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הָאֵלֶּה בִּלְבְּלוּ אוֹתִי מְאֹד וּמִלְּאוּ אוֹתִי רֹגֶז וְחֹסֶר מְנוּחָה. וְעַל־כֵּן קַמְתִּי מִמְּקוֹמִי בְּבַת־אַחַת וְעָמַדְתִּי.

רוֹזֶנְטָל, שֶׁהָיָה בְּאֶמְצַע מִשְׁפָּט, נִבְהַל וְהִשְׁתַּתֵּק. לְרֶגַע הִבַּטְנוּ זֶה בָּזֶה. אָמַרְתִּי לוֹ: "מַר רוֹזֶנְטָל, אֲנִי נֶהֱנֶה לִקְרֹא סְפָרִים בְּדִיּוּק כְּמוֹ שֶׁמִּישֶׁהוּ אַחֵר נֶהֱנֶה מִכַּדּוּרֶגֶל אוֹ מִמְּסִבּוֹת רִקּוּדִים, וְהִיא לֹא מְבִינָה כְּלוּם. אַתָּה לֹא מוּכָן לִחְיוֹת רַק עַל זִכְרוֹנוֹת. אַתָּה נֶהֱנֶה מִכָּל רֶגַע בַּדֶּרֶךְ שֶׁלְּךָ, וְזֶה בְּדִיּוּק מָה שֶׁאֲנִי מִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת. בַּדֶּרֶךְ שֶׁלִּי. אֲנִי אֶכְתֹּב סְפָרִים כְּשֶׁאֶהְיֶה גָּדוֹל. יֵשׁ לִי תָּכְנִיּוֹת, וַאֲנִי לֹא חוֹשֵׁב שֶׁאִם — — —"

אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ לָמָּה אָמַרְתִּי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, לָמָּה דִּבַּרְתִּי שְׁטֻיּוֹת מְבֻלְבָּלוֹת כָּאֵלֶּה. רַק הִרְגַּשְׁתִּי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לוֹמַר אוֹתָן לְמִישֶׁהוּ, שֶׁאִם לֹא — אֲנִי אֶשְׁתַּגֵּעַ. רוֹזֶנְטָל הִבִּיט בִּי וְחִיֵּךְ. הוּא הֵנִיחַ אֶת יָדוֹ עַל כְּתֵפִי. רָאִיתִי שֶׁהוּא עֲדַיִן מֻדְאָג מְאֹד, אֲבָל אֲפִלּוּ כָּעֵת הָיָה לוֹ חִיּוּךְ בִּשְׁבִילִי.

"זֶה הַכֹּל בְּאַשְׁמָתִי", אָמַר. "לֹא הָיִיתִי צָרִיךְ לְעָרֵב אוֹתְךָ בְּכָל זֶה, בַּצָּרוֹת שֶׁלִּי עִם שְׁוַרְץ, הַפֶּרֶא־אָדָם. לֵךְ כָּעֵת הַבַּיְתָה, חָבֵר דָּוִיד. מְאֻחָר. וּבְקֶשֶׁר לְאִמָּא שֶׁלְּךָ — הֲרֵי דִּבַּרְתָּ עַל אִמָּא, נָכוֹן? — עַל כָּךְ נְדַבֵּר בְּפַעַם אַחֶרֶת, מָחָר אוֹ מָחֳרָתַיִם. אִם נִזְכֶּה לְכָךְ".

הָיִיתִי מֻרְגָּז עַל עַצְמִי וַעֲדַיִן מְבֻלְבָּל, וְלָכֵן לֹא שַׂמְתִּי לֵב לַמִּלִּים הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁלּוֹ. רַק אַחֲרֵי שֶׁיָּצָאתִי מִבֵּית־הָאָבוֹת אֶל הַלַּיְלָה הַיְרוּשַׁלְמִי הַקַּר, רַק אַחֲרֵי שֶׁלָּבַשְׁתִּי אֶת הַסְּוֶדֶר מִן הַצַּד הַנָּכוֹן שֶׁלּוֹ (אַחֲרֵי שְׁלֹשָׁה נִסְיוֹנוֹת), רַק אַחֲרֵי שֶׁחִבַּרְתִּי בָּרֹאשׁ אֵיזֶה "סִפּוּר כִּסּוּי" כְּדֵי לְהַצְדִּיק אֶת הָאִחוּר שֶׁלִּי בַּבַּיִת — רַק אָז חָדְרוּ אֵלַי פִּתְאֹם הַמִּלִּים הָהֵן. "עַל כָּךְ נְדַבֵּר בְּפַעַם אַחֶרֶת, מָחָר אוֹ מָחֳרָתַיִם. אִם נִזְכֶּה לְכָךְ". אֵלֶּה דִּבּוּרִים מוּזָרִים, חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי, שֶׁאֵינָם

מַתְאִימִים לוֹ. רֶגַע אֶחָד עָצַרְתִּי בִּמְקוֹמִי. דְּבַר־מָה שֶׁלֹּא הֵבַנְתִּי עַד תֹּם גָּרַם לִי פַּחַד. אָז חָזַרְתִּי עַל עֲקֵבַי וְרַצְתִּי לְבֵית־הָאָבוֹת. הַשַּׁעַר הָיָה כְּבָר נָעוּל, וַעֲזוּרָא הַשּׁוֹמֵר יָשַׁב בַּכְּנִיסָה. הוּא הִכִּיר אוֹתִי. כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת הִכִּירוּ אוֹתִי, כִּי בִּלִּיתִי שָׁם שָׁעוֹת רַבּוֹת. "כָּל־כָּךְ מְאֻחָר בָּאִים?", שָׁאַל עֲזוּרָא כְּשֶׁפָּתַח לִי. זָרַקְתִּי לוֹ אֵיזוֹ תְּשׁוּבָה וּמִהַרְתִּי לַקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה.

נִכְנַסְתִּי לְתוֹךְ הַחֶדֶר שֶׁל רוֹזֶנְטַל בְּלִי לִדְפֹּק וְנֶעֱצַרְתִּי בִּמְקוֹמִי בְּהִשְׁתָּאוּת: רוֹזֶנְטַל יָשַׁב עַל הַמִּטָּה וְנִקָּה בְּמַכְחוֹל דַּק חֵפֶץ שֶׁאָחַז בְּיָדוֹ. לְיָדוֹ, עַל הַמִּטָּה, הָיוּ מֻנָּחוֹת בְּסֵדֶר מְסֻיָּם חֲתִיכוֹת מַתֶּכֶת אֲפֹרוֹת וּגְדוֹלוֹת. הוּא הִבִּיט בִּי בְּלִי לְהָבִין. אֲבָל לִפְנֵי שֶׁפָּתַח אֶת פִּיו, שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: "מַה זֶּה? מָה הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה?"

"זֶה? זֶה הָאֶקְדָּח שֶׁלִּי. אֶקְדַּח הַשֵּׁרוּת הַיָּשָׁן מִימֵי מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה". הוּא גִּחֵךְ וְהִמְשִׁיךְ לְנַקּוֹת בַּמַּכְחוֹל.

"לְשֵׁם מָה לְךָ אֶקְדָּח?", שָׁאַלְתִּי בְּבֶהָלָה נוֹרָאָה.

הוּא הִבִּיט בִּי וְחִיֵּךְ. "אַתָּה לֹא הֵבַנְתָּ כְּלוּם, מָה? לֹא הֵבַנְתָּ עַל מָה שְׁוַרְץ דִּבֵּר כָּאן?". נִעְנַעְתִּי בְּרֹאשִׁי לִשְׁלִילָה.

רוֹזֶנְטַל חִיֵּךְ שׁוּב. חִיּוּךְ עָצוּב וּמָרִיר. הֵרִים אֶת הַחֵפֶץ הַמַּתַּכְתִּי שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ וְהִבִּיט בּוֹ אֶל מוּל אוֹר הַמְּנוֹרָה.

"שְׁוַרְץ חוֹשֵׁב, שֶׁהוּא חַי עֲדַיִן בִּשְׁנַת 1920, בְּגֶרְמַנְיָה. וּמִכֵּיוָן שֶׁהֶעֱלִיב אוֹתִי כָּךְ, מִכֵּיוָן שֶׁכִּנָּה אוֹתִי גַּנָּב וְאַחַר־כָּךְ גַּם פַּחְדָן, הֲרֵי שֶׁגַּם לִי אֵין בְּרֵרָה אֶלָּא לִנְהֹג לְפִי חֻקֵּי הַכָּבוֹד שֶׁהָיוּ אָז שָׁם, אַף־עַל־פִּי שֶׁכָּל זֶה נִרְאֶה לִי טִפְּשׁוּת מְטֻפֶּשֶׁת!" וְהוּא נֶאֱנַק בְּכַעַס.

"עַל מָה אַתָּה מְדַבֵּר, מַר רוֹזֶנְטַל?", שָׁאַלְתִּי בְּשֶׁקֶט, לַמְרוֹת שֶׁכְּבָר הִתְחַלְתִּי לְנַחֵשׁ אֶת הַתְּשׁוּבָה.

הוּא נָעַץ בִּי מַבָּט מוּזָר.

"שְׁוַרְץ הִזְמִין אוֹתִי לְדוּ־קְרָב שֶׁל כָּבוֹד מָחָר בְּשָׁעָה אַרְבַּע. וְעַד כַּמָּה שֶׁהַדָּבָר יִשָּׁמַע מְטֹרָף וֶאֱוִילִי, אֲנִי מַרְגִּישׁ שֶׁאֵין לִי בְּרֵרָה אֶלָּא לְהֵעָנוֹת לוֹ". הוּא הִבִּיט בִּי בְּמַבָּט נָבוֹךְ וּפָרַשׂ לְאִטּוֹ אֶת יָדָיו בִּתְנוּעָה שֶׁל יֵאוּשׁ וְחֹסֶר־אוֹנִים.

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

הַזְּמַנִּים מִשְׁתַּנִּים

לֹא יָשַׁנְתִּי הַרְבֵּה בְּאוֹתוֹ לַיְלָה.

קֹדֶם כֹּל הָיְתָה לִי מְרִיבָה קָשָׁה עִם הַהוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהִגַּעְתִּי הַבַּיְתָה בְּתֵשַׁע בָּעֶרֶב בִּמְקוֹם בִּשְׁמוֹנֶה; כְּלוֹמַר — אֲנִי אָמַרְתִּי שֶׁהַשָּׁעָה תֵּשַׁע בָּעֶרֶב, וְהֵם הִתְעַקְּשׁוּ שֶׁהַשָּׁעָה תֵּשַׁע בַּלַּיְלָה. וְכָךְ, בִּגְלַל חִלּוּקֵי־דֵעוֹת פְּעוּטִים כָּאֵלֶּה, הִתְלַקַּח רִיב.

אִמָּא אָמְרָה, שֶׁמֵּהַיּוֹם וָאֵילָךְ הִיא אֵינָהּ מַרְשָׁה לִי לְהִפָּגֵשׁ עִם רוֹזֶנְטַל; וְשֶׁכְּבָר מָחָר הִיא מִתְכַּוֶּנֶת לְהַתְחִיל בְּמַסָּע חִנּוּכִי נִרְחָב, הַנּוֹעָד לְחַזֵּק אֶצְלִי אֶת הַבְּרָגִים שֶׁנִּתְרוֹפְפוּ מֵרֹב חִכּוּךְ בְּחֶבְרָה לֹא מַתְאִימָה. אַבָּא, מִצִּדּוֹ, הִסְתַּפֵּק בְּכַמָּה הֶעָרוֹת־בֵּינַיִם, שֶׁבָּהֶן הִבְהִיר שֶׁהוּא — אָלֶף: מְאֹד מַעֲרִיךְ שֶׁיֵּשׁ לִי עוֹלָם פְּנִימִי עָשִׁיר וּמְעֻנְיָן מִשֶּׁל עַצְמִי; וּבֵית: שֶׁיֵּשׁ לִי עִסּוּקִים מְרַתְּקִים, שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ לִמְצוֹא מֵהֶם הֲנָאָה, אֲבָל גַּם הוּא סָבוּר שֶׁאֲנִי מַגְזִים קְצָת בְּהִסְתַּגְּרוּת מִפְּנֵי הָעוֹלָם; וּלְדַעְתּוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁנָּחוּץ בְּהֶחְלֵט אֹמֶץ כְּדֵי לִשְׁמֹר עַל פְּרָטִיּוּת וְעַצְמָאוּת בָּעוֹלָם הַחַטְטָנִי הַזֶּה, הֲרֵי שֶׁאֲנִי חַיָּב לְגַלּוֹת גַּם סוּג אַחֵר שֶׁל תְּעוּזָה וּלְהַתְחִיל לְהִתְחַבֵּר עִם בְּנֵי גִּילִי.

זֶה הִרְגִּיז אוֹתִי, כִּי הֵם דִּבְּרוּ אֵלַי כְּאִלּוּ אֲנִי מְפַחֵד מִפְּנֵי קְשִׁירַת קְשָׁרִים עִם יְלָדִים, וּכְאִלּוּ שֶׁאֵין לִי חֲבֵרִים כְּלָל וּמֵעוֹלָם לֹא הָיוּ לִי. לָכֵן מָסַרְתִּי לָהֶם תֵּכֶף רְשִׁימַת שְׁמוֹת שֶׁל חֲבֵרִים שֶׁלִּי וְקוּוִיתִי, שֶׁבָּזֶה תַּם הַוִּכּוּחַ הֶעָתִיק. אֲבָל אִמָּא שֶׁלִּי טָעֲנָה, שֶׁשֵּׁם אֶחָד עֲדַיִן אֵינוֹ מְהַוֶּה רְשִׁימָה, וּבִפְרָט שֶׁהוּא שַׁיָּךְ לְיֶלֶד שֶׁעָבַר לָגוּר בְּחֵיפָה לִפְנֵי חֲצִי שָׁנָה, וְהַקְּשָׁרִים שֶׁלָּנוּ הֵם רַק בְּמִכְתָּבִים; וְאִם יֻתַּר לָהּ לְהוֹסִיף —

מִכְתָּבִים מְשֻׁנִּים בְּיוֹתֵר. לֹא שֶׁהִיא קוֹרֵאת, חָלִילָה, אֶת הַמִּכְתָּבִים שֶׁלִּי; אֲבָל הִיא רוֹאָה אֶת הַתְּגוּבוֹת שֶׁלִּי בְּעֵת שֶׁאֲנִי קוֹרֵא אוֹתָם.
אָמַרְתִּי, שֶׁהַמִּכְתָּבִים שֶׁל אֱלִישָׁע אֵינָם מְשֻׁנִּים, הֵם רַק מַצְחִיקִים מְאֹד. כִּי לֶאֱלִישָׁע יֵשׁ רַעְיוֹנוֹת שֶׁאֵין אַף לְאֶחָד אַחֵר, וְהוּא גַּם יוֹדֵעַ לִכְתֹּב אוֹתָם כָּךְ, שֶׁכַּאֲשֶׁר קוֹרְאִים אוֹתָם אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לְהִתְגַּלְגֵּל מִצְּחוֹק. גַּם אָמַרְתִּי לָהֶם, שֶׁכַּאֲשֶׁר אֱלִישָׁע יִהְיֶה יוֹתֵר מְבֻגָּר וְיִהְיֶה לוֹ אֹמֶץ לְהַרְאוֹת אֶת הַתָּכְנִיּוֹת שֶׁלּוֹ וְאֶת הַסִּפּוּרִים שֶׁלּוֹ גַּם לַאֲחֵרִים, הוּא יִהְיֶה מְפֻרְסָם וְחָשׁוּב, וְהֵם יוּכְלוּ לְהִתְגָּאוֹת שֶׁהַבֵּן שֶׁלָּהֶם הִכִּיר אוֹתוֹ.
אָבִי, שֶׁהֵכִין קָפֶה בַּמִּטְבָּח, צָעַק מִשָּׁם שֶׁהוּא מְקַוֶּה שֶׁקֹּדֶם יוּכְלוּ לְהִתְגָּאוֹת בַּבֵּן שֶׁלָּהֶם.
דִּבּוּרִים כָּאֵלֶּה הִרְגִּיזוּ אוֹתִי תָּמִיד. עַל־כֵּן קַמְתִּי מִיָּד, וּבְלִי לוֹמַר מִלָּה הָלַכְתִּי לַחֶדֶר שֶׁלִּי לִרְתֹּחַ שָׁם קְצָת. הוֹצֵאתִי אֶת בָּגְז הָאַרְנָב מֵהַכְּלוּב שֶׁלּוֹ, קִרְצַפְתִּי אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹהֵב וְלָחַשְׁתִּי לְאָזְנַיִם הָאֲרֻכּוֹת שֶׁלּוֹ כַּמָּה דְּבָרִים נוֹרָאִים וְאֲיֻמִּים, שֶׁלֹּא כָּאן הַמָּקוֹם לְפָרְטָם, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁהוּא יִשְׁמֹר סוֹד.

כָּעֵת אֲנִי רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת הַפְסָקָה קְצָרָה מְאֹד בִּשְׁבִיל רֵעַ־לֵב. אֱלִישָׁע הוּא כַּיּוֹם בֶּן עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה, כָּמוֹנִי, וְהוּא סוֹפֵר צָעִיר. אִמָּא שֶׁלִּי, הַמִּתְעַנְיֶנֶת בְּסִפְרוּת, אוֹמֶרֶת לֹא פַּעַם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָתִיד, וְשֶׁפַּעַם עוֹד נִתְגָּאֶה שֶׁאֲנַחְנוּ מַכִּירִים אוֹתוֹ. אֲנִי לֹא מַזְכִּיר לָהּ אֶת הַשִּׂיחוֹת הָהֵן, מֵאָז, אֲבָל בַּלֵּב אֲנִי לֹא יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק מִלּוֹמַר: אָמַרְתִּי לָךְ?

עַד כָּאן בְּקֶשֶׁר לֶאֱלִישָׁע וְלַמְּרִיבָה.

יָשַׁבְתִּי עַל הַמִּטָּה שֶׁלִּי, בַּחֹשֶׁךְ, לִטַּפְתִּי אֶת בַּגִּז וְנִרְגַּעְתִּי אִתּוֹ. הַפַּרְוָה הַלְּבָנָה שֶׁלּוֹ הָיְתָה חֲלָקָה וְהִשְׁמִיעָה רַחַשׁ חַשְׁמַלִּי, כְּשֶׁיָּדִי נָגְעָה בָּהּ. נִסִּיתִי לְהִזָּכֵר בַּדְּבָרִים שֶׁאָמַר לִי רוֹזֶנְטָל לִפְנֵי שָׁעָה אַחַת: שְׁוַרְץ בָּטוּחַ שֶׁהוּא גָּנַב מִמֶּנּוּ אֶת תְּמוּנַת הַפֶּה שֶׁל אֶרִית, וְלָכֵן הוּא תּוֹבֵעַ אוֹתוֹ לְדוּ־קְרָב שֶׁל אֶקְדָּחִים. רוֹזֶנְטָל יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לֹא גָּנַב אֶת הַתְּמוּנָה, אֲבָל מִכֵּיוָן שֶׁשְּׁוַרְץ קָרָא לוֹ "גַּנָּב מְתֹעָב וּפַחְדָן", הוּא אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַבְלִיג עַל הָעֶלְבּוֹן. כָּל זֶה הָיָה מְאֹד בִּלְתִּי מוּבָן: רוֹזֶנְטָל אָמַר לִי, שֶׁהוּא מִתְבַּיֵּשׁ בְּעַצְמוֹ עַל שֶׁנַּעֲנָה לַהַצָּעָה הַמְטֹרֶפֶת שֶׁל שְׁוַרְץ לָבוֹא לַמָּחֳרָת לְמַטַּע הַתַּפּוּחִים.

"הַמֻּשָּׂגִים הַמְנֻפָּחִים וְהַמְטֻפָּשִׁים הָאֵלֶּה שֶׁל 'כָּבוֹד אוֹ מָוֶת' הָיוּ יָפִים לִתְחִלַּת הַמֵּאָה", אָמַר לִי רוֹזֶנְטָל, "לַיָּמִים שֶׁלִּפְנֵי חֲמִשִּׁים־שִׁשִּׁים שָׁנָה. הָעוֹלָם עַצְמוֹ הָיָה אָז עוֹלָם מְכֻבָּד יוֹתֵר — רִגְשָׁנִי אָמְנָם לְטַעְמִי — אֲבָל בְּהֶחְלֵט הָיָה בּוֹ מָקוֹם לְמִלִּים כְּמוֹ 'כָּבוֹד' וְ'גַאֲוָה', דָּבָר שֶׁאֵינֶנִּי יָכוֹל לוֹמַר עַל הָעוֹלָם שֶׁל הַיּוֹם. לוּ הָיָה שְׁוַרְץ אוֹמֵר לִי אֶת הַדְּבָרִים הַלָּלוּ בִּנְעוּרֵינוּ, הֲרֵי לֹא הָיִיתִי חוֹשֵׁב פַּעֲמַיִם. כְּבָר בְּאוֹתוֹ עֶרֶב הָיִיתִי שׁוֹלֵחַ אֵלָיו אֶת אֶחָד מִידִידַי וּמוֹדִיעַ לוֹ, שֶׁעַל הָעֶלְבּוֹן שֶׁעָלַב בִּי יְכַפֵּר רַק הַדָּם".

"וְאָז", שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ, "מָה הָיָה קוֹרֶה אָז?"

"אָז", אָמַר רוֹזֶנְטָל וְהִתְרַוַּח מְעַט בִּמְקוֹמוֹ, "הָיָה הַשָּׁלִיחַ שֶׁלִּי מַמְתִּין, עַד שֶׁשְּׁוַרְץ יְאַשֵּׁר בִּכְתָב אֶת הַסְכָּמָתוֹ לְהִתְיַצֵּב נֶגְדִּי לְדוּ־קְרָב. שְׁוַרְץ הָיָה יָכוֹל, כַּמּוּבָן, לְהִתְנַצֵּל, וּבְכָךְ הָיָה הַדּוּ־קְרָב מִתְבַּטֵּל. אֲבָל בְּמִקְרֶה כָּזֶה הָיוּ הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהוּא פַּחְדָן, וּבַשָּׁנִים הָהֵן לֹא הָיָה אַף אֶחָד מוּכָן לְהִקָּרֵא 'פַּחְדָן'

— שֶׁלֹּא כְּמוֹ הַיּוֹם, שֶׁזּוֹ כִּמְעַט אָפְנָה, הַפַּחְדָּנוּת״.
״אֲנִי תָּמִיד חָשַׁבְתִּי, שֶׁדּוּ־קְרָב זֶה מַשֶּׁהוּ שֶׁל הַגּוֹיִים, לֹא שֶׁל הַיְּהוּדִים״, אָמַרְתִּי לוֹ.
״הוֹ, הוֹ, מָה אַתָּה יוֹדֵעַ״, צָחַק רוֹזֶנְטַל. ״בִּתְחִלַּת הַמֵּאָה, בְּגֶרְמַנְיָה, לֹא הִנִּיחוּ הַסְּטוּדֶנְטִים הָאַנְטִישֵׁמִיִּים לַיְּהוּדִים לָקַחַת חֵלֶק בְּדוּ־קְרָב. כָּךְ רָצוּ לְהַשְׁפִּיל אוֹתָנוּ. אֲבָל אֲנַחְנוּ יִסַּדְנוּ אֲגֻדּוֹת שֶׁל סְטוּדֶנְטִים יְהוּדִים, שֶׁהוֹכִיחוּ שֶׁבִּשְׂדֵה הַדּוּ־קְרָב אֵינֶנּוּ נוֹפְלִים מֵהַגּוֹיִים. אֲנִי עַצְמִי הִשְׁתַּתַּפְתִּי בְּאַרְבָּעָה קְרָבוֹת כָּאֵלֶּה. לְמַזָּלִי לֹא פָּגַעְתִּי בְּאִישׁ וְלֹא נִפְגַּעְתִּי״.
״אֲבָל מָה מִתְרַחֵשׁ בְּדוּ־קְרָב כָּזֶה?״, שָׁאַלְתִּי.
״אָה! לְכָךְ יֵשׁ נְהָלִים קְבוּעִים. הֲרֵי זֶה מִין טֶקֶס: הַמִּתְמוֹדְדִים מַגִּיעִים לִמְקוֹם הַמִּפְגָּשׁ כְּשֶׁהֵם מְלֻוִּים בִּידִידֵיהֶם הַקְּרוֹבִים, שׁוֹתִים מַשֶּׁהוּ, וְלִפְעָמִים גַּם אוֹכְלִים מְעַט. אַחַר־כָּךְ הֵם לוֹחֲצִים יָדַיִם, וּמִישֶׁהוּ, שֶׁנִּקְבַּע כְּשׁוֹפֵט, בּוֹדֵק אֶת כְּלֵי־הַנֶּשֶׁק שֶׁלָּהֶם. אָז הוּא נוֹתֵן אֶת הָאוֹת, וְהַשְּׁנַיִם מִתְרַחֲקִים זֶה מִזֶּה חֲמִשָּׁה צְעָדִים לְכָל כִּוּוּן וְעוֹמְדִים בְּגַבָּם זֶה אֶל זֶה. וְאָז הֵם מִסְתּוֹבְבִים וְיוֹרִים זֶה בָּזֶה״.
״כָּךְ, פָּשׁוּט, יוֹרִים?״, קוֹלִי נִשְׁמַע פִּתְאֹם דַּק וְצַוְחָנִי.
רוֹזֶנְטַל רָאָה שֶׁנִּזְדַּעֲזַעְתִּי. הוּא חִיֵּךְ חִיּוּךְ עָיֵף: ״כֵּן, כֵּן, חָבֵר דָּוִיד. יוֹרִים. חַיֵּי אָדָם הָיוּ חֲשׁוּבִים אָז פָּחוֹת מִן הַכָּבוֹד. בְּרֹב הַמִּקְרִים הָיָה אֶחָד מִן הַמִּתְמוֹדְדִים נִפְצָע, אֲבָל הָיוּ גַּם מִקְרִים שֶׁשְּׁנֵי הַמִּתְחָרִים נֶהֶרְגוּ. וְכָל זֶה בִּגְלַל עֶלְבּוֹן פָּעוּט אוֹ רַק חֲשַׁד שֶׁל עֶלְבּוֹן. תָּאֵר לְעַצְמְךָ״.
חָשַׁבְתִּי כִּי רוֹזֶנְטַל בְּעַצְמוֹ עוֹמֵד לַעֲשׂוֹת מָחָר אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁל אִוֶּלֶת, אַךְ שָׁתַקְתִּי.
״אוֹי, הַכָּבוֹד, הַכָּבוֹד״, אָמַר פִּתְאֹם וְנֶאֱנַח. ״אֲנָשִׁים מְיַחֲסִים לַכָּבוֹד שֶׁלָּהֶם עֵרֶךְ רַב כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁבִּגְלָלוֹ הֵם מוּכָנִים לְאַבֵּד אֶת כְּבוֹדָם״. הוּא צִחְקֵק. ״שַׁעֵר בְּנַפְשְׁךָ — שְׁנֵי אֲנָשִׁים מְבֻגָּרִים עוֹמְדִים וְיוֹרִים זֶה בָּזֶה בִּגְלַל מִלָּה! אֵיזֶה בִּזְבּוּז! אֵיזֶה חֹסֶר כָּבוֹד כְּלַפֵּי הַמִּין הָאֱנוֹשִׁי!״.

הוּא הִשְׁתַּתֵּק לְרֶגַע, וְאַחַר אָמַר בְּלַחַשׁ אֶת הַדְּבָרִים, שֶׁקֹּדֶם אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי: "וַאֲנִי עַצְמִי מִתְכַּוֵּן לְשַׂחֵק מָחָר אֶת הַמִּשְׂחָק הַמְטֻפָּשׁ הַזֶּה. מִי הָיָה מַאֲמִין?".

אָז נִסִּיתִי לְשַׁכְנֵעַ אוֹתוֹ שֶׁיְּוַתֵּר, שֶׁיּוֹדִיעַ לְשְׁוַרְץ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָקַחַת חֵלֶק בָּרַעְיוֹן הַיַּלְדוּתִי שֶׁלּוֹ. הִתְחַנַּנְתִּי לְפָנָיו שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ הוֹדָעַת בִּטּוּל. אֲפִלּוּ הִצַּעְתִּי לִכְתֹּב עֲבוּרוֹ מִכְתַּב הֶסְבֵּר וְלַהֲבִיאוֹ בְּעַצְמִי לְשְׁוַרְץ. רוֹזֶנְטַל לֹא הִסְכִּים. הוּא אָמַר בְּצְחוֹק: "וּמָה תִּכְתֹּב, חָבֵר דָּוִיד? הַאִם תִּכְתֹּב: 'לִכְבוֹד הַמּוֹרֶה מַר שְׁוַרְץ, בְּנִי הַיְּנָרִיךְ לֹא יוּכַל לְהִשְׁתַּתֵּף מָחָר בַּדּוּ־קְרָב, כִּי הוּא מְפַחֵד'? לֹא, לֹא, חָבֵר. זֶה לֹא יַעֲזֹר. לֹא הַפַּעַם. אַתָּה מֵבִין? זֶה לֹא רַק בִּגְלַל הַתְּמוּנָה. בֵּינִי וּבֵין מַר שְׁוַרְץ יֵשׁ עוֹד כַּמָּה עִנְיָנִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ פְּתוּחִים. עוֹד פֶּצַע אוֹ שְׁנַיִם. וּבִגְלַל זֶה, בְּעִקָּר בִּגְלַל זֶה, הַדּוּ־קְרָב חַיָּב לְהֵעָרֵךְ בֵּינֵינוּ".

וְאָז, אַחֲרֵי רֶגַע שֶׁל שְׁתִיקָה, הוּא אָמַר עוֹד מַשֶּׁהוּ, שֶׁהִפְתִּיעַ אוֹתִי לְגַמְרֵי: "כַּנִּרְאֶה", אָמַר, "כַּנִּרְאֶה שֶׁאַתָּה וַאֲנִי בְּכָל זֹאת שַׁיָּכִים לְדוֹרוֹת אֲחֵרִים, שׁוֹנִים לְגַמְרֵי. הִנֵּה אֲנִי, לְמָשָׁל, סָבוּר שֶׁשְּׁוַרְץ הוּא מְטֹרָף גָּמוּר; וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, בְּאֹפֶן מוּזָר וּבִלְתִּי הֶגְיוֹנִי, אֲנִי חָשׁ אֵלָיו אַהֲדָה. אֲנִי מֵבִין אוֹתוֹ. לְךָ בִּכְלָל קָשֶׁה לִתְפֹּס זֹאת. אֲבָל תָּבִין, חָבֵר דָּוִיד, הָעוֹלָם מִשְׁתַּנֶּה. כָּל־כָּךְ מַהֵר הוּא מִשְׁתַּנֶּה. מַה שֶּׁהָיָה פַּעַם טוֹב, הַיּוֹם הוּא רַע, וּמַה שֶּׁהָיָה יָפֶה, נֶחְשָׁב הַיּוֹם לִמְכֹעָר. הָאָפְנָה מִתְחַלֶּפֶת בְּקֶצֶב מָהִיר מִדַּי, מְעַיֵּף כָּל־כָּךְ. לֹא כָּל אֶחָד מַצְלִיחַ לְהִסְתַּגֵּל לַקֶּצֶב הַזֶּה. רוּדִי שְׁוַרְץ, לְמָשָׁל. הוּא אֵינוֹ יָכוֹל כְּבָר, כַּנִּרְאֶה. אָז הוּא נִלְחָם בַּנֶּשֶׁק שֶׁעוֹמֵד לִרְשׁוּתוֹ. הוּא עוֹצֵר אֶת עַצְמוֹ. הוּא עוֹבֵר לִחְיוֹת בְּקֶצֶב שֶׁלּוֹ. הוּא חוֹזֵר לָעוֹלָם, שֶׁהָיָה לוֹ טוֹב בּוֹ. אַתָּה לֹא מֵבִין כָּל־כָּךְ עַל מָה אֲנִי מְדַבֵּר. יָבוֹא יוֹם וְתָבִין. אֲנִי שׂוֹנֵא לוֹמַר אֶת זֶה לַאֲנָשִׁים צְעִירִים, אֲבָל זֶה כָּךְ".

רוֹזֶנְטַל קָם, הֵנִיחַ יָד עַל כְּתֵפִי וְלִוָּה אוֹתִי לַדֶּלֶת. הוּא רָצָה לְהִשָּׁאֵר לְבַדּוֹ. לִפְנֵי שֶׁנִּפְרַדְנוּ, אָמַר לִי שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׂנֹא אֶת שְׁוַרְץ. "זֶה מוּזָר", אָמַר לִי, "אֲבָל לֹא אוּכַל לִשְׂנֹא אוֹתוֹ".

אֵלֶּה הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר לִי רוֹזֶנְטָל לִפְנֵי שֶׁנִּפְרַדְנוּ, לִפְנֵי שֶׁפָּתַחְתִּי בְּרִיצָה תְּזָזִית אֶל הַבַּיִת הַחַם וְאֶל הַמִּקְלַחַת הַקָּרָה שֶׁל הַהוֹרִים שֶׁלִּי. אֲבָל אַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁיָּשַׁבְתִּי עַל הַמִּטָּה וְלִטַּפְתִּי אֶת בָּגָז, חָשַׁבְתִּי שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהוּא צוֹדֵק בְּמַשֶּׁהוּ; שֶׁהַכֹּל בָּעוֹלָם מִשְׁתַּנֶּה בִּמְהִירוּת רַבָּה מִדַּי, עַד שֶׁיֵּשׁ רַק דְּבָרִים מְעַטִּים שֶׁאֶפְשָׁר לִבְטֹחַ בָּהֶם, וּפָחוֹת מִזֶּה — אֲנָשִׁים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יַצִּיבוּת וּבִטָּחוֹן. אֲבָל מַה שֶּׁבָּטוּחַ הוּא, שֶׁהַחַיִּים חֲשׁוּבִים מִכָּל דָּבָר אַחֵר — אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִן הַכָּבוֹד, שֶׁאֲנִי לֹא מֵבִין בְּדִיּוּק מַהוּ; וְגַם נִדְמֶה לִי, שֶׁיֵּשׁ עוֹד כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁיִּהְיוּ בְּטוּחִים וּמְצֻקִּים גַּם בְּעוֹד מִילְיוֹן שָׁנָה. אֲבָל לֹא זֶה הָיָה הַזְּמַן הַמַּתְאִים לִטְבֹּעַ בְּמַחֲשָׁבוֹת; כִּי צָרִיךְ הָיָה לְתַכְנֵן אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַצִּיל אֶת רוֹזֶנְטָל מִן הַפֶּרֶא מֵהַיְדֶלְבֶּרְג — אֲפִלּוּ שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁאֶצְטָרֵךְ לִפְעֹל לְגַמְרֵי לְבַדִּי, כִּי רוֹזֶנְטָל כְּבָר הִשְׁלִים עִם רַעְיוֹן הַדּוּ־קְרָב. אָז הִתְפַּשַּׁטְתִּי וְהָלַכְתִּי לִישֹׁן, רָעֵב וּמָתוּחַ, וְכָל הַזְּמַן חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי, שֶׁעוֹד שָׁעוֹת מְעַטּוֹת בִּלְבַד נוֹתְרוּ עַד שֶׁרוֹזֶנְטָל וּשְׁוַרְץ יַעַמְדוּ זֶה מוּל זֶה וְיִתְרַחֲקוּ עֲשָׂרָה צְעָדִים לְאָחוֹר; וְלַמְרוֹת שֶׁהֵם לֹא יִהְיוּ בַּיְּעָרוֹת הָעֲבֻתִּים שֶׁל גֶּרְמַנְיָה, אֶלָּא בְּמַטַּע הַתַּפּוּחִים הַקָּטָן שֶׁלְּיַד קִבּוּץ רָמַת־רָחֵל, הֲרֵי יִהְיוּ בִּידֵי שְׁנֵיהֶם אֶקְדָּחִים שֶׁל מַמָּשׁ, וּבָהֶם כַּדּוּרִים אֲמִתִּיִּים. וּבִגְלַל הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת כִּמְעַט שֶׁלֹּא עָצַמְתִּי עַיִן כָּל הַלַּיְלָה.

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

וֶרָה

כָּעֵת אֲסַפֵּר עַל וֶרָה.

כְּשֶׁהָיְתָה וֶרָה אִשָּׁה צְעִירָה, הִתְגַּיֵּס בַּעְלָהּ לַצָּבָא הַבְּרִיטִי וְנִשְׁלַח לַמִּדְבָּר הַמַּעֲרָבִי, לְלוּב, כְּדֵי לְהִלָּחֵם בַּגֶּרְמָנִים. בַּעְלָהּ שֶׁל וֶרָה, אַבְרָהָם שְׁמוֹ, הָיָה רוֹפֵא, וְהוּא לֹא יָכוֹל הָיָה לָשֶׁבֶת כָּאן, בָּאָרֶץ, בְּחִבּוּק יָדַיִם, כְּשֶׁיָּדַע שֶׁכָּל אָדָם חִיּוּנִי בַּמִּלְחָמָה נֶגֶד הַחַיָּה הַנָּאצִית. אֲנִי אוֹמֵר "הַחַיָּה הַנָּאצִית", כִּי כָּכָה וֶרָה קוֹרֵאת תָּמִיד לַגֶּרְמָנִים. כְּשֶׁהָיִיתִי קָטָן יוֹתֵר, חָשַׁבְתִּי שֶׁהִיא בֶּאֱמֶת מִתְכַּוֶּנֶת לְבַעַל־חַיִּים, לְאֵיזוֹ מִפְלֶצֶת אוֹ דִּינוֹזָאוּר עֲנָק, שֶׁכָּל הָעוֹלָם הִתְגַּיֵּס כְּדֵי לְהִלָּחֵם בּוֹ. בְּכָל אֹפֶן, הַבַּעַל שֶׁל וֶרָה הִתְגַּיֵּס לַצָּבָא הַבְּרִיטִי וְנָסַע לְמָקוֹם בִּלְתִּי יָדוּעַ. אַחֲרֵי חֹדֶשׁ הִגִּיעַ מִמֶּנּוּ מִכְתָּב. הוּא כָּתַב לָהּ שֶׁהוּא נִמְצָא בַּעֲיָרַת גְּבוּל קְטַנָּה, בַּנְּקֻדָּה שֶׁבָּהּ מִצְטַלְּבִים גְּבוּלוֹת מִצְרַיִם, סוּדָן וְלוּב. הוּא כָּתַב גַּם שֶׁקַּר לוֹ בַּלֵּילוֹת, שֶׁאֵין דֵּי אֹכֶל, וְשֶׁהוּא מִתְגַּעְגֵּעַ. הֵם הָיוּ נְשׂוּאִים רַק שָׁנָה כְּשֶׁהוּא הִתְגַּיֵּס, וְוֶרָה לֹא יָכְלָה לָשֵׂאת עוֹד אֶת הַבְּדִידוּת וְאֶת הַגַּעְגּוּעִים וְהֶחְלִיטָה לָצֵאת אֵלָיו, לַמִּדְבָּר. אֲנִי מַכִּיר אֶת הַסִּפּוּר הַזֶּה, כִּי שָׁמַעְתִּי אוֹתוֹ מִפִּיהָ עֲשָׂרוֹת פְּעָמִים, וַאֲנִי מוּכָן לְהוֹסִיף וְלִשְׁמֹעַ אוֹתוֹ. הִיא הָיְתָה אָז עַלְמָה רַכָּה שֶׁהִגִּיעָה לָאָרֶץ מִוִּינָה, עִם אִמָּא שֶׁלָּהּ. הִיא הָיְתָה עֲדִינָה כְּמוֹ חַרְסִינָה לְבָנָה, וּבְכָל זֹאת לֹא הִנִּיחָה לְעַצְמָהּ לַחְשֹׁב עַל הַקְּשָׁיִים שֶׁיַּעַמְדוּ בְּפָנֶיהָ בַּמִּדְבָּר. הִיא יָצְאָה מִירוּשָׁלַיִם בָּרַכֶּבֶת, וְאַחֲרֵי מַסָּע אִטִּי וּמְעַיֵּף הִגִּיעָה לְקָהִיר. מִשָּׁם נָסְעָה בְּרַכֶּבֶת לַיְלִית עַתִּיקָה וּמִתְנַדְנֶדֶת, נַעֲרָה יְחִידָה בֵּין הֲמוֹן עַרְבִים. לַמָּחֳרָת בַּבֹּקֶר עָצְרָה הָרַכֶּבֶת בִּנְקֻדָּה מְסֻיֶּמֶת לְצַד הַנִּילוּס, וְוֶרָה קְלוּגֶר יָרְדָה מִמֶּנָּה. הִיא הָיְתָה לְבוּשָׁה שְׁנֵי

סוֹחֲרִים, מְעִיל פַּרְוָה וְצָעִיף, כִּי אַבְרָהָם כָּתַב לָהּ שֶׁקַּר לוֹ בַּלֵּילוֹת. כְּשֶׁהִצִּיבָה רֶגֶל מִחוּץ לָרַכֶּבֶת, שָׁקְעָה מִיָּד עַד הַבֶּרֶךְ בְּחוֹל לוֹהֵט. הַמַּדְחֹם הֶרְאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת מַעֲלוֹת. עַד הַיּוֹם אֲנִי חוֹשֵׁב לִפְעָמִים עַל הַמַּרְאֶה הַזֶּה: מַרְאֵה הַנַּעֲרָה הַחִוֶּרֶת, הַמְעֻטֶּפֶת פַּרְוָה, הַשּׁוֹקַעַת בְּחוֹל הַזָּהֹב. אַחַר־כָּךְ שָׁטָה וְיָרְדָה בְּמֶשֶׁךְ יוֹמַיִם בִּסְפִינַת הַנִּילוּס הָרְעוּעָה, טִיְּלָה בַּדֶּרֶךְ בַּמִּקְדָּשִׁים הָעֲצוּמִים, הֵנִיסָה שׁוֹדֵד צָעִיר, שֶׁנִּסָּה לִגְנֹב אֶת מַחֲרֹזֶת הַזָּהָב שֶׁלָּהּ, וְלָחֲמָה בְּעַנְנֵי הַזְּבוּבִים הַיְרַקְרַקִּים. בַּחֶלְקָהּ הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַדֶּרֶךְ שָׁטָה בְּ״פָלוּקוֹת״, סְפִינוֹת הַדַּיָּגִים הַמְּקוֹמִיִּים, רָכְבָה בְּמֶשֶׁךְ יוֹמַיִם עַל גָּמָל עַצְבָּנִי וְנִרְגָּן, עַד שֶׁהִגִּיעָה לַעֲיָרַת הַגְּבוּל, שֶׁבָּהּ הָיָה אַבְרָהָם. אַבְרָהָם הָיָה שָׁם, קוֹדֵחַ מֵחֹם מֵחֲמַת אֵיזוֹ מַחֲלָה מִדְבָּרִית מְשֻׁנָּה. בְּמֶשֶׁךְ כַּמָּה שָׁעוֹת הָיָה בָּטוּחַ שֶׁסּוֹפוֹ קָרֵב, כִּי

הַהֲזָיוֹת שֶׁלּוֹ קִבְּלוּ פִּתְאֹם תַּפְנִית מַפְתִּיעָה וּבִלְתִּי־הֶגְיוֹנִית אֲפִלּוּ לְגַבֵּי קוֹדֵחַ מְאֻמָּן כָּמוֹתוֹ. אַתֶּם מְבִינִים, בְּוַדַּאי: הוּא רָאָה אֶת וֶרָה.

לְאַחַר הַמִּלְחָמָה, לְאַחַר שֶׁאַבְרָהָם הִשְׁתַּחְרֵר, הֵם קָנוּ לָהֶם בַּיִת בְּבֵית־הַכֶּרֶם שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. אַבְרָהָם פָּתַח מִרְפָּאָה פְּרָטִית, וְוֶרָה — שֶׁלֹּא רָצְתָה לִהְיוֹת רַק "אִשְׁתּוֹ שֶׁל הָרוֹפֵא" — פָּתְחָה בַּשְּׁכוּנָה חֲנוּת. תְּחִלָּה הָיְתָה זוֹ חֲנוּת שֶׁל מַעֲדַנִּים, אַחַר־כָּךְ — חֲנוּת לְחֶפְצֵי נוֹי, חֲנוּת לִכְלֵי־בַּיִת, וּבְסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר הָפְכָה לַחֲנוּת לַחֲפָצִים מְשֻׁמָּשִׁים.

אֶל הַחֲנוּת הַזֹּאת מִהַרְתִּי בְּבָקְרוֹ שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁנּוֹעַד לִהְיוֹת יוֹם הַדּוּ־קְרָב בֵּין רוֹזֶנְטַל לִשְׁוַרְץ.

הַשָּׁעָה הָיְתָה עֶשְׂרִים דַּקּוֹת לִפְנֵי שְׁמוֹנֶה. וֶרָה נִצְּבָה כְּבָר בַּחֲנוּת הָאֲפְלוּלִית מְעַט וְשָׁתְתָה תֵּה מִכּוֹס זְכוּכִית. עֲשַׁן הַסִּיגָרִיָּה שֶׁלָּהּ רִחֵף מֵעָלֶיהָ כְּעָנָן קָטָן וְקָבוּעַ. כְּשֶׁרָאֲתָה אוֹתִי, נִבְהֲלָה: "מַה קָּרָה, מִין קִינְד? בְּשָׁעָה כָּזֹאת? הַכֹּל בַּבַּיִת בְּסֵדֶר?"

"הַכֹּל בְּסֵדֶר", אָמַרְתִּי, "הֵם כֻּלָּם בְּרִיאִים, וְאֵין מַה לִּדְאֹג".

פְּנִים הַחֲנוּת שֶׁל וֶרָה הָיָה חָשׁוּךְ מְאֹד, אֲבָל אֲנִי הִכַּרְתִּי שָׁם כָּל חֵפֶץ: הַסַּמּוֹבָרִים הַמְּפֻיָּחִים; מְנוֹרוֹת הַשֻּׁלְחָן הַכְּבֵדוֹת, הָעֲשׂוּיוֹת עֵץ; הַתְּמוּנוֹת הַגְּדוֹלוֹת, הַנְּתוּנוֹת בְּמִסְגָּרוֹת מֻזְהָבוֹת; עֲרֵמוֹת הַגְּלוּיוֹת הַיְשָׁנוֹת; חֲלִיפוֹת הַבְּגָדִים הַמְּהֻדָּרוֹת שֶׁלָּבְשׁוּ תּוֹשָׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעִים שָׁנָה — עוֹלָם שָׁלֵם הָיָה שָׁם, בְּעִמְקֵי הַחֲנוּת וּבַמַּחְסָן הַקָּטָן.

מִכָּל קְצוֹת הָעִיר הָיוּ בָּאִים אֲנָשִׁים לִמְכֹּר לְוֶרָה אֶת הַדְּבָרִים הַיְשָׁנִים, שֶׁמָּצְאוּ בַּעֲלִיּוֹת־הַגַּג שֶׁלָּהֶם. הַצָּרָה הָיְתָה, שֶׁאִישׁ כִּמְעַט לֹא בָּא לִקְנוֹת חֲפָצִים, אֲבָל וֶרָה אָמְרָה שֶׁדַּוְקָא לֹא אִכְפַּת לָהּ: הִיא אוֹהֶבֶת לִשְׁהוֹת בַּחֲנוּת שֶׁלָּהּ, לְפַטְפֵּט עִם הָעוֹבְרִים וְשָׁבִים וְעִם הַמְּבַקְּרִים, שֶׁבָּאוּ לַחֲנוּת לִמְכֹּר אוֹ לִקְנוֹת. אֲנִי לֹא הָיִיתִי שַׁיָּךְ לַמּוֹכְרִים וְלֹא לַקּוֹנִים, וּבְכָל זֹאת הָיִיתִי מְבַלֶּה בְּעִמְקֵי הַחֲנוּת שָׁעוֹת אֲרֻכּוֹת; וּכְפִי שֶׁאַתֶּם כְּבָר מְתָאֲרִים לְעַצְמְכֶם — גַּם זֶה הָיָה אַחַד הַדְּבָרִים שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִים אֶת אִמָּא שֶׁלִּי מִדַּעְתָּהּ.

אֲבָל הַפַּעַם לֹא הָיִיתִי מְעֻנְיָן בַּחֲפָצִים הָעַתִּיקִים אֶלָּא בַּזִּכְרוֹנוֹת — הָעַתִּיקִים לֹא פָּחוֹת — שֶׁל וֶרָה.

הַזְּמַן דָּחַק, וְלָכֵן נִגַּשְׁתִּי יָשָׁר לָעִנְיָן. אָמַרְתִּי לָהּ שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לִשְׁאֹל אוֹתָהּ מַשֶּׁהוּ, בִּתְנַאי שֶׁהִיא לֹא תַּצִּיג לִי אַף שְׁאֵלָה. כַּמּוּבָן, שֶׁיְּכוֹלָה הָיְתָה לְסָרֵב לִי, אֲבָל אֲנִי סָמַכְתִּי עַל הַסַּקְרָנוּת שֶׁלָּהּ. לֹא הִתְאַכְזַבְתִּי. הָעֵינַיִם שֶׁלָּהּ נָצְצוּ בְּעַרְמוּמִיּוּת מֵאֲחוֹרֵי הַמִּשְׁקָפַיִם הַמֻּזְהָבִים. כֵּן, הִיא מַסְכִּימָה. סוֹדוֹת הִיא אוֹהֶבֶת.

"אֶת אֶדִית שְׁטְרָאוּס, הַצַּיֶּרֶת, הַכַּרְתָּ?"
הִיא הִבִּיטָה בִּי, מֻפְתַּעַת. לִשְׁאֵלָה כָּזֹאת לֹא צִפְּתָה.
"וַדַּאי שֶׁהִכַּרְתִּי אֶת אֶדִית. אֲפִלּוּ שׂוֹחַחְתִּי אִתָּהּ פַּעַם אוֹ פַּעֲמַיִם; אֲבָל זֶה הָיָה מִזְּמַן, בִּשְׁנוֹת הָאַרְבָּעִים, אֲנִי חוֹשֶׁבֶת. אֲבָל מָה פִּתְאֹם אַתָּה — — — נוּ, טוֹב. הִבְטַחְתִּי לֹא לִשְׁאֹל. מָה בְּדִיּוּק אַתָּה רוֹצֶה לָדַעַת עָלֶיהָ?"
"הַכֹּל", אָמַרְתִּי וְהֵצַצְתִּי בַּשָּׁעוֹן. רֶבַע לִשְׁמוֹנֶה. שְׁתֵּי דַּקּוֹת יַסְפִּיקוּ לִי כְּדֵי לְהַגִּיעַ בְּרִיצָה לְבֵית־הַסֵּפֶר. הַהִמּוּר שֶׁלִּי — שֶׁוֶּרָה תֵּדַע מַשֶּׁהוּ עַל אֶדִית — הִצְלִיחַ. כָּעֵת עָלַי לֶאֱסֹף פְּרָטִים רַבִּים כְּכָל הָאֶפְשָׁר, כְּדֵי שֶׁאוּכַל לַחְשֹׁב עַל כִּוּוּן פְּעֻלָּה כָּלְשֶׁהוּ.
"הַכֹּל", חָזַרְתִּי וְאָמַרְתִּי לָהּ. וֶרָה נָעֲצָה בִּי אֶת עֵינֶיהָ, הִבְחִינָה עַד כַּמָּה הַדָּבָר חָשׁוּב וְהֵחֵלָּה לְדַבֵּר.
"אֶדִית שְׁטְרָאוּס בָּאָה לָאָרֶץ מִגֶּרְמַנְיָה. הָיְתָה אִשָּׁה יָפָה מְאֹד. כָּל הַבַּחוּרִים בִּירוּשָׁלַיִם הִשְׁתַּגְּעוּ אַחֲרֶיהָ מַמָּשׁ. כַּיּוֹם תּוּכַל לִרְאוֹת אֶת הַתְּמוּנָה שֶׁלָּהּ בְּסִפְרֵי אָמָּנוּת אוֹ בָּאֶנְצִיקְלוֹפֶּדְיָה, כִּי הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְצַיֶּרֶת גְּדוֹלָה. מוֹכְרִים צִיּוּרִים שֶׁלָּהּ בְּמִילְיוֹנִים. רַק חֲבָל שֶׁלֹּא הִסְפִּיקָה לְצַיֵּר הַרְבֵּה עַד שֶׁמֵּתָה". וֶרָה הִסֵּסָה, הִבִּיטָה בִּי בְּמַבָּט אֲלַכְסוֹנִי, הִרְהֲרָה רֶגַע, אַחַר־כָּךְ הֶחְלִיטָה וְהִמְשִׁיכָה לְדַבֵּר בִּמְהִירוּת.
"הָיָה לָהּ אֹפִי לֹא יַצִּיב, לְאֶדִית. הָיוּ לָהּ מַצְּבֵי־רוּחַ. לִפְעָמִים הָיְתָה אֲפִלּוּ מִשְׁתַּגַּעַת, שֶׁכֹּה אֶחְיֶה. הָיוּ יָמִים שֶׁל הוֹלֵלוּת, שֶׁל אֲהָבוֹת פְּרוּעוֹת, וְאַחַר־כָּךְ הָיוּ בָּאִים שָׁבוּעוֹת שֶׁל דִּכָּאוֹן. הָאֲנָשִׁים אָמְרוּ, שֶׁאֵלֶּה יִסּוּרֵי־הַיְצִירָה שֶׁל הָאָמָּן הַגָּדוֹל; אֲנִי חָשַׁבְתִּי שֶׁהִיא פָּשׁוּט חוֹלָה וְאֻמְלָלָה, שֶׁאַף פַּעַם לֹא יָדְעָה לֶאֱהֹב בֶּאֱמֶת, רַק לְהִתְאַהֵב, אִם אַתָּה מֵבִין לְמָה אֲנִי מִתְכַּוֶּנֶת. רֶגַע!" וֶרָה הוֹרִידָה מְעַט אֶת מִשְׁקָפֶיהָ וְנָעֲצָה בִּי מַבָּט בּוֹחֵן מֵעֲלֵיהֶם: "גַּם הֶחָבֵר שֶׁלְּךָ, נוּ, זֶה הַזָּקֵן שֶׁפַּעַם הֵבֵאתָ לְפֹה, הַנֶּחְמָד, רוֹזֶנְהַר? רוֹזֶנְבְּלוּם? רוֹזֶנְטָל! כֵּן, גַּם הוּא הָיָה חָבֵר שֶׁלָּהּ. אוּף! זֹאת הָיְתָה אַהֲבָה! כָּל יְרוּשָׁלַיִם דִּבְּרָה עֲלֵיהֶם. הוּא הָיָה צַלָּם, נִדְמֶה לִי, אוֹ מְשׁוֹרֵר? אֲנִי כְּבָר לֹא זוֹכֶרֶת, וְהֵם הִתְאַהֲבוּ מִמַּבָּט רִאשׁוֹן. אַחַר־כָּךְ זֶה

נִגְמַר, בְּפִתְאוֹמִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁזֶּה הִתְחִיל. אֲנִי לֹא יוֹדַעַת מָה הָיוּ הַסִּבּוֹת. אֵצֶל אֲדִית אַף פַּעַם לֹא הָיוּ סִבּוֹת, הָיוּ רַק מַצְּבֵי־רוּחַ. הִיא הָלְכָה וְהִתְחַתְּנָה עִם אֵיזֶה קָצִין אַנְגְּלִי, שֶׁשֵּׁרֵת פֹּה מִטַּעַם הַמַּנְדָּט, וְ—"

"קָצִין אַנְגְּלִי?", שָׁאַלְתִּי, "לֹא שׁוֹנֶרְץ?"

"לֹא. לֹא שׁוֹנֶרְץ", אָמְרָה וֶרָה לְאַחַר הִרְהוּר. "הָיוּ לָהּ הַרְבֵּה בַּחוּרִים, אוּלַי לְאֶחָד מֵהֶם קָרְאוּ שׁוֹנֶרְץ, אֲנִי לֹא יוֹדַעַת. בְּכָל אֹפֶן, רַק עִם הָאַנְגְּלִי הִיא הִתְחַתְּנָה, וְהָיָה עַל זֶה רַעַשׁ גָּדוֹל". וֶרָה הִמְשִׁיכָה לְסַפֵּר, אֲבָל בְּהִסּוּס. עַל הַהֶמְשֵׁךְ הִיא אֵינָהּ יוֹדַעַת הַרְבֵּה. זֶה כְּבָר הָיָה בַּיָּמִים, שֶׁפָּגְשָׁה אֶת אַבְרָהָם שֶׁלָּהּ וּכְבָר הִפְסִיקָה לְהִסְתּוֹבֵב עִם הַבּוֹהֶמָה וְגַם לֹא שָׁמְעָה כְּבָר רְכִילוּת.

שָׁאַלְתִּי אוֹתָהּ מִי הָיָה הַקָּצִין הָאַנְגְּלִי. וֶרָה לֹא יָדְעָה.

"זוֹ הָיְתָה פָּרָשָׁה מוּזָרָה מְאֹד", אָמְרָה לִי. "בַּיָּמִים הָהֵם לֹא אָהֲבוּ כָּאן בָּאָרֶץ בַּחוּרוֹת, שֶׁהָיוּ לָהֶן קְשָׁרִים עִם הַחַיָּלִים הַבְּרִיטִים. אַנְשֵׁי הַמַּחְתָּרוֹת הָיוּ נוֹהֲגִים לְהַעֲנִישׁ בַּחוּרוֹת כָּאֵלֶּה. בַּתְּחִלָּה הִזְהִירוּ אֶת אֲדִית, אֲבָל הִיא לֹא שָׁעֲתָה לָאַזְהָרוֹת. וְאָז, יוֹם אֶחָד — לַיְלָה אֶחָד, בְּעֶצֶם — כְּשֶׁחָזְרָה אֲדִית לְדִירָתָהּ, אָרְבוּ לָהּ אַנְשֵׁי הַמַּחְתֶּרֶת. הֵם קָשְׁרוּ אוֹתָהּ בַּחֲבָלִים וְגִלְּחוּ לָהּ אֶת כָּל שַׂעֲרוֹת רֹאשָׁהּ. כְּדֵי לְבַיֵּשׁ אוֹתָהּ עָשׂוּ זֹאת".

וֶרָה הִשְׁתַּתְּקָה וְהִבִּיטָה דַּרְכִּי, הַרְחֵק. "אֶת כָּל הַזָּהָב שֶׁהָיָה לָהּ עַל הָרֹאשׁ הֵם גִּלְּחוּ. אֵיזוֹ אֻמְלָלָה. הִיא קִבְּלָה הֶלֶם. אַבְרָהָם טִפֵּל בָּהּ. הוּא חִבֵּב אוֹתָהּ מְאֹד. הִיא לֹא יָכְלָה לְהָבִין מַדּוּעַ עוֹלְלוּ לָהּ כָּךְ. כְּבָר אָמַרְתִּי לְךָ — הִיא חָיְתָה לָהּ בָּעוֹלָם שֶׁלָּהּ, בְּעוֹלָם מְנֻתָּק לַחֲלוּטִין. הִיא אָמְרָה שֶׁשּׁוּב אֵינָהּ יְכוֹלָה לִחְיוֹת כָּאן, שֶׁזּוֹ אֶרֶץ שֶׁאֵינָהּ מַנִּיחָה לְתוֹשָׁבֶיהָ לִחְיוֹת אֶת חַיֵּיהֶם, שֶׁהִיא אֵינָהּ יְכוֹלָה לִיצֹר בְּמָקוֹם שֶׁכָּזֶה. וּבֶאֱמֶת, כַּעֲבֹר כַּמָּה שָׁבוּעוֹת עָזְבָה אֶת הָאָרֶץ וְנָסְעָה לְאַנְגְלִיָּה. שָׁם הֵם הִתְחַתְּנוּ, הִיא וְהַקָּצִין שֶׁלָּהּ. שָׁמַעְתִּי שֶׁנּוֹלְדָה לָהֶם בַּת, אוֹ אוּלַי בֵּן? אֲבָל זְמַן קָצָר אַחַר־כָּךְ אֲדִית נִפְטְרָה. זֶה הָיָה לִפְנֵי לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים שָׁנָה. אֲבָל אַתָּה

מִבְּרָח לוֹמַר לִי לָמָּה אַתָּה מִתְעַנְיֵן בָּהּ בָּעֵת!"
"וֶרֶה", אָמַרְתִּי לָהּ, "הִבְטַחְתְּ לֹא לִשְׁאֹל; אֲבָל בְּקָרוֹב מְאֹד אֲסַפֵּר לָךְ". וּבְחֹסֶר נִימוּס "אֲזָיְתִי" מִבְהָק עֲזַבְתִּי אוֹתָהּ וְרַצְתִּי לְבֵית־הַסֵּפֶר.

כְּבָר הָיְתָה הַשָּׁעָה שְׁמוֹנֶה כִּמְעַט, וְנוֹתְרוּ לִי רַק תֵּשַׁע שָׁעוֹת לִפְתֹּר תִּסְבֹּכֶת מוּזָרָה, שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה כְּבָר עַל־פְּנֵי שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת — גֶּרְמַנְיָה, יִשְׂרָאֵל וְאַנְגְּלִיָּה, וְהָיוּ מְעֹרָבוֹת בָּהּ פָּרָשִׁיּוֹת אַהֲבָה יְשָׁנוֹת, תְּמוּנָה גְּנוּבָה שֶׁשָּׁוְיָהּ עָשׂוּי לְהַגִּיעַ לְמִילְיוֹנֵי לִירוֹת, וְגָרוּעַ מִכֹּל — שְׁנֵי אֶקְדָּחִים מִימֵי מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה.

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

סִפּוּר אַהֲבָתָם

בְּשָׁעָה שְׁמוֹנֶה בְּדִיּוּק נִכְנַסְתִּי לַכִּתָּה. בִּשְׁמוֹנֶה וְחָמֵשׁ דַּקּוֹת כְּבָר הָיִיתִי בַּחוּץ. אֵין טַעַם לְסַפֵּר עַל זֶה בְּהַרְחָבָה: מַר נַחֲמָנִי, הַמּוֹרֶה לְאַנְגְּלִית, נִכְנַס לַכִּתָּה, וּכְמוֹ רַדָּר מְתֻחְכָּם שֶׁל מְטוֹס־קְרָב פָּנָה יָשָׁר אֵלַי. לִי הָיוּ כְּבָר כַּמָּה פָּרָשׁוֹת שֶׁל אִי נְעִימוּת עִם נַחֲמָנִי, וְהָכִי מַרְגִּיז — שֶׁהוּא תָּמִיד צוֹדֵק, כְּלוֹמַר, הוּא תָּמִיד יוֹדֵעַ מָתַי לְלַכֵּד אוֹתִי. אֵיךְ הוּא יוֹדֵעַ לְהִתְעַלֵּם מִמֶּנִּי, כְּשֶׁאֲנִי מַגִּיעַ לַכִּתָּה מוּכָן — לֵאלֹהִים פִּתְרוֹנִים; אֲבָל מִמֶּנּוּ, כַּיָּדוּעַ, אִי אֶפְשָׁר לְהַעְתִּיק.

מִכָּל מָקוֹם, בִּשְׁמוֹנֶה וְחָמֵשׁ דַּקּוֹת כְּבָר הָיִיתִי בַּמִּסְדְּרוֹן, נוֹשֵׂא אִתִּי אִיּוּם מְעֻרְפָּל לְגַבֵּי הַצָּפוּי לִי אִם לֹא אֵיטִיב אֶת דְּרָכַי (הַלּוֹעֲזִיּוֹת), וְגַם עֹנֶשׁ מוּחָשִׁי יוֹתֵר — לְהָכִין לְמָחָר בַּבֹּקֶר חִבּוּר בֶּן חֲמִשָּׁה עַמּוּדִים שְׁלֵמִים, בְּאַנְגְּלִית, עַל אוֹדוֹת "ג'וֹרג', הַנַּעַר מִלּוֹנְדוֹן".

אֲבָל לִי לֹא הָיָה אֲפִלּוּ זְמַן לַחְשֹׁב עַל אוֹתוֹ ג'וֹרג' אַלְמוֹנִי, בֶּן הַכְּרַךְ הַגָּדוֹל, וְגַם לֹא הִצְטַעַרְתִּי בְּיוֹתֵר עַל הַסִּלּוּק מֵהַכִּתָּה; כִּי, כַּזָּכוּר, הַזְּמַן שֶׁעָמַד לִרְשׁוּתִי עַד לְמוֹעֵד הַדּוּ־קְרָב הָלַךְ וְהִצְטַמְצֵם, וַאֲנִי יָדַעְתִּי שֶׁאִם לֹא אֶעֱשֶׂה דְּבַר־מָה, אִם לֹא אֲפַרְפֵּר קְצָת בְּכִוּוּן כָּלְשֶׁהוּ — עָלוּל לְהִשָּׁפֵךְ דָּם.

עַל־כֵּן עָלִיתִי לְסִפְרִיַּת בֵּית־הַסֵּפֶר. נִסִּיתִי לִמְצֹא אֶת הַפֶּרֶק עַל אֶדִית שְׁטְרָאוּס בָּאֶנְצִיקְלוֹפֶּדְיָה הָעִבְרִית, אֲבָל זוֹ הִגִּיעָה רַק עַד לָאוֹת "ח" וְעָסְקָה בְּהִתְרַגְּשׁוּת בָּעֵרֶךְ "חֶרוּסְקִים", שֶׁהוּא שֵׁבֶט טֶבְטוֹנִי קָדוּם, וְלֹא מָסְרָה לִי שׁוּם מֵידָע עַל אוֹדוֹת אֶדִית, שֶׁשֵּׁם מִשְׁפַּחְתָּהּ הִשְׂתָּרֵעַ בְּעַרְבוֹת הָרְחוֹקוֹת וְהַדִּמְיוֹנִיּוֹת שֶׁל הָאוֹת "ש".

אָז חִפַּשְׂתִּי בְּסֵפֶר הָאָמָּנוּת הַיְּהוּדִית הַמּוֹדֶרְנִית — וּמָצָאתִי

456 ש - שטראום
אנציקלופדיה לאמנות יהודית
* אדית שטראום (1908-1949)

מִיָּד. קָרָאתִי בִּמְהִירוּת: "שְׁטְרָאוּס, אֲדִית. נוֹלְדָה — 1918 בֶּרְלִין. נִפְטְרָה — 1949, אַנְגְּלִיָּה". הִמְשַׁכְתִּי וְרִפְרַפְתִּי בְּעֵינַי עַל־פְּנֵי הַשּׁוּרוֹת. "סִגְנוֹן צִיּוּר יִחוּדִי... מִזּוּג שֶׁל הָרֶקַע וְהַתַּרְבּוּת הָאֵירוֹפִּיִּים עִם הַמְּצִיאוּת וְהַהֲוַי הָאֶרֶץ־יִשְׂרְאֵלִיִּים... קַוִּים מְלֵאֵי תְּנוּעָה... יְדוּעָה בְּמְיֻחָד סִדְרַת הַצִּיּוּרִים עַל 'יְרוּשָׁלַיִם וְהַמִּדְבָּר'... בַּעֲלַת אֹפִי סוֹעֵר... נֶאֶלְצָה לְהַגֵּר מִפָּלֶשְׂתִּינָה־א"י לְאַנְגְּלִיָּה בְּלַחַץ דַּעַת־קָהָל מְקוֹמִית, שֶׁרָגְזָה עַל קְשָׁרֶיהָ עִם אִישׁ הַמִּנְהָל הַבְּרִיטִי... בְּעֶרֶב יָמֶיהָ פִּתְּחָה אֵיבָה לְיִשְׂרָאֵל וְלַיַּהֲדוּת... נִפְטְרָה בְּעִיר־הַמַּרְפֵּא בְּרַיְטוֹן... צִיּוּרֶיהָ נֶחְשָׁבִים לִיקְרֵי־עֵרֶךְ בְּעֵינֵי אַסְפָנִים וּמוּזֵיאוֹנִים (רְאֵה תְּמוּנָתָהּ בָּעַמּוּד הַבָּא)".

הָפַכְתִּי אֶת הָעַמּוּד וְרָאִיתִי לָרִאשׁוֹנָה אֶת אֲדִית שְׁטְרָאוּס. יָפָה הָיְתָה. יֹפִי שֶׁל הַשָּׁנִים הָהֵן. גְּבֹהַת־קוֹמָה וְעֵינֶיהָ עֲמֻקּוֹת וּשְׁחוֹרוֹת. אֵלֶּה הָעֵינַיִם, שֶׁרָאִיתִי בַּצִּיּוּר שֶׁהָיָה אֶתְמוֹל בְּיָדָיו שֶׁל רוֹזֶנְטַל. כּוֹבָעָהּ הָיָה גָּדוֹל וּרְחַב תִּתּוֹרָה, וְנוֹצָה הָיְתָה קְבוּעָה בּוֹ, וּמִתַּחְתָּיו הִתְפָּרְצָה עֲטֶרֶת שְׂעָרָהּ, הַשֵּׂעָר שֶׁגֻּלַּח כְּעֹנֶשׁ. הִבַּטְתִּי בַּתְּמוּנָה דַּקּוֹת אֲרֻכּוֹת. סָקַרְתִּי אֶת הַשִּׂמְלָה הָאֲרֻכָּה שֶׁלָּבְשָׁה, אֶת נַעֲלֶיהָ הַמְּגֻשָּׁמוֹת מְעַט. נִסִּיתִי לָחוּשׁ אֶת הַקֶּסֶם, שֶׁהָיָה בָּהּ לְכֻלָּם, אֶת הַכֹּחַ הַגּוֹרֵם לִשְׁנֵי גְּבָרִים קְשִׁישִׁים לְהִתְיַצֵּב לִדוּ־קְרָב כְּעֶשְׂרִים שָׁנָה אַחֲרֵי מוֹתָהּ בִּגְלַל תְּמוּנָה שֶׁלָּהּ. לֹא הֵבַנְתִּי — אֲנִי חַיָּב לְהוֹדוֹת בְּכָךְ — אֲבָל טוֹבָה גְּדוֹלָה צָמְחָה מִזֶּה שֶׁהִבַּטְתִּי בַּתְּמוּנָה זְמַן מְמֻשָּׁךְ כָּל־כָּךְ, אֶלָּא שֶׁעַל זֹאת אֲסַפֵּר בְּהֶמְשֵׁךְ.

סָגַרְתִּי אֶת הַסֵּפֶר וְהִתְבּוֹנַנְתִּי בַּחַלּוֹן. בַּחוּץ הָיָה הַסְּתָו נֶאֱבָק עַל חַיָּיו, מְנַסֶּה לְרַסֵּן אֶת הַחֹרֶף הַכָּבֵד בְּמִשְׁלְחוֹת פִּיּוּס שֶׁל עָלִים צְהֻבִּים וְעַנְנֵי נוֹצָה. עֲדַיִן לֹא יָרַד גֶּשֶׁם הַשָּׁנָה. נִסִּיתִי לְרַכֵּז אֶת הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁלִּי. מֵאָז אֶתְמוֹל, כַּאֲשֶׁר הֶרְאָה לִי רוֹזֶנְטַל אֶת הַמִּכְתָּב שֶׁל שְׁוַרְץ, נַעֲשׂוּ הַחַיִּים מוּזָרִים וּבִלְתִּי צְפוּיִים: פִּתְאֹם הִתְחַלְתִּי לִחְיוֹת בִּזְמַנִּים אֲחֵרִים, בַּאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת; כְּהֶרֶף־עַיִן נִשְׁלַפְתִּי מִן הַיּוֹמְיוֹם וְהוּעַפְתִּי לִמְצִיאוּת אַחֶרֶת, שֶׁיֵּשׁ לָהּ חֻקִּים מִשֶּׁלָּהּ וּתְחוּשׁוֹת מִשֶּׁלָּהּ.

אֲבָל אָז, בְּעוֹד אֲנִי טָבוּעַ בְּמַחֲשָׁבוֹת, רָאִיתִי פִּתְאֹם אֶת

דְּמוּתוֹ הַזְּעִירָה שֶׁל רוֹזֶנְטָל עוֹמֶדֶת בַּחוּץ, לִפְנֵי בֵּית־הַסֵּפֶר, וְרַצְתִּי הַחוּצָה.
רוֹזֶנְטָל לֹא עָבַר שָׁם בְּמִקְרֶה. הוּא בָּא לְבֵית־הַסֵּפֶר כְּדֵי לְהִפָּרֵד מִמֶּנִּי. כְּשֶׁהֵבַנְתִּי זֹאת, הִרְגַּשְׁתִּי כְּאִלּוּ חָבַט בִּי מִישֶׁהוּ בְּאֶגְרוֹף בַּבֶּטֶן. הָלַכְנוּ מְעַט זֶה בְּצַד זֶה. הוּא הָיָה לָבוּשׁ בִּמְעִיל כָּבֵד וּבְכוֹבַע מִצְחִיָּה, שֶׁהִסְתִּיר אֶת עֵינָיו. הָרוּחַ הִתְחַזְּקָה מְאֹד בַּדַּקּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת וְנָשְׁבָה הַיְשֵׁר בַּפַּרְצוּף שֶׁלִּי. הַשָּׁמַיִם נַעֲשׂוּ אֲפֹרִים.
"אֲנִי אוֹמֵר 'שָׁלוֹם' לָעִיר", אָמַר רוֹזֶנְטָל בְּקוֹל שָׁקֵט, בְּלִי כָּל גֹּוֶן, "'שָׁלוֹם' לָאֲנָשִׁים, לַבָּתִּים, לַחֲדָרִים שֶׁבָּהֶם הִתְגּוֹרַרְתִּי בִּשְׁלֹשִׁים הַשָּׁנָה שֶׁלִּי כָּאן, לְכָל הַפִּנּוֹת שֶׁצִּלַּמְתִּי". כְּבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם שֶׁהוּא אוֹהֵב לְצַלֵּם בָּתִּים יְשָׁנִים.
"אוּלַי לֹא 'שָׁלוֹם'", הִצַּעְתִּי בַּחֲצִי־קוֹל, "אוּלַי רַק 'לְהִתְרָאוֹת'?"
"לֹא, לֹא", אָמַר רוֹזֶנְטָל, "בְּדֶרֶךְ־קְרָב כִּמְעַט תָּמִיד מִישֶׁהוּ נִפְגָּע. וְגַם אִם בְּמִקְרֶה אֶפְגַּע אֲנִי בְּשׁוֹנֵרְץ, גַּם אָז חַיַּי אֵינָם חַיִּים, הֲרֵי אַתָּה יוֹדֵעַ".
יָדַעְתִּי. רוֹזֶנְטָל לֹא הָיָה מְסֻגָּל לִפְגֹּעַ בְּיָצוּר חַי. מִשּׁוּם כָּךְ, אַגַּב, הָיָה מְהַלֵּךְ בְּנַעֲלֵי־הִתְעַמְּלוּת — וְלֹא בִּנְעָלַיִם שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵעוֹר שֶׁל בַּעַל־חַיִּים. אֵין צֹרֶךְ לְהוֹסִיף, שֶׁהָיָה גַּם צִמְחוֹנִי מֻשְׁבָּע, וְשֶׁלֹּא בָּא בָּשָׂר לְפִיו כְּבָר אַרְבָּעִים שָׁנָה.
אָמַרְתִּי: "אוּלַי שְׁנֵיכֶם תַּחֲטִיאוּ".
אָמַר: "הַלְוַאי. אֲבָל שׁוֹנֵרְץ הָיָה אַלּוּף הָאוּנִיבֶרְסִיטָה בִּקְלִיעָה לְמַטָּרָה בְּאֶקְדָּח".
"חֲמִשִּׁים שָׁנָה חָלְפוּ מֵאָז", הִזְכַּרְתִּי לוֹ.
"כֵּן", אָמַר, "אֲבָל הַכַּעַס יְחַדֵּד אֶת הַחוּשִׁים שֶׁלּוֹ. בּוֹא, חָבֵר דָּוִיד, נַמְשִׁיךְ".
יָרַדְנוּ לְאִטֵּנוּ בִּשְׁבִיל הֶעָפָר, הַמּוֹלִיךְ לְעֵמֶק צִיּוֹן. הָלַכְנוּ בֵּין הַקּוֹצִים הַגְּבֹהִים, הַקֵּרְחִים, שֶׁנִּשְׁאֲרוּ מִן הַקַּיִץ שֶׁגָּוַע. הָיְתָה צִפִּיָּה בָּאֲוִיר. הָרוּחַ הַחֲזָקָה דִּבְּרָה בְּאָזְנֵינוּ עַל גֶּשֶׁם קָרֵב, עַל עֲנָנִים גְּדוֹלִים. עֲצֵי הַבְּרוֹשׁ נָאֲקוּ, וּמְעַרְבּוֹלוֹת צְהֻבּוֹת שֶׁל עָלִים הִסְתַּחְרְרוּ לְמוּלֵנוּ.

"בְּמֶשֶׁךְ שָׁנָה וָחֵצִי חָיִיתִי עִם אֲדִית", אָמַר פִּתְאֹם רוֹזֶנְטָל. הוּא טִפֵּס וְעָלָה עַל סֶלַע גָּדוֹל וְיָשַׁב עָלָיו, רַגְלָיו מִשְׁתַּלְשְׁלוֹת בָּאֲוִיר כְּרַגְלֵי יֶלֶד עַל סַפְסָל בָּאוֹטוֹבּוּס. בָּאתִי וְיָשַׁבְתִּי עַל־יָדוֹ. "הָיָה לָנוּ טוֹב מְאֹד וְרַע מְאֹד יַחַד, לִי וְלַאֲדִית", הִמְשִׁיךְ רוֹזֶנְטָל. "אָהַבְנוּ וְרַבְנוּ. הָיִינוּ דּוֹמִים יוֹתֵר מִדַּי וְשׁוֹנִים יוֹתֵר מִדַּי. זֶה הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי. הִיא הָיְתָה אָדָם שֶׁנּוֹעַד לִחְיוֹת לְבַדּוֹ, וְגַם כְּשֶׁהָיְתָה מֻקֶּפֶת אֲנָשִׁים, הָיְתָה בּוֹדֵדָה. אַתָּה בִּכְלָל מֵבִין עַל מָה אֲנִי מְדַבֵּר?"

כֵּן. אֲנִי מֵבִין.

"אִתִּי הָיָה לָהּ טוֹב, אֲבָל הִיא אָמְרָה שֶׁהָאַהֲבָה שֶׁלִּי חוֹנֶקֶת

אוֹתָהּ; יוֹתֵר מִזֶּה — שֶׁהָאַהֲבָה שֶׁלָּהּ אֵלַי פּוֹגַעַת בָּהּ, מְשַׁנָּה אוֹתָהּ, כּוֹבֶלֶת אוֹתָהּ. וְאֶת זֶה הִיא לֹא יָכְלָה לִסְבֹּל״. הוּא הִשְׁתַּתֵּק, מוֹלֵל בְּאֶצְבְּעוֹתָיו עָלֶה שֶׁל מַרְוָה וְהֵרִיחַ אוֹתוֹ. בַּהֲנָאָה עֲצוּמָה הֵרִיחַ, וַאֲנִי שַׂמְתִּי לְבָךְ לֵב.

״וְאָז בָּא רוּדִי שְׁוַרְץ״, אָמַר, ״רוּדִי שֶׁהִכַּרְתִּי עוֹד בְּהַיְדֶלְבֶּרְג, בְּגֶרְמַנְיָה. גָּבֹהַּ וִיפֵה־תֹּאַר, חֲזַק־בָּשׂוּר, גַּם רַקְדָן מְצֻיָּן — וְטִפֵּשׁ מְטֻפָּשׁ״. אֶת הַמִּלִּים הָאַחֲרוֹנוֹת אָמַר רוֹזֶנְטָל בְּשֶׁקֶט, בִּמְרִירוּת. ״אֲדִית הִתְאַהֲבָה בּוֹ בְּצוּרָה מְטֹרֶפֶת מַמָּשׁ״, אָמַר וְהִשְׁתַּדֵּל לִשְׁמֹר עַל הָאִפּוּק בְּקוֹלוֹ. מִמִּזְרָח, מִכִּוּוּן הַגְּבָעוֹת הַחֲשׂוּפוֹת, שֶׁלְּיָמִים תִּבָּנֶה שָׁם שְׁכוּנַת גִּבְעַת מָרְדְּכַי, נָסְעוּ וּבָאוּ עֲנָנִים אֲפֹרִים, מְהֻרְהָרִים. ״אֲדִית אָמְרָה לִי, שֶׁעִם שְׁוַרְץ הִיא יְכוֹלָה לְהִמָּלֵט מִפְּנֵי עַצְמָהּ, מִפְּנֵי הַמַּחֲשָׁבוֹת הַמְעַנּוֹת אוֹתָהּ וּמִפְּנֵי הַפַּחַד הַמְקַנֵּן בָּהּ. אֲנִי קִנֵּאתִי לָהּ. הֵם הָיוּ רוֹקְדִים יַחַד בַּנְּשָׁפִים שֶׁל בֵּית־הַסֵּפֶר לָאֳמָנוּת בְּצַלְאֵל וּמְבַלִּים בְּבָתֵּי־הַקָּפֶה הָאָפְנָתִיִּים בָּעִיר, וַאֲנִי הָיִיתִי מַבִּיט בָּהֶם בְּגַנְבָה וּבוֹכֶה בְּלִבִּי. רָאִיתִי שֶׁהַמַּצָּב שֶׁל אֲדִית הוֹלֵךְ וּמַחְמִיר. הָעֵינַיִם שֶׁלָּהּ הָיוּ בּוֹרְקוֹת בְּאוֹר מוּזָר, לֹא בָּרִיא. גַּם הַצִּיּוּרִים שֶׁצִּיְּרָה בַּתְּקוּפָה הַהִיא, צִיּוּרִים שֶׁהַיּוֹם תְּלוּיִים בַּמּוּזֵיאוֹנִים הַחֲשׁוּבִים בָּעוֹלָם, הָיוּ מְעֻנָּתִים, חוֹלָנִיִּים״. הוּא נֶאֱנַח. אֲנִי הִבַּטְתִּי בִּדְאָגָה אֶל הַשָּׁמַיִם הַמִּתְקַדְּרִים וְהוֹלְכִים. ״מַצָּבָהּ הָלַךְ וְהִדַּרְדֵּר״, אָמַר רוֹזֶנְטָל. ״הִיא עָזְבָה אֶת שְׁוַרְץ וְהִתְאַהֲבָה בְּאַחֵר, וְאַחֲרָיו עוֹד בְּאֶחָד. הִיא הָיְתָה בְּתוֹךְ מֵרוֹץ מַתְמִיד, בְּתוֹךְ בְּרִיחָה. לְבַסּוֹף מָצְאָה אֶת הַקָּצִין הַהוּא וְעָזְבָה אֶת הָאָרֶץ בְּשִׂנְאָה גְּדוֹלָה״. הוּא נֶאֱנַח וְהֵיטִיב עַל רֹאשׁוֹ אֶת כּוֹבַע הַמִּצְחִיָּה. ״הָאֲנָשִׁים כָּאן הָיוּ אַכְזָרִיִּים מְאֹד כְּלַפֶּיהָ״, אָמַר. ״לֹא כְּדַאי לְדַבֵּר בְּכָךְ בָּעֵת״.

״לִפְנֵי שֶׁנָּסְעָה מִכָּאן לְאַנְגְּלִיָּה, בָּאָה לְבַקֵּר אֶצְלִי״, הִמְשִׁיךְ רוֹזֶנְטָל לְסַפֵּר. ״הָיְתָה כְּבוּיָה כְּמוֹ נֵר שֶׁדָּעַךְ. חוֹלָה הָיְתָה. הִיא נָתְנָה לִי אֶת הַצִּיּוּר הָאַחֲרוֹן שֶׁצִּיְּרָה, אֶת צִיּוּר הָעֵינַיִם. סִפְּרָה לִי שֶׁצִּיּוּר אַחֵר, צִיּוּר הַפֶּה, הֶעֱנִיקָה לִשְׁוַרְץ. הִיא אָמְרָה לִי: ׳הַמַּבָּט, הָעֵינַיִם, הֵם שֶׁלְּךָ, כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ לִרְאוֹת לְתוֹכִי, לִרְאוֹת אֶת אֲדִית הָאֲמִתִּית, שֶׁבִּפְנִים. אֶת הַפֶּה׳,

אָמְרָה לִי, 'אֶת הַצְּחוֹק וְאֶת הַנְּשִׁיקוֹת נָתַתִּי לוֹ. כָּעֵת בִּידֵי שְׁנֵיכֶם אֲדִית כֻּלָּהּ נִמְצֵאת'..."

רוֹזֶנְטַל הִתְנַשֵּׁם בִּכְבֵדוּת. אַחַר־כָּךְ הִמְשִׁיךְ לְסַפֵּר בְּקוֹל שָׁקֵט וְרָחוֹק.

"כְּשֶׁקָּמָה לָלֶכֶת, נָגְעָה בְּאֶצְבָּעָהּ בֵּין הָעֵינַיִם שֶׁלִּי. הָאֶצְבַּע שֶׁלָּהּ הָיְתָה חַמָּה, וַאֲנִי חַשְׁתִּי כְּאִלּוּ אֲנִי נִכְוֶה שָׁם. זֶה הָיָה לִפְנֵי לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים שָׁנָה. הִיא אָמְרָה לִי: 'הַצִּיּוּרִים הַלָּלוּ, הָעֵינַיִם וְהַפֶּה, הֵם הָאַחֲרוֹנִים שֶׁצִּיַּרְתִּי, הַיְנְרִיךְ. יוֹתֵר לֹא אֶגַּע בְּמִכְחוֹל. אֵינֶנִּי יְכוֹלָה לְצַיֵּר עוֹד, הַיְנְרִיךְ'. וַאֲנִי עָמַדְתִּי מוּלָהּ וְעֵינַי עֲצוּמוֹת, וְהַכְּוִיָּה הַחַמָּה בְּמִצְחִי, כְּמוֹ אוֹת שֶׁטָּבְעָה בִּי אֶצְבָּעָהּ. כְּשֶׁפָּקַחְתִּי אֶת הָעֵינַיִם, אֲדִית כְּבָר לֹא הָיְתָה שָׁם".

רוֹזֶנְטַל נִעְנַע לְאִטּוֹ בְּרֹאשׁוֹ. עֵינָיו הָיוּ מֻשְׁפָּלוֹת. כָּל זֶה הָיָה מַר מְאֹד, כָּל כֹּבֶד הַזִּכְרוֹנוֹת. פִּתְאֹם הֵחֵל לָרֶדֶת הַגֶּשֶׁם הָרִאשׁוֹן.

פֶּרֶק שְׁמִינִי

שָׁלוֹם, רוֹזֶנְטַל

כְּבָר הָיְתָה הַשָּׁעָה שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה בַּצָּהֳרַיִם. לִפְנֵי שְׁעָתַיִם נִפְרַדְתִּי מֵרוֹזֶנְטַל. מֵעוֹלָם קֹדֶם לָכֵן לֹא נִפְרַדְתִּי כָּךְ מִמִּישֶׁהוּ. כְּשֶׁאֱלִישָׁע עָבַר לָגוּר בְּחֵיפָה, יָדַעְתִּי שֶׁהוּא יַחֲזֹר פַּעַם לִירוּשָׁלַיִם, יָדַעְתִּי שֶׁנִּשָּׁאֵר בְּקֶשֶׁר שֶׁל מִכְתָּבִים. אֲבָל הַפַּעַם נִפְרַדְתִּי מֵאִישׁ שֶׁעָמַד לָמוּת. זֶה הָיָה בִּלְתִּי נִתְפָּס, וַאֲנִי לֹא יָכֹלְתִּי לַחְשֹׁב עַל כָּךְ. כְּשֶׁהֵחֵל לָרֶדֶת הַגֶּשֶׁם, הִמְשַׁכְנוּ לָשֶׁבֶת עַל הַסֶּלַע בְּעֵמֶק צִיּוֹן, מוּל שְׁכוּנַת בֵּית־הַכֶּרֶם. רוֹזֶנְטַל שָׁאַף בַּהֲנָאָה אֶת הָאֲוִיר הַלַּח וְאָמַר: "הַגֶּשֶׁם הָרִאשׁוֹן"; וַאֲנִי חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי — — — אַתֶּם יוֹדְעִים מָה חָשַׁבְתִּי.

כְּבָר לֹא נִסִּיתִי לְשַׁכְנֵעַ אוֹתוֹ שֶׁיְּוַתֵּר עַל הָעִנְיָן כֻּלּוֹ, שֶׁיְּבַטֵּל אֶת הַדּוּ־קְרָב הָאֱוִילִי. כְּבָר לֹא הִזְכַּרְתִּי לוֹ שׁוּב וָשׁוּב שֶׁאֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בִּשְׁנַת 1966, בִּירוּשָׁלַיִם, כִּי הוּא יָדַע כָּל זֹאת הֵיטֵב. הֲרֵי בְּעַצְמוֹ רָגַז אֶתְמוֹל עַל שְׁנֵרְץ, שֶׁשָּׁכַח בְּאֵיזֶה עוֹלָם אֲנַחְנוּ חַיִּים. בְּעַצְמוֹ אָמַר לִי: "הַפֶּרֶא־אָדָם הַזֶּה שְׁנֵרְץ, הוּא סָבוּר שֶׁהוּא נִמְצָא עֲדַיִן בְּגֶרְמַנְיָה שֶׁל תְּחִלַּת הַמֵּאָה!" אֲבָל לַמְרוֹת כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ יָדַעְתִּי, שֶׁבְּעֶצֶם לֹא נִתָּן לְשַׁנּוֹת אֶת מַה שֶּׁנִּקְבַּע. שְׁנֵרְץ הִזְמִין אוֹתוֹ לְדוּ־קְרָב, וְהוּא לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִתְחַמֵּק מִזֶּה. "כָּל הַחֲבֵרִים יִצְחֲקוּ לִי אִם יִשְׁמְעוּ שֶׁהִתְחַמַּקְתִּי מִן הַקְּרָב", אָמַר לִי שׁוּב וָשׁוּב. הוּא הִתְכַּוֵּן לַחֲבֵרִים הַזְּקֵנִים שֶׁלּוֹ מִן הַתְּקוּפָה הַהִיא, אֵלֶּה הַיּוֹשְׁבִים אִתּוֹ בְּקָפֶה "אַלְמֹג", וְשֶׁיַּחַד אִתָּם הֵקִים אֶת הַסַּיֶּרֶת לִשְׁמִירָה עַל־פְּנֵי הָעִיר. "הֵם יָבֹזּוּ לִי", אָמַר.

רַק אָז שַׂמְתִּי לֵב, שֶׁהוּא לָבוּשׁ בְּצוּרָה חֲגִיגִית מִכַּפּוֹת הָרַגְלַיִם. מִתַּחַת לַמְּעִיל הַכָּבֵד שֶׁלּוֹ לָבַשׁ מִקְטֹרֶן מְשֻׁבָּץ וּמִכְנָסַיִם שְׁחֹרִים, וְחֻלְצָתוֹ הָיְתָה לְבָנָה. רַק נַעֲלֵי הַהִתְעַמְּלוּת שֶׁנָּעַל

נִרְאוּ בִּלְתִּי מַתְאִימוֹת. אָמַרְתִּי לוֹ שֶׁהוּא לָבוּשׁ יָפֶה, וְהוּא גִּחֵךְ בְּעֶצֶב. סִפֵּר לִי שֶׁהוֹצִיא לִכְבוֹד הַמְּאֹרָע הַנִּכְבָּד אֶת כָּל הַמֶּלְתָּחָה הַיְשָׁנָה שֶׁלּוֹ. "אִם כְּבָר מִשְׁתַּגְּעִים", אָמַר, "וְחוֹזְרִים חֲמִשִּׁים-שִׁשִּׁים שָׁנָה אֲחוֹרָה, לְפָחוֹת שֶׁהַכֹּל יֵעָשֶׂה בְּצוּרָה יָפָה, אֶסְתֶּטִית". הוּא רָכַן אֵלַי וְאָמַר בְּגִחוּךְ מוּזָר: "אֲפִלּוּ אֶקְנֶה לִי שׁוֹשַׁנָּה וְאָשִׂים בְּדַשׁ הַחֲלִיפָה", וְצָחַק מִין צְחוֹק מְשֻׁנֶּה.

אָז הִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב, שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת הִתְרַגֵּל לָרַעְיוֹן הַזֶּה, לַדּוּ־קְרָב וְלָאֶקְדָּחִים וְלַחֲזָרָה לִימֵי נְעוּרָיו, וְאוּלַי זֶה אֲפִלּוּ מַתְחִיל לִמְצֹא חֵן בְּעֵינָיו. אֲבָל לֹא אָמַרְתִּי כְּלוּם. "דּוּ־קְרָב הוּא דֶּרֶךְ יָפָה לָמוּת", אָמַר פִּתְאֹם בְּקוֹל חָזָק, קוֹל לֹא־לוֹ. "גַּם פּוּשְׁקִין, הַמְשׁוֹרֵר, מֵת בְּדוּ־קְרָב".

חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי שֶׁאֵין בִּכְלָל דֶּרֶךְ יָפָה לָמוּת, וַעֲדַיִן לֹא אָמַרְתִּי כְּלוּם. כָּעֵת כְּבָר יָדַעְתִּי שֶׁהוּא נִמְצָא הַרְחֵק מִמֶּנִּי, בְּמָקוֹם אַחֵר וּבִזְמַן אַחֵר, וְנִהְיָה לִי עוֹד יוֹתֵר עָצוּב.

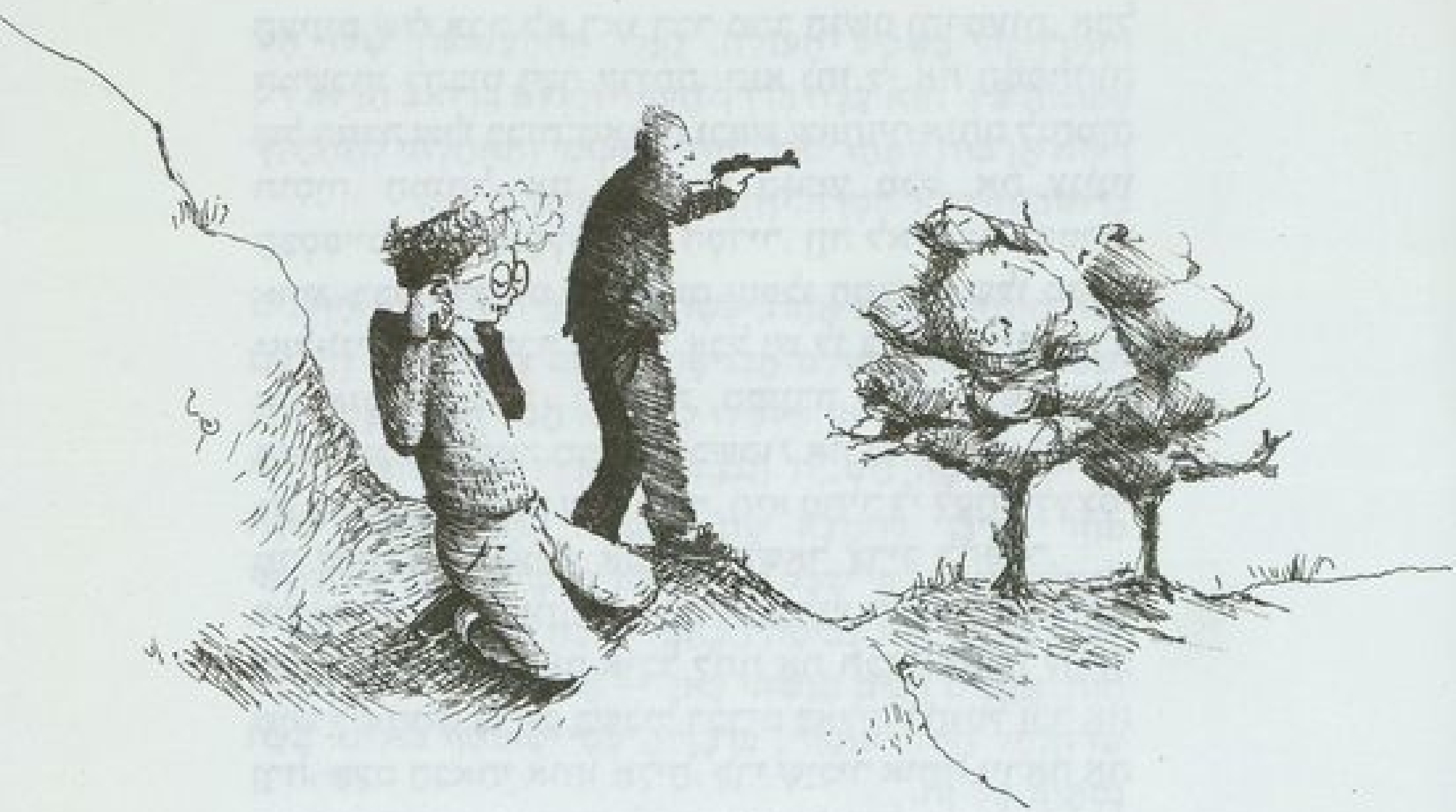
אֲבָל אָז הוּא אָמַר דָּבָר מוּזָר: "בְּכָל אֹפֶן", אָמַר, "אֲנִי הֶחְלַטְתִּי שֶׁמַּצְפּוּנִי יִהְיֶה נָקִי".

"עַל מָה אַתָּה מְדַבֵּר?", שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ.

הוּא פָּתַח אֶת הַתִּיק שֶׁנָּשָׂא בְּיָדוֹ וְהוֹצִיא אֶת הָאֶקְדָּח — הָאֶקְדָּח הָאָפֹר, הַבַּרְזִלִּי, שֶׁאוֹתוֹ שָׁמַר תָּמִיד בַּמְּגֵרָה שֶׁלּוֹ. אַחַר־כָּךְ אָחַז אוֹתוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו וְכִוֵּן אוֹתוֹ אֶל עַנְפֵי עֵץ הָאֹרֶן, שֶׁנִּצַּב לְמוּלֵנוּ בְּצֶלַע הַנָּדִי. שְׁנֵי דְּרוֹרִים עָמְדוּ שָׁם עַל עָנָף וְהִסְתַּתְּרוּ מִפְּנֵי צְלִיפוֹת הַגֶּשֶׁם. רוֹזֶנְטָל כִּוֵּן אֲלֵיהֶם אֶת הָאֶקְדָּח. עָצַם עַיִן אַחַת, וְאֶצְבָּעוֹ לָחֲצָה עַל הַהֶדֶק.

סָגַרְתִּי אֶת עֵינַי בְּחָזְקָה, בְּפַחַד. כָּעֵת הָיִיתִי בָּטוּחַ, שֶׁרוֹזֶנְטָל אֵינוֹ חָשׁ בְּטוֹב. נִרְעַדְתִּי בְּכֹחַ כְּשֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת הַנֶּפֶץ. מִן הֶהָרִים חָזְרוּ וְנִדַּרְדְּרוּ עָלַי קוֹלוֹת נְהָמָה מְאַיְּמִים. פָּקַחְתִּי אֶת הָעֵינַיִם. שְׁנֵי הַדְּרוֹרִים עֲדַיִן עָמְדוּ עַל הֶעָנָף. רוֹזֶנְטָל הִבִּיט בִּי וְצָחַק. הָאֶקְדָּח הָיָה בְּיָדוֹ, וְלֹא עָלָה מִמֶּנּוּ עָשָׁן. הֲרֵי הַיְּרִיָּה לֹא הָיוּ אֶלָּא הָרַעַם שֶׁשָּׁאַג בַּשָּׁמַיִם מֵעָלֵינוּ.

"אֲנִי", אָמַר רוֹזֶנְטָל, "אֵינֶנִּי מִתְכַּוֵּן לִטְעֹן אֶת הָאֶקְדָּח שֶׁלִּי. הִשְׁלַכְתִּי אֶת הַכַּדּוּרִים".

הִתְבּוֹנַנְתִּי בּוֹ מִבְּלִי לְהָבִין: "אֲבָל לְשׁוֹרֶץ יִהְיוּ כַּדּוּרִים בָּאֶקְדָּח!", אָמַרְתִּי.
"נָכוֹן", הֵשִׁיב לִי, "אֲבָל לִי לֹא. כָּךְ אֶשְׁמֹר עַל מַצְפּוּנִי הַנָּקִי וְגַם עַל כְּבוֹדִי. אוֹפִיעַ לַקְּרָב — וְלֹא אֶפְגַּע בְּאִישׁ. מֵעוֹלָם לֹא שָׁפַכְתִּי דָּם, וּבְגִילִי כְּבָר קְצָת קָשֶׁה לְשַׁנּוֹת הֶרְגֵּלִים".
הִבַּטְתִּי בּוֹ וְלֹא אָמַרְתִּי דָּבָר. חָשַׁבְתִּי שֶׁאֲנִי, בִּמְקוֹמוֹ, לֹא הָיִיתִי מְוַתֵּר כָּךְ. אֲנִי הָיִיתִי בָּא בְּאֶקְדָּח טָעוּן, וַאֲפִלּוּ עִם חֶרֶב לְיֶתֶר בִּטָּחוֹן. אֲבָל אַחַר־כָּךְ חָשַׁבְתִּי — לְשֵׁם מָה? מַה יַּרְוִיחַ רוֹזֶנְטָל מִכָּךְ שֶׁגַּם שׁוֹרֶץ יִפָּגַע? הַנְּקָמָה? אֵיזֶה דָּבָר טִפְּשִׁי הִיא, הַנְּקָמָה. רוֹזֶנְטָל אָמַר: "חָבֵר דָּוִיד, אֲנִי מַעֲרִיךְ מְאֹד אֶת זֶה שֶׁלֹּא אָמַרְתָּ לִי עַכְשָׁו כְּלוּם, שֶׁלֹּא נִסִּיתָ לְשַׁכְנֵעַ אוֹתִי לָלֶכֶת לַקְּרָב עִם אֶקְדָּח טָעוּן. אֲנִי מְאֹד מוֹדֶה לְךָ עַל זֶה". הוּא עָשָׂה הַפְסָקָה וְנָשַׁם עֲמֻקּוֹת. אַחַר־כָּךְ הִבִּיט בִּי: "עַכְשָׁו", אָמַר, "אֲנִי רוֹצֶה שֶׁתַּקְשִׁיב הֵיטֵב. יֵשׁ כַּמָּה עִנְיָנִים שֶׁעָלֵינוּ לְסַדֵּר, וַאֲנִי רוֹצֶה שֶׁתַּעֲזֹר לִי בָּהֶם, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלֶיךָ".

הָעֵינַיִם שֶׁלִּי כְּבָר לֹא רָאוּ דָּבָר מֵרֹב הַגֶּשֶׁם וְהַדְּמָעוֹת, אֲבָל הִמְשַׁכְתִּי לְהַבִּיט יָשָׁר קָדִימָה. הוּא נָתַן לִי אֶת הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁל הַחֶדֶר שֶׁלּוֹ בְּבֵית־הָאָבוֹת וּבִקֵּשׁ שֶׁאַחֲזִיר אוֹתָם לִנְחֶמְיָה תּוֹסִיָּה, הַמְּנַהֵל, אִם יִקְרֶה לוֹ הַגָּרוּעַ מִכֹּל. אֶת עִנְיָנָיו הַכַּסְפִּיִּים עִם הַהַנְהָלָה כְּבָר הִסְדִּיר, וְזֶה לֹא צָרִיךְ לְהַטְרִיד אוֹתִי. בְּכָל הַדְּבָרִים הַמְּסֻבָּכִים יְטַפְּלוּ הַחֲבֵרִים שֶׁלּוֹ מִקֻּפָּה "אַלְמֹג". גַּם זֶה כְּבָר הֻסְדַּר. אֲבָל יֵשׁ לוֹ בַּקָּשָׁה אַחַת, שֶׁרַק אֲנִי אוּכַל לְמַלְּאָהּ: הַמִּזְוָדָה, הַמִּזְוָדָה הָאֲפֹרָה שֶׁבְּחַדְרוֹ. הַאִם אוּכַל לְהִפָּטֵר מִמֶּנָּה אֵיכְשֶׁהוּ? אֵין בָּהּ דְּבָרִים יְקָרִים, רַק כָּאֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֵרֶךְ רִגְשִׁי. הוּא מַתִּיר לִי לָקַחַת לְעַצְמִי מַה שֶּׁיִּמְצָא חֵן בְּעֵינַי, אֲבָל מִן הַשְּׁאָר צָרִיךְ לְהִפָּטֵר.

פִּתְאֹם הָיָה לִי רַעְיוֹן. דֵּי מַפְתִּיעַ שֶׁבָּרֶגַע הַהוּא חָשַׁבְתִּי עַל כָּךְ. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ, אִם אוּכַל לָתֵת אֶת תֹּכֶן הַמִּזְוָדָה לְוֶרָה, שֶׁיֵּשׁ לָהּ חֲנוּת בְּדִיּוּק בִּשְׁבִיל דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. רוֹזֶנְטָל זָכַר אֶת וֶרָה. פַּעַם הֵבֵאתִי אוֹתוֹ אֵלֶיהָ, כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר אוֹתָהּ וְיִרְאֶה אֶת הַדְּבָרִים הַנֶּהְדָּרִים שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּחֲנוּת. רוֹזֶנְטָל בָּא וְאָמַר מִיָּד, שֶׁהוּא אֵינוֹ סוֹבֵל חֲפָצִים עַתִּיקִים וְכָל מִינֵי דְּבָרִים, שֶׁאֵין בָּהֶם תּוֹעֶלֶת חוּץ מֵאֲשֶׁר לְזִכְרוֹנוֹת מְשֻׁמָּשִׁים. אֲבָל וֶרָה מָצְאָה חֵן בְּעֵינָיו, וְהֵם יָשְׁבוּ וְשָׁתוּ תֵּה וּפִטְפְּטוּ שָׁעָה אֲרֻכָּה. הִיא סִפְּרָה לוֹ, כַּמּוּבָן, עַל הַמַּסָּע שֶׁעָרְכָה בִּסְפִינַת הַנִּילוּס, וְהוּא צָחַק כְּמוֹ יֶלֶד קָטָן. אַחַר־כָּךְ הֵם עָבְרוּ לְדַבֵּר עַל מַצַּב הָעוֹלָם וְעַל הַתָּכְנִיּוֹת לֶעָתִיד; וַאֲנִי חָשַׁבְתִּי, שֶׁאִם לְוֶרָה לֹא הָיָה בַּעַל, אוּלַי הָיָה אֶפְשָׁר לְסַדֵּר מַשֶּׁהוּ, כְּמוֹ שֶׁבְּדֶרֶךְ־כְּלָל קוֹרֶה בַּסְּרָטִים...

כְּשֶׁהִזְכַּרְתִּי לוֹ כָּעֵת אֶת וֶרָה, הוּא שָׂמַח וְאָמַר, שֶׁזֶּה בְּדִיּוּק מַה שֶּׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת בַּמִּזְוָדָה; וְשֶׁאִם וֶרָה תַּצְלִיחַ לִמְכֹּר אֶת הַחֲפָצִים שֶׁבָּהּ וְתַרְוִיחַ מִזֶּה קְצָת כֶּסֶף, הוּא יַרְגִּישׁ שֶׁאֲפִלּוּ הַזִּכְרוֹנוֹת שֶׁלּוֹ תָּרְמוּ בְּדֶרֶךְ כָּלְשֶׁהִי לַהֹוֶה, וְזֶה כְּבָר עוֹשֶׂה לוֹ טוֹב בַּלֵּב.

אָז קָם, עָמַד מוּלִי, לָחַץ לִי אֶת הַיָּד וְאָמַר, שֶׁלֹּא אֵלֵךְ אַחֲרָיו. הִסְתּוֹבֵב וְהָלַךְ. כָּךְ עָשָׂה. אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי עַל הַסֶּלַע, רָטֹב מִגֶּשֶׁם וְשׂוֹנֵא אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. לְאַט־לְאַט הָלְכָה דְּמוּתוֹ

וְהִתְרַחֲקָה בַּשְּׁבִיל הָעוֹלֶה. נַעֲלֵי הַהִתְעַמְּלוּת שֶׁלּוֹ הָיוּ סְפוּגוֹת בֹּץ. הוּא עָלָה בְּדֶרֶךְ הֶעָפָר וְנֶעְלַם בִּרְחוֹב הַגַּיְא. רַק דַּקּוֹת אֲרֻכּוֹת לְאַחַר מִכֵּן קַמְתִּי מִמְּקוֹמִי וְהִתְחַלְתִּי לְהִתְהַלֵּךְ בָּרְחוֹבוֹת בְּלֹא מַטָּרָה, וְהַגֶּשֶׁם לֹא פָּסַק לְרֶגַע.

כְּבָר הָיְתָה הַשָּׁעָה אַחַת, כְּשֶׁהִגַּעְתִּי לְבֵית־הָאָבוֹת. הַזְּקֵנִים יָשְׁבוּ, כְּדַרְכָּם, בְּאוּלַם הַכְּנִיסָה. חֶלְקָם בָּהוּ בָּאֲוִיר וְחֶלְקָם שׂוֹחֲחוּ זֶה עִם זֶה אוֹ מִלְמְלוּ לְעַצְמָם. הַכֹּל הָיָה שָׁקֵט מְאֹד. עָלִיתִי לַקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה וְנִכְנַסְתִּי לְחַדְרוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטַל. הָיָה מוּזָר כָּל־כָּךְ לְהִמָּצֵא שָׁם בִּלְעָדָיו. הַחֶדֶר נִרְאָה שׁוֹנֶה לְגַמְרֵי, אַף־עַל־פִּי שֶׁכָּל דָּבָר נִמְצָא בִּמְקוֹמוֹ הַקָּבוּעַ. הִבַּטְתִּי סָבִיב וְחַשְׁתִּי אֶת צְבִיטַת הַכְּאֵב: הַרְבֵּה שָׁעוֹת בִּלִּיתִי בַּחֶדֶר הַזֶּה. אֲנָשִׁים רַבִּים פָּגַשְׁתִּי כָּאן — אֶת כָּל חֲבֵרָיו וְאֶת אֵלֶּה שֶׁרוֹזֶנְטַל הָיָה "אוֹסֵף", כִּדְבָרָיו, כְּמִי שֶׁאוֹסֵף בּוּלִים. כָּעֵת נִסְתַּיֵּם כָּל זֶה.

לְמַטָּה, לְיַד הַשֻּׁלְחָן, הָיְתָה הַמִּזְוָדָה. אֲפֹרָה, קְטַנָּה, קְשׁוּרָה בִּשְׁתֵּי חֲגוֹרוֹת שֶׁל בַּד. הוּא הֵבִיא אוֹתָהּ מִגֶּרְמַנְיָה, וְכָל הַזִּכְרוֹנוֹת שֶׁלּוֹ הָיוּ חֲבוּיִים בָּהּ.

רָכַנְתִּי וּפָתַחְתִּי אוֹתָהּ. עֲרֵמַת הַדַּפִּים, הַחֲפָצִים, הַסְּפָרִים שׁוּב נִבְּטָה אֵלַי. בָּרֶגַע הַזֶּה צָצָה בְּמֹחִי מַחֲשָׁבָה, וְאַחֲרֶיהָ עוֹד אַחַת: תְּחִלָּה חָשַׁבְתִּי שֶׁהַתְּמוּנָה, תְּמוּנַת הָעֵינַיִם הַמְפֻרְסֶמֶת, עֲדַיִן נִמְצֵאת בַּמִּזְוָדָה. הַמַּחֲשָׁבָה הַשְּׁנִיָּה הָיְתָה מַפְחִידָה וַחֲרִיפָה הַרְבֵּה יוֹתֵר: אִם אָמְנָם הָיָה מִישֶׁהוּ, שֶׁגָּנַב אֶת הַתְּמוּנָה שֶׁהָיְתָה בִּרְשׁוּת שְׁוַרְץ, הֲרֵי כִּמְעַט וַדַּאי שֶׁיְּנַסֶּה לִגְנֹב גַּם אֶת הַתְּמוּנָה שֶׁבִּידֵי רוֹזֶנְטַל!

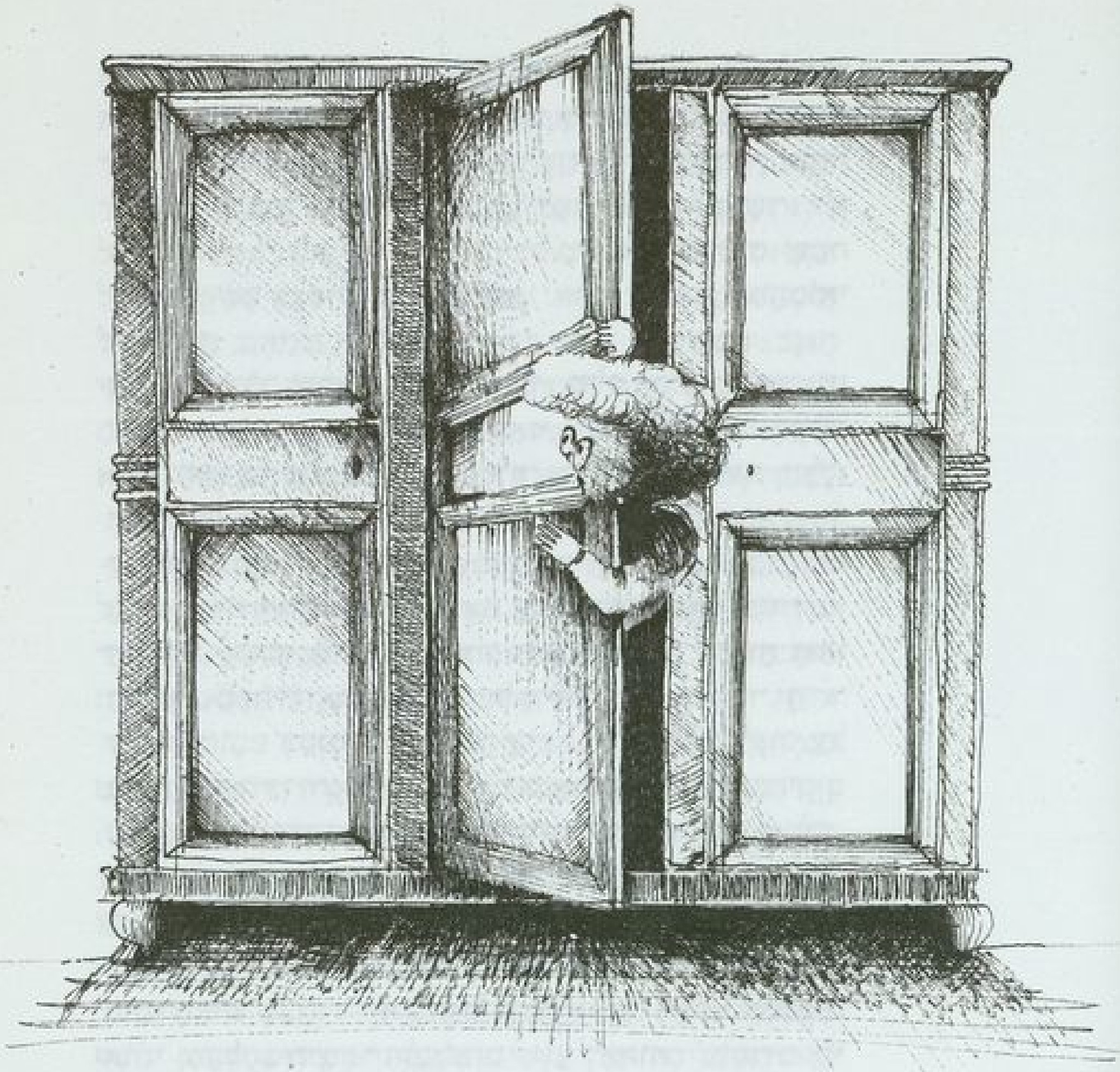
הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת הָיְתָה כָּל־כָּךְ מַדְהִימָה, שֶׁנִּשְׁאַרְתִּי קָפוּא בְּאֶמְצַע תְּנוּעָתִי לִקְרַאת הַמִּזְוָדָה. אֲבָל לֹא זְמַן רַב נוֹתַרְתִּי כָּךְ; כִּי פִּתְאֹם שָׁמַעְתִּי בְּבֶהָלָה עֲצוּמָה צְעָדִים חֲרִישִׁיִּים, מְהִירִים, הַמִּתְקָדְּמִים בַּמִּסְדְּרוֹן וְנֶעֱצָרִים לְיַד הַחֶדֶר. אַחַר־כָּךְ שָׁמַעְתִּי — מִבַּעַד לִדְפִיקוֹת הַלֵּב שֶׁלִּי — שֶׁמִּישֶׁהוּ מְנַסֶּה אֶת הַמַּנְעוּל בְּיָד לֹא בְּטוּחָה, אַחַר־כָּךְ הֶחְלִיט לִלְחֹץ עַל הַיָּדִית — וְדֶלֶת הַחֶדֶר נִפְתְּחָה.

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

מֵהִרְהוּרֵי בַּלָּשׁ מַתְחִיל

עַכְשָׁו אֲנִי רוֹצֶה לְסַפֵּר עַל דְּבָרִים יָפִים. עַל רְגָעִים נְעִימִים. לְמָשָׁל, עַל הַמִּכְתָּבִים, שֶׁאֱלִישָׁע שׁוֹלֵחַ לִי מֵחֵיפָה; אוֹ עַל הַהַצָּגָה שֶׁכָּתַבְנוּ יַחַד בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה — הַצָּגָה, שֶׁכָּל מִלָּה בָּהּ נִכְתְּבָה בְּמַהְפָּךְ, מִן הַסּוֹף לַהַתְחָלָה, וְגַם הָעֲלִילָה הִתְרַחֲשָׁה בָּהּ בְּסֵדֶר הָפוּךְ; אוֹ לְמָשָׁל עַל — — לֹא מְשַׁנֶּה — עַל כָּל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם אֲנִי מוּכָן לְדַבֵּר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לְסַפֵּר כָּעֵת עַל עַצְמִי, עַל הַפַּחַד הַנּוֹרָא שֶׁאָחַז בִּי, כַּאֲשֶׁר נִשְׁמְעוּ פִּתְאֹם צְעָדִים בְּמִסְדְּרוֹן בֵּית־הָאָבוֹת, וּמִישֶׁהוּ לָחַץ עַל הַיָּדִית וּפָתַח אֶת הַדֶּלֶת. בָּרֶגַע הַהוּא עָפְתִּי — כִּי אֵין לִי הֶסְבֵּר אַחֵר לְמָה שֶׁקָּרָה לִי — עָפְתִּי בִּמְהִירוּת מֵעַל לַכִּסֵּא שֶׁנִּצַּב לִימִינִי, רִחַפְתִּי מֵעַל לְסַל הַנְּיָרוֹת וְהִמְשַׁכְתִּי לְדָאוֹת כָּךְ, חֲרִישִׁי וּמָהִיר כַּעֲטַלֵּף לֵילִי, עַד שֶׁמָּצָאתִי עַצְמִי — מִבְּלִי שֶׁאֶחְשֹׁב עַל כָּךְ בְּהִגָּיוֹן — בַּמַּחֲבוֹא הַטּוֹב בְּיוֹתֵר, שֶׁיָּכֹלְתִּי לְהַגִּיעַ אֵלָיו בְּפֶרֶק זְמַן קָצָר כָּל־כָּךְ: אֲרוֹן הַבְּגָדִים הַגָּדוֹל, לְתוֹכוֹ נִכְנַסְתִּי, וְהִסְפַּקְתִּי אֲפִלּוּ לִסְגֹּר מְעַט אֶת דַּלְתּוֹ מֵאֲחוֹרֵי גַּבִּי, וּכְבָר בָּרֶגַע הַבָּא שָׁמַעְתִּי אֵיךְ נִסְגֶּרֶת בְּרַכּוּת דֶּלֶת הַכְּנִיסָה לַחֶדֶר, וְהָאַלְמוֹנִי הָיָה בִּפְנִים.

יֵשׁ רְגָעִים בַּחַיִּים, שֶׁאַתָּה חוֹשֵׁב בְּעַצְמְךָ שֶׁל שְׁלֹשָׁה מֹחוֹת בְּיַחַד: מֹחַ אֶחָד מִתְבּוֹנֵן מִבְּצָעִים נוֹעָזִים, הַמֹּחַ הַשֵּׁנִי פּוֹסֵל אוֹתָם, וְהַשְּׁלִישִׁי סְתָם רוֹעֵד מִפַּחַד וְשָׁר לְעַצְמוֹ שִׁירֵי תְּבוּסָה. בַּאֲרוֹן הַבְּגָדִים הָאָפֵל שֶׁל רוֹזֶנְטַל הָיִיתִי נָתוּן לְגַמְרֵי לִשְׁלִיטַת הַמֹּחַ הַשְּׁלִישִׁי. רַק אֶת קוֹל זִמְזוּם שִׁירֵי הַתְּבוּסָה וְהַפַּחַד שָׁמַעְתִּי. בְּעֶצֶם, שָׁמַעְתִּי גַּם קוֹל נוֹסָף: קוֹל צְעָדָיו שֶׁל הָאַלְמוֹנִי, שֶׁפָּסַע בַּחֶדֶר בִּצְעָדִים מְהִירִים,

עַצְבָּנִיִּים. שָׁמַעְתִּי אוֹתוֹ פּוֹתֵחַ מְגֵרָה בַּשֻּׁלְחָן, וְאַחַר־כָּךְ הָיָה שֶׁקֶט. רִשְׁרוּשׁ נְיָרוֹת. הַמְּגֵרָה נִסְגֶּרֶת. צְעָדִים. נִצְמַדְתִּי בְּגַבִּי אֶל קִיר הָאָרוֹן. נִסִּיתִי לְהִסְתַּתֵּר וּלְהֵעָלֵם בֵּין הַבְּגָדִים. בָּאָרוֹן שָׂרַר רֵיחַ חָזָק שֶׁל נַפְטָלִין וְגַם שֶׁל עֲלֵי מַרְוָה, שֶׁרוֹזֶנְטַל הֵנִיחַ שָׁם, כְּדֵי שֶׁלִּבְגָדָיו יִהְיֶה רֵיחַ טוֹב וְרַעֲנָן. עָמַדְתִּי בְּשֶׁקֶט בֵּין חֲלִיפוֹת וְחֻלְצוֹת, בֵּין מִכְנְסֵי פְּלָנֶל וַאֲפֻדּוֹת צֶמֶר, וְהִשְׁתַּדַּלְתִּי לִהְיוֹת חֻלְצָה אוֹ מְעִיל — מַשֶּׁהוּ עִם לוּלָאוֹת וְכַפְתּוֹרִים, רַק לֹא מַשֶּׁהוּ חַי וְחוֹשֵׁב וּפוֹחֵד.

דֶּלֶת הָאָרוֹן לֹא הָיְתָה סְגוּרָה הֵיטֵב. לֹא הָיָה לִי פְּנַאי לִמְשֹׁךְ אוֹתָהּ בְּחָזְקָה, כְּשֶׁהוּעַפְתִּי בְּכֹחוֹת עַל־טִבְעִיִּים לָאָרוֹן. פַּס דַּק שֶׁל אוֹר הִסְתַּנֵּן פְּנִימָה וְהִפְרִיעַ לִי לְהַבְחִין בְּמָה שֶׁמִּתְרַחֵשׁ בַּחֶדֶר. אֲבָל כְּדַאי גַּם לְמַהֵר וְלוֹמַר בְּיֹשֶׁר: לֹא הָיָה אִכְפַּת לִי מַה קּוֹרֶה בַּחֶדֶר; כָּל מַה שֶּׁרָצִיתִי הָיָה, שֶׁמָּה שֶּׁקּוֹרֶה שָׁם יַפְסִיק לִקְרוֹת, וַאֲנִי אוּכַל לָצֵאת מִמַּחֲבוֹאִי הַמַּחֲנִיק.

הִנֵּה, זֶה דָּבָר שֶׁרָאוּי לַחְשֹׁב עָלָיו: חֵלֶק גָּדוֹל מִן הַשָּׁעוֹת שֶׁבִּלִּיתִי בַּבַּיִת, בַּחֶדֶר שֶׁלִּי, כְּשֶׁאֲנִי יוֹשֵׁב מְצֻנָּף עַל הַמִּטָּה וּבָגָז הָאַרְנָב בִּזְרוֹעוֹתַי — חֵלֶק גָּדוֹל מִן הַשָּׁעוֹת הַלָּלוּ הֻקְדַּשׁ לְדִמְיוֹנוֹת מַסְעִירִים עַל מַעֲשֵׂי הַגְּבוּרָה, שֶׁאֲנִי עָתִיד לַעֲשׂוֹת בְּמַצָּבִים כְּמוֹ זֶה, שֶׁבּוֹ הָיִיתִי נָתוּן כָּעֵת. בִּצְבָעִים חַיִּים וַעֲזִּים הָיִיתִי מְצַיֵּר לִי אֶת עַצְמִי בְּעֵת שֶׁאֲנִי פּוֹרֵץ מִן הַמַּאֲרָב וְלוֹכֵד בְּדִלּוּג קַל אֶת הַשּׁוֹדֵד וְ/אוֹ הָרוֹצֵחַ וְ/אוֹ הַחוֹטֵף, מַפְתִּיעַ אוֹתָם בִּתְפִיסַת נֶלְסוֹן־כָּפוּל מֵאָחוֹר, וְיַחַד עִם זֶה חוֹבֵט בְּסַנְטֵרָם בְּאֶגְרוֹף בַּרְזֶל, עוֹזֵר לָהֶם לָקוּם עַל רַגְלֵיהֶם הָרוֹעֲדוֹת, מַנִּיחַ עַל יְדֵיהֶם אֶת הָאֲזִקִּים הַמַּבְהִיקִים וְאוֹמֵר בְּקוֹל רָגוּעַ וְאַבְהִי: "זֶהוּ זֶה, ג'וֹנִי, הַמִּשְׂחָק נִגְמַר".

וְהִנֵּה, לַמְרוֹת כָּל הַשָּׁעוֹת שֶׁהִתְאַמַּנְתִּי לְשֵׁם כָּךְ בְּדִמְיוֹנִי — כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ הָרֶגַע הַמַּתְאִים, נָטַשׁ אוֹתִי הָאֹמֶץ. עַד כְּדֵי כָּךְ פָּחַדְתִּי, שֶׁלֹּא נִסִּיתִי אֲפִלּוּ לְהָצִיץ מִבַּעַד לַדֶּלֶת וְלִרְאוֹת מִיהוּ הָאִישׁ שֶׁבַּחֶדֶר — מֶחְדָּל, שֶׁבִּגְלָלוֹ הָיוּ בְּוַדַּאי מְסַלְּקִים אוֹתִי מִכָּל בֵּית־סֵפֶר לְבַלָּשִׁים אוֹ, לְפָחוֹת, מוֹסְרִים לִי תְּעוּדָה בְּנֹסַח "הַנַּ"ל יַעֲלֶה כִּתָּה, אַךְ לֹא בְּבֵית־סִפְרֵנוּ".

אֲבָל הָאִישׁ שֶׁבַּחֶדֶר לֹא בִּזְבֵּז אֶת זְמַנּוֹ עַל פְּחָדִים וַחֲשָׁשׁוֹת. לְהֶפֶךְ — הוּא הָיָה בּוֹטֵחַ בְּיוֹתֵר: שָׁמַעְתִּי צְעָדִים נִמְרָצִים נָעִים כֹּה וָכֹה, שָׁמַעְתִּי אוֹתוֹ מִתְנַשֵּׁם מִמַּאֲמָץ כַּאֲשֶׁר גָּחַן, כַּנִּרְאֶה, מִתַּחַת לַמִּטָּה, וְהִשְׁתָּאֵיתִי לַמֶּרֶץ שֶׁלּוֹ, כַּאֲשֶׁר פָּתַח וְסָגַר מְגֵרוֹת בִּמְהִירוּת רַבָּה. לֹא הָיָה לִי סָפֵק, שֶׁבְּעוֹד כַּמָּה דַּקּוֹת יְנַסֶּה לְחַפֵּשׂ בָּאָרוֹן, וְהַמַּחֲשָׁבָה עַל כָּךְ לֹא גָּרְמָה לִי רִטּוּטֵי אֹשֶׁר וְעִירִים. לְהֶפֶךְ. אֲבָל הָיָה לִי יְסוֹד לְתִקְוָה: שִׁעַרְתִּי, שֶׁכְּכָל שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן רַב יוֹתֵר, יִתָּקֵף הַגַּנָּב עַצְבָּנוּת

וְיִרְצֶה לְהִסְתַּלֵּק מִזִּירַת הַפֶּשַׁע, גַּם אִם לֹא יְבַצַּע אֶת מְשִׂימָתוֹ. בִּזְהִירוּת הֵרַמְתִּי אֶת יָדִי וְקֵרַבְתִּי לְעֵינַי אֶת הַשָּׁעוֹן. הוּא זָהַר בַּחֲשֵׁכָה בְּאוֹר יְרַקְרַק: הַשָּׁעָה הָיְתָה עֶשֶׂר דַּקּוֹת לִפְנֵי שְׁתַּיִם. אִם הַגַּנָּב יֵצֵא מִכָּאן בִּמְהִירוּת, עוֹד אַסְפִּיק לְהַגִּיעַ בְּאוֹטוֹבּוּס לְקִבּוּץ רָמַת־רָחֵל וּלְסַפֵּר לְרוֹזֶנְטַל וְלִשְׁוַרְץ שֶׁרָאִיתִי אוֹתוֹ, אוֹ לְפָחוֹת שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ עַל קִיּוּמוֹ שֶׁל הַגַּנָּב; מַשְׁמַע — שֶׁיֵּשׁ אָדָם נוֹסָף, זוּלַת שְׁנֵיהֶם, הַיּוֹדֵעַ עַל הַתְּמוּנוֹת שֶׁאֲדִית שְׁטְרָאוּס צִיְּרָה וּמָסְרָה לִידֵיהֶם לִפְנֵי שֶׁעָזְבָה אֶת הָאָרֶץ; וּפֵרוּשׁ הַדָּבָר הוּא, שֶׁאֵין הֵם צְרִיכִים לַעֲרֹךְ אֶת הַדּוּ־קְרָב, אֶלָּא לְאַחֵד אֶת כֹּחוֹתֵיהֶם כְּדֵי לִמְצֹא יַחַד אֶת הַפּוֹשֵׁעַ.

אֲבָל בָּרֶגַע שֶׁחָשַׁבְתִּי עַל כָּךְ, הִכְּתָה בִּי מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת — מַדְהִימָה וּמַבְרִיקָה כָּל־כָּךְ, שֶׁבְּדִמְיוֹנִי כְּבָר רָאִיתִי אֵיךְ מְנַהֵל בֵּית־הַסֵּפֶר לְבַלָּשִׁים בָּא וּמִתְחַנֵּן לִפְנֵי אַבָּא שֶׁלִּי, שֶׁיַּחֲזִיר אוֹתִי לְבֵית־סִפְרוֹ — וְלֹא כְּתַלְמִיד סְתָם, אֶלָּא כְּמוֹרֶה וְכִמְחַנֵּךְ לְדוֹר חָדָשׁ שֶׁל בַּלָּשִׁים.

וְזֶה דְּבַר הָרַעְיוֹן שֶׁצָּץ בִּי: מִלְּבַדִּי, רַק שְׁוַרְץ וְרוֹזֶנְטַל יוֹדְעִים עַל תְּמוּנַת הָעֵינַיִם וּתְמוּנַת הַפֶּה שֶׁצִּיְּרָה אֲדִית. וְכָעֵת: שְׁוַרְץ יוֹדֵעַ, שֶׁרוֹזֶנְטַל נִמְצָא בְּרֶגַע זֶה בְּדַרְכּוֹ לְמַטַּע הַתַּפּוּחִים בְּרָמַת־רָחֵל. מַה מּוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ, אִם כֵּן, לָבוֹא לְחַדְרוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטַל וּלְחַפֵּשׂ בּוֹ, בְּסוֹדִיּוּת וּבְלִי חֲשָׁשׁ לְהַפְרָעָה, אֶת הַתְּמוּנָה שֶׁלּוֹ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ נִמְצֵאת כָּאן?

וְאָז הִתְעַלֵּיתִי עַל עַצְמִי וְהוֹסַפְתִּי רַעְיוֹן מַבְרִיק נוֹסָף לְשַׁרְשֶׁרֶת הֶשֵּׂגֵי־הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלִּי בָּאָרוֹן: אוּלַי, בִּכְלָל, כָּל תְּלוּנָתוֹ שֶׁל שְׁוַרְץ אֵינָהּ אֶלָּא שֶׁקֶר? אוּלַי כָּל זֶה לֹא הָיָה אֶלָּא תַּחְבּוּלָה עַרְמוּמִית, שֶׁנּוֹעֲדָה לְסַלֵּק אֶת רוֹזֶנְטַל מֵחַדְרוֹ בְּשָׁעָה מְסֻיֶּמֶת, כְּדֵי שֶׁשְּׁוַרְץ יוּכַל לְהִכָּנֵס לְשָׁם בְּאֵין מַפְרִיעַ וְלִגְנֹב אֶת הַתְּמוּנָה הַשַּׁיֶּכֶת לְרוֹזֶנְטַל!

אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁאַתֶּם עוֹקְבִים אַחַר דֶּרֶךְ הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלִּי. מִי שֶׁקָּרָא סִפּוּר מֶתַח אֶחָד בְּחַיָּיו, יָבִין אוֹתִי בְּקַלּוּת. אֲנִי, לְמָשָׁל, הֵבַנְתִּי; וּכְכָל שֶׁהֶעֱמַקְתִּי לְהָבִין, חַשְׁתִּי אֵיךְ יָדַי מִתְאַגְרְפוֹת בְּכַעַס. אֵיזוֹ מַחֲשָׁבָה שְׂטָנִית, חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי,

אֵיזֶה מֹחַ גְּאוֹנִי יֵשׁ לוֹ, לְשְׁוַרְץ! הוּא שׁוֹלֵחַ לְרוֹזֶנְטַל מִכְתַּב אִיּוּם עַל כָּךְ שֶׁרוֹזֶנְטַל פָּרַץ, כִּבְיָכוֹל, לְבֵיתוֹ וְגָנַב אֶת תְּמוּנַת הַפֶּה, בְּעוֹד שֶׁלְּמַעֲשֶׂה הַתְּמוּנָה לֹא נִגְנְבָה כְּלָל; וְכָל הַמְּזִמָּה, כָּל הַמִּשְׂחָק הַמְּטֻפָּשׁ שֶׁל הַדּוּ־קְרָב, נוֹעַד רַק לְאַפְשֵׁר לְשְׁוַרְץ לִגְנֹב אֶת תְּמוּנַת הָעֵינַיִם שֶׁבְּבֵיתוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטַל!

בְּאוֹתוֹ רֶגַע נֶעֱלַם מִמֶּנִּי הַפַּחַד. זָכַרְתִּי אֶת חֶרְדָּתוֹ הַנִּרְגֶּשֶׁת שֶׁל רוֹזֶנְטַל בַּבֹּקֶר; חָשַׁבְתִּי עַל כָּךְ, שֶׁרוֹזֶנְטַל כְּבָר נִפְרַד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ מִכָּל הַיָּקָר לוֹ; וְיָדַעְתִּי שֶׁשְּׁוַרְץ עָשָׂה כָּאן מַעֲשֶׂה אַכְזָרִי שֶׁלֹּא יֵעָשֶׂה. הַזֵּעָה תָּסְסָה בְּכַפּוֹת הַיָּדַיִם שֶׁלִּי, וְהַזַּעַם כְּאִלּוּ הִצְמִיחַ קַרְנַיִם אֲדֻמּוֹת עַל מִצְחִי. חַשְׁתִּי, שֶׁעוֹד מְעַט וְאֶנְגַּח בְּדֶלֶת הָאָרוֹן מֵרֹב חֵמָה, וְשֶׁלֹּא אִכְפַּת לִי שֶׁהוּא, רוּדִי שְׁוַרְץ, נוֹעֵל נַעֲלַיִם מִסְפָּר אַרְבָּעִים וָשֶׁבַע, וְשֶׁהוּא הָיָה פַּעַם הַבִּרְיוֹן שֶׁל אוּנִיבֶרְסִיטַת הַיְדֶלְבֶּרְג, וַאֲפִלּוּ שֶׁעָלוּל לִהְיוֹת לוֹ אֶקְדָּח מִימֵי מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה בְּכִיסוֹ; יָדַעְתִּי שֶׁאֲנִי חַיָּב לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ, וְלוּ רַק כְּדֵי לִנְקֹם אֶת פַּחְדּוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטַל. מִבְּלִי לַחְשֹׁב פַּעֲמַיִם — וְאַתֶּם כְּבָר יוֹדְעִים שֶׁזֶּה אֵינוֹ מַתְאִים לִי כְּלָל — פָּסַעְתִּי דֶּרֶךְ הַחֲלִיצוֹת הַתְּלוּיוֹת, הַמְּעִילִים וְהַקּוֹלָבִים, פָּתַחְתִּי בְּכֹחַ אֶת דֶּלֶת הָאָרוֹן — וְקָפַצְתִּי הַחוּצָה.

הָאַלְמוֹנִי, שֶׁהָיָה רָכוּן בְּאוֹתוֹ רֶגַע עַל הַמְּזְוָדָה, זִנֵּק מִמְּקוֹמוֹ כְּמוֹ חָתוּל מְבֹהָל. הוּא מַמָּשׁ נִתַּז מִן הָרִצְפָּה, נֶחְבַּט בַּמִּטָּה, קָם וְעָמַד מוּלִי — וְאָז צָעַקְנוּ שְׁנֵינוּ. מִפַּחַד צָעַקְנוּ — וַאֲנִי פָּחַדְתִּי יוֹתֵר: כִּי פָּנָיו שֶׁל הָאַלְמוֹנִי הָיוּ מֻכָּרִים לִי מְאֹד; כִּי הַבֹּקֶר יָשַׁבְתִּי בְּסִפְרִיַּת בֵּית־הַסֵּפֶר וְהִבַּטְתִּי בַּתַּצְלוּם שֶׁלָּהֶם בְּמֶשֶׁךְ דַּקּוֹת אֲרֻכּוֹת, וְעַל־כֵּן יָדַעְתִּי שֶׁאֵינֶנִּי טוֹעֶה; כִּי הָאַלְמוֹנִי, אֲשֶׁר נִצַּב לְפָנַי בְּחַדְרוֹ שֶׁל הַיְנְרִיךְ רוֹזֶנְטַל בְּבֵית־הָאָבוֹת, לֹא הָיָה כְּלָל רוּדִי שְׁוַרְץ, אֶלָּא נַעֲרָה צְעִירָה וְיָפָה; וְהִיא הָיְתָה, לְלֹא כָּל סָפֵק וּבְלִי שׁוּם הִגָּיוֹן, אֶדִית שְׁטְרָאוּס — הַצַּיֶּרֶת, אֲהוּבָתָם הַמֵּתָה שֶׁל רוֹזֶנְטַל וּשְׁוַרְץ, אֲשֶׁר נִפְטְרָה, כַּזָּכוּר, לִפְנֵי שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּעֲיָרַת מַרְפֵּא קְטַנָּה בְּאַנְגְּלִיָּה.

פֶּרֶק צְשִׂירִי

אַן

אֲנִי צָעַקְתִּי. אֵינֶנִּי זוֹכֵר אִם צָעַקְתִּי "אִמָּא'לֶה" אוֹ "יַא" אוֹ כָּל קְרִיאַת פַּחַד מְקֻבֶּלֶת אַחֶרֶת, אֲבָל בְּקוֹלוֹ שֶׁל הַפַּחַד הַהוּא לֹא הָיָה נִתָּן לִטְעוֹת. זֶה הָיָה הַפַּחַד מִפְּנֵי הַגָּרוּעַ מִכֹּל, כֵּיוָן שֶׁמָּצָאתִי אֶת עַצְמִי נִצָּב פָּנִים אֶל פָּנִים עִם רוּחַ: רוּחַ הָרְפָאִים שֶׁל הַצַּיֶּרֶת אֶדִית שְׁטְרָאוּס.

"אוֹ, מַי גוֹד", אָמְרָה הָרוּחַ בְּאַנְגְּלִית רְהוּטָה.

אִישׁ מֵאִתָּנוּ עֲדַיִן לֹא זָז. הִיא הָיְתָה גְּבֹהָה מִמֶּנִּי בִּמְעַט, וְהָיוּ לָהּ מִשְׁקָפַיִם עֲנָקִיִּים, שֶׁכִּסּוּ אֶת מַחֲצִית הַפַּרְצוּף שֶׁלָּהּ; וּבְכָל זֹאת לֹא חָשַׁשְׁתִּי שֶׁאֲנִי טוֹעֶה בָּהּ — וְאַתֶּם יוֹדְעִים מַדּוּעַ: כִּי הַבֹּקֶר, כַּאֲשֶׁר סִלֵּק אוֹתִי מַר נַחֲמָנִי מִן הַשִּׁעוּר בְּאַנְגְּלִית וְהוֹרָה לִי לָלֶכֶת וְלִכְתֹּב חִבּוּר בְּאַנְגְּלִית, הֶעְדַּפְתִּי לִקְרֹא בַּסִּפְרִיָּה עַל הַצַּיֶּרֶת אֶדִית שְׁטְרָאוּס. בְּסֵפֶר הָאָמָּנוּת הַיְּהוּדִית הַמּוֹדֶרְנִית מָצָאתִי אֶת תְּמוּנָתָהּ וְגַם אֶת הַמֵּידָע הַנּוֹרָאִי, שֶׁלְּפִיו נִפְטְרָה הַגְּבֶרֶת שְׁטְרָאוּס בִּשְׁנַת 1949. גַּם רוֹזֶנְטַל וְגַם וֶרָה אִשְּׁרוּ אֶת הַמֵּידָע הַזֶּה, כָּךְ שֶׁלֹּא הָיָה לִי יְסוֹד לְפַקְפֵּק בַּאֲמִתּוּתוֹ. וְחוּץ מִזֶּה, אִם אָמְנָם אֵרַע נֵס וְאֶדִית שְׁטְרָאוּס נוֹתְרָה בַּחַיִּים, הֲרֵי הָיְתָה כַּיּוֹם בְּגִיל חֲמִשִּׁים בְּעֵרֶךְ; וְהָאִשָּׁה שֶׁלְּמוּלִי נִרְאֲתָה כְּבַת עֶשְׂרִים לְכָל הַיּוֹתֵר, לְבוּשָׁה סַרְבַּל גִ'ינְס סְפּוֹרְטִיבִי וּמִשְׁקְפֵי רְאִיָּה אָפְנָתִיִּים גְּדוֹלִים, וְכָל אֵלֶּה לֹא נִרְאוּ לִי כְּתִלְבֹּשֶׁת אֲחִידָה אָפְיָנִית שֶׁל תַּלְמִידוֹת בֵּית־הַסֵּפֶר לְרוּחוֹת רְפָאִים.

אֲבָל חוּץ מִן הַבְּעָיָה הַפְּעוּטָה הַזֹּאת הִיא נִרְאֲתָה בְּדִיּוּק כְּמוֹ אֶדִית. לֹא הָיָה כָּל מָקוֹם לְטָעוּת. וְזֶה הָיָה הַנּוֹרָא מִכֹּל: כִּי עִם טָעֻיּוֹת יָדַעְתִּי שֶׁאֶפְשָׁר לְהִסְתַּדֵּר, אֲבָל עִם רוּחוֹת לֹא הָיָה לִי נִסָּיוֹן רַב.

"אַתָּה כָּל־כָּךְ חִוֵּר", אָמְרָה הָרוּחַ בְּעִבְרִית, בְּמִבְטָא אַנְגְּלִי כָּבֵד, וְהִבִּיטָה בִּי בִּדְאָגָה. הִיא הוֹצִיאָה מִכִּיסָהּ מִמְחָטָה, הִרְטִיבָה אוֹתָהּ בַּכִּיּוֹר הַסָּמוּךְ וּבְלִי הֲכָנוֹת מֻרְבּוֹת הֵחֵלָּה לְשַׁפְשֵׁף אֶת הַמֵּצַח שֶׁלִּי. "בּוֹא, שֵׁב כָּאן. תֵּכֶף תַּרְגִּישׁ טוֹב יוֹתֵר". כָּךְ אָמְרָה. לַיָּד שֶׁלָּהּ הָיָה רֵיחַ נָעִים שֶׁל בֹּשֶׂם, וּמַבָּטָהּ הָיָה רַךְ וְסַקְרָנִי. הִיא נִרְאֲתָה לִי רוּחַ מִן הַסּוּג הַנֶּחְמָד.

״הַשֵּׁם שֶׁלִּי אַן״, אָמְרָה לִי, ״אַן שְׁטְרָאוּס״.

״וַאֲנִי חָמוֹר״, אָמַרְתִּי לָהּ. הִיא הִבִּיטָה בִּי בְּהַפְתָּעָה. נֶאֱנַחְתִּי עֲמֻקּוֹת.

״שְׁמִי דָּוִיד. וְאַתְּ אַן. אַתְּ הַבַּת שֶׁל אֶדִית שְׁטְרָאוּס, נָכוֹן?״

״מָה? שָׁמַעְתָּ עַל אִמָּא שֶׁלִּי?״

אָמַרְתִּי: ״שָׁמַעְתִּי עַל אִמָּא שֶׁלָּךְ הַרְבֵּה מְאֹד בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע הַשָּׁעוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת״.

לוּ הִקְשַׁבְתִּי יוֹתֵר לְמַה שֶּׁסִּפְּרָה לִי הַבֹּקֶר וֶרָה, יָכוֹל הָיִיתִי לַחֲסֹךְ לְעַצְמִי אֶת הַבֶּהָלָה וּלְשַׁעֵר מִיָּד, שֶׁאַן אֵינָהּ הָרוּחַ שֶׁל אֶדִית — אֶלָּא רַק הַבַּת שֶׁלָּהּ — אַף־עַל־פִּי שֶׁוֶּרָה לֹא יָדְעָה בְּדִיּוּק אִם לְאֶדִית הָיָה בֵּן אוֹ בַּת. אֲבָל אָז נִזְכַּרְתִּי שֶׁבְּעֶצֶם אַן זוֹ חַיֶּבֶת לִי כַּמָּה הֶסְבֵּרִים, וְעַל־כֵּן קַמְתִּי מִן הַמִּטָּה וְעָמַדְתִּי לְמוּלָהּ. אָמַרְתִּי לָהּ בְּשָׂפָה בְּרוּרָה, שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים רַבִּים שֶׁהִיא אֵינָהּ יוֹדַעַת, וְשֶׁמְּדֻבָּר בְּנוֹשֵׂא שֶׁל חַיִּים וָמָוֶת; וְאִם הִיא לֹא תְּסַפֵּר לִי מִיָּד אֶת כָּל הַיָּדוּעַ לָהּ עַל הַתְּמוּנָה שֶׁנִּגְנְבָה מֵרוֹדִי שְׁוַרְץ, וְאִם לֹא תַּסְבִּיר מִיָּד מַה הִיא עוֹשָׂה כָּאן בַּחֶדֶר שֶׁל רוֹזֶנְטַל, אֲזַי הִיא עֲלוּלָה לְהַחְמִיר אֶת הַנְּזָקִים שֶׁכְּבָר גָּרְמָה. דִּבַּרְתִּי בִּמְהִירוּת, וַאֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁאַן לֹא הֵבִינָה כָּל־כָּךְ לְמַה בְּדִיּוּק אֲנִי מִתְכַּוֵּן; אֲבָל נִימַת הַדְּחִיפוּת שֶׁהָיְתָה בְּקוֹל שֶׁלִּי שִׁכְנְעָה אוֹתָהּ לְסַפֵּר לִי אֶת כָּל הַיָּדוּעַ לָהּ.

הִיא הָיְתָה בַּת אַרְבַּע, כְּשֶׁנִּפְטְרָה אִמָּא שֶׁלָּהּ. הִיא כִּמְעַט שֶׁאֵינָהּ זוֹכֶרֶת אוֹתָהּ, כִּי בִּשְׁנוֹת חַיֶּיהָ הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁהָתָה אֶדִית בְּמוֹסָדוֹת שׁוֹנִים. אָבִיהָ גִּדֵּל אוֹתָהּ וְאַחַר־כָּךְ נָשָׂא לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, שֶׁהָיְתָה לְאַן אֵם טוֹבָה וְאוֹהֶבֶת. אַן לֹא יָדְעָה דָּבָר עַל חַיֶּיהָ שֶׁל אֶדִית. אַבָּא לֹא אָהַב לְדַבֵּר עָלֶיהָ, וְכָךְ אֵרַע שֶׁאַן לֹא יָדְעָה אֲפִלּוּ שֶׁהִיא עַצְמָהּ יְהוּדִיָּה, וְלֹא הָיְתָה לָהּ כָּל זִיקָה לְיִשְׂרָאֵל.

אֲבָל לִפְנֵי שָׁלֹשׁ שָׁנִים נִפְטַר הָאָב. לִפְנֵי מוֹתוֹ מָסַר לָהּ מִכְתָּב — מִכְתָּב שֶׁכָּתְבָה לָהּ אֶדִית לִפְנֵי מוֹתָהּ. אַן הִפְסִיקָה לְדַבֵּר וְהִבִּיטָה בִּי, שׁוֹקֶלֶת בְּדַעְתָּהּ אִם אֲנִי דֵּי בּוֹגֵר לְהָבִין אֶת הַדְּבָרִים שֶׁהִיא מְסַפֶּרֶת לִי. נָעַצְתִּי בָּהּ מַבָּט בָּרוּר, הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיהָ. הִיא הִמְשִׁיכָה לְסַפֵּר.

בַּמִּכְתָּב בִּקְּשָׁה אֲדִית אֶת סְלִיחָתָהּ שֶׁל בִּתָּהּ. הִתְנַצְּלָה, עַל שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהּ אֵם טוֹבָה וְעַל שֶׁהִיא עוֹזֶבֶת אוֹתָהּ בְּגִיל רַךְ כָּל־כָּךְ. "כַּאֲשֶׁר תְּקַבְּלִי אֶת הַמִּכְתָּב הַזֶּה", כָּתְבָה אֲדִית, "תִּהְיִי בְּוַדַּאי אִשָּׁה, מְבֻגֶּרֶת, וְאוּלַי יִהְיוּ לָךְ יְלָדִים מִשֶּׁלָּךְ".
אֲדִית סִפְּרָה לָהּ בַּמִּכְתָּב עַל חַיֶּיהָ; עַל יַלְדוּתָהּ בְּגֶרְמַנְיָה, וְעַל בַּגְרוּתָהּ בְּפָלֶשְׂתִּינָה, אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. הִיא כָּתְבָה עַל הַכֹּל — עַל אַהֲבוֹתֶיהָ, עַל צִיּוּרֶיהָ; עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשׂוּ בָּהּ אַנְשֵׁי הַמַּחְתֶּרֶת כְּעֹנֶשׁ, עַל שֶׁקָּשְׁרָה קְשָׁרִים עִם הַקָּצִין הָאַנְגְּלִי, אָבִיהָ שֶׁל אַן. אָז סִפְּרָה לִי אַן דְּבָרִים שֶׁכְּבָר יָדַעְתִּי עַל אַהֲבוֹתֶיהָ הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל אִמָּא שֶׁלָּהּ לְרוֹזֶנְטָל וְלִשְׁוַרְץ. הִיא סִפְּרָה עַל שְׁתֵּי הַתְּמוּנוֹת, שֶׁצִּיְּרָה לִפְנֵי שֶׁעָזְבָה אֶת הָאָרֶץ.
"שְׁתֵּי הַתְּמוּנוֹת הָאֵלֶּה הֵן־הֵן אִמָּא שֶׁלָּךְ", כָּתְבָה אֲדִית לְבִתָּהּ, שֶׁאוֹתָהּ כִּמְעַט לֹא הִכִּירָה. הִיא בִּקְּשָׁה מִמֶּנָּה, שֶׁכַּאֲשֶׁר תִּגְדַּל וְתַעֲמֹד בִּרְשׁוּת עַצְמָהּ, תַּעֲשֶׂה כָּל שֶׁבִּיכָלְתָּהּ כְּדֵי לְהַשִּׂיג אֶת שְׁתֵּי הַתְּמוּנוֹת. "מִכָּל הַתְּמוּנוֹת שֶׁצִּיַּרְתִּי", כָּתְבָה לָהּ אֲדִית, "אֵלֶּה הַיְקָרוֹת בְּיוֹתֵר לְלִבִּי. אַתְּ חַיֶּבֶת לְהַשִּׂיג אוֹתָן. רוֹזֶנְטָל וּשְׁוַרְץ אֵינָם זְקוּקִים לָהֶן עוֹד. הֵם יִשְׁכְּחוּ אוֹתִי מִיָּד. אֲבָל אֲנִי רוֹצָה שֶׁאַתְּ תַּכִּירִי אֶת פָּנַי".
אַן הִבִּיטָה בִּי בִּשְׁאֵלָה. אָמַרְתִּי בִּמְהִירוּת: "הֵם לֹא שָׁכְחוּ. הֵם שְׁנֵיהֶם עוֹד זוֹכְרִים. אִמָּא שֶׁלָּךְ לֹא הָיְתָה אִשָּׁה שֶׁאֶפְשָׁר לִשְׁכֹּחַ. אֲבָל הַמְשִׁיכִי לְסַפֵּר".
וְהִיא סִפְּרָה. הַמִּכְתָּב וּמוֹת אָבִיהָ הָאָהוּב שִׁנּוּ אֶת חַיֶּיהָ. פִּתְאֹם הַחֵלָּה לָחוּשׁ קֶשֶׁר לַיַּהֲדוּת, לְיִשְׂרָאֵל. הִיא קָרְאָה סְפָרִים עַל הַהִיסְטוֹרְיָה שֶׁל הַיְּהוּדִים וְעַל תְּקוּמַת הַמְּדִינָה; הָלְכָה לְבֵית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל הַקְּהִלָּה הַיְּהוּדִית בְּלוֹנְדוֹן; נִפְגְּשָׁה עִם שְׁלִיחֵי עֲלִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל; וּקְצָרָה מְאֹד הָיְתָה דַּרְכָּהּ לְכָאן, כְּעוֹלָה חֲדָשָׁה. אֲפִלּוּ שָׁבָה לִקְרֹא לְעַצְמָהּ בְּשֵׁם מִשְׁפַּחְתָּהּ הַיְּהוּדִי שֶׁל אִמָּא שֶׁלָּהּ — שְׁטְרָאוּס.
יָשַׁבְתִּי וְהִקְשַׁבְתִּי לָהּ. חָשַׁבְתִּי עַל הַגּוֹרָלוֹת הַמּוּזָרִים שֶׁל בְּנֵי־הָאָדָם. רוֹזֶנְטָל הִגִּיעַ לְכָאן מִגֶּרְמַנְיָה. כָּךְ גַּם אֲדִית, וְהִיא נֻדְּדָה מִפֹּה לְאַנְגְּלִיָּה, רַק כְּדֵי שֶׁבִּתָּהּ תָּשׁוּב לְכָאן לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת כָּל־כָּךְ. אַן הִמְשִׁיכָה לְסַפֵּר. זֶה שָׁנָה וָחֵצִי שֶׁהִיא

כָּאן, בְּקִבּוּץ קִרְיַת עֲנָבִים, וְכָל הַזְּמַן מֵצִיק לָהּ הַמִּכְתָּב. הַיְּדִיעָה, שֶׁהִיא אֵינָהּ מְמַלֵּאת אַחַר בַּקָּשָׁתָהּ הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל אִמָּהּ, הָיְתָה מְעַנָּה אוֹתָהּ. הַשָּׁבוּעַ חָשָׁה, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לָשֵׂאת זֹאת עוֹד. הֶחְלִיטָה לָבוֹא לִירוּשָׁלַיִם וּלְהִפָּגֵשׁ עִם שׁוֹנֶרְץ. הוּא נָהַג בָּהּ בְּחַשְׁדָּנוּת מְרֻבָּה, וְעוֹד לִפְנֵי שֶׁפָּצְתָה אֶת פִּיהָ, הֶאֱשִׁים אוֹתָהּ שֶׁבָּאָה לְבֵיתוֹ לְמַטָּרוֹת שֶׁל "רִגּוּל אוֹ הַתְרָמָה לְמוֹסָדוֹת מְפֻקְפָּקִים". הוּא הָיָה תּוֹקְפָּנִי מְאֹד וְעוֹיֵן. מֵעֵבֶר לְגַבּוֹ, עַל הַשִּׁדָּה, רָאֲתָה אָן אֶת הַתְּמוּנָה. אִי אֶפְשָׁר הָיָה לִטְעוֹת בָּהּ. תְּמוּנַת הַסַּפָּה הַחַי, הַצּוֹחֵק — הַסַּפָּה שֶׁל אִמָּהּ.

"וְאָז גָּנַבְתְּ אֶת הַתְּמוּנָה", אָמַרְתִּי בְּרֹגֶז. הִבַּטְתִּי בָּהּ בְּהִשְׁתָּאוּת: כָּל־כָּךְ עֲדִינָה לְמַרְאֶה נִרְאֲתָה לִי, וְהִנֵּה — מַעֲשֶׂה כָּזֶה.

"אַתָּה לֹא תָּבִין", אָמְרָה לִי. "זוֹ הָיְתָה הַמַּזְכֶּרֶת מֵאִמָּא שֶׁלִּי, וְהוּא הָיָה אִישׁ נִתְעָב כָּזֶה, וַאֲנִי לֹא גָּנַבְתִּי — — —"

"מָה?!", שָׁאַגְתִּי וְזִנַּקְתִּי מִמְּקוֹמִי. אִם אָן אֵינֶנָּה הַגַּנֶּבֶת, הֲרֵי שֶׁהַסַּכָּנָה עֲדַיִן לֹא חָלְפָה!

"לָקַחְתִּי", הִסְבִּירָה אָן בְּחֹסֶר נוֹחוּת. "בְּעֶצֶם, שָׁאַלְתִּי מִמֶּנּוּ אֶת הַתְּמוּנָה — כְּלוֹמַר, כְּשֶׁיָּצָאתִי סוֹף־סוֹף מִבֵּיתוֹ שֶׁל מַר שׁוֹנֶרְץ, הַתְּמוּנָה הָיְתָה אֶצְלִי; אֲבָל כַּעֲבֹר דַּקּוֹת מְעַטּוֹת הִיא כְּבָר הָיְתָה שׁוּב בְּדַרְכָּהּ אֵלָיו. אַתָּה מֵבִין?"

לֹא. לֹא הֵבַנְתִּי כְּלוּם.

"הַבֵּט", אָמְרָה לִי בְּתַקִּיפוּת, וְסֹמֶק שֶׁל כַּעַס עָלָה בִּלְחָיֶיהָ, "אֲנִי אֵינֶנִּי גַּנֶּבֶת. הַתְּמוּנָה הַזּוֹ, שֶׁהָיְתָה כָּל־כָּךְ יְקָרָה עֲבוּרִי — לֹא הָיִיתִי מְסֻגֶּלֶת לְהַחֲזִיק בָּהּ אֶצְלִי, כִּי לֹא יָכֹלְתִּי לָשֵׂאת אֶת הָעֻבְדָּה שֶׁגָּנַבְתִּי אוֹתָהּ. מוּטָב הָיָה לִי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּיָדַי, שֶׁתִּשָּׁאֵר בִּידֵי אוֹתוֹ זָקֵן נוֹרָא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא אֶגְנֹב אוֹתָהּ. אֲנִי — — — אַתָּה מֵבִין?". כָּעֲסָה כִּמְעַט וְהִתְחַנְּנָה. הֵנַדְנַדְתִּי בְּרֹאשִׁי.

"וּמָה עָשִׂית בַּתְּמוּנָה?", שָׁאַלְתִּי.

אָן צָחֲקָה צְחוֹק מָרִיר. "הִסְתַּפַּקְתִּי בְּפִתְרוֹן עָלוּב: צִלַּמְתִּי אוֹתָהּ בִּמְכוֹנַת צִלּוּם בְּאַחַת הַחֲנֻיּוֹת. רַק הֶעְתֵּק חִוֵּר,

מַאַכְזָב. מִיָּד אַחַר־כָּךְ אָרַזְתִּי אוֹתָהּ וְשָׁלַחְתִּי אוֹתָהּ לְבֵיתוֹ שֶׁל שְׁוַרְץ. הִיא וַדַּאי הִגִּיעָה לְשָׁם כְּבָר".
הִתְבּוֹנַנְתִּי בָּהּ בְּהִשְׁתָּאוּת. הִיא כְּלָל לֹא יָדְעָה לְאֵיזוֹ תִּסְבֹּכֶת גָּרְמָה. "וְ... אוֹתוֹ הֶסְדֵּר", שָׁאַלְתִּי בִּלְשׁוֹן עֲדִינָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא לִפְגֹּעַ בָּהּ, "אוֹתוֹ הֶסְדֵּר הִתְכַּוַּנְתְּ לַעֲשׂוֹת גַּם כָּאן, אֵצֶל רוֹזֶנְטָל?"
"כֵּן", עָנְתָה לִי בַּחֲצִי קוֹל וְהִתְחַמְּקָה מִמַּבָּטִי. "הַבֵּט, אֲנִי יוֹדַעַת מָה אַתָּה חוֹשֵׁב עָלַי, אֲבָל אֲנִי חָשַׁבְתִּי שֶׁזּוֹ דֶּרֶךְ שֶׁאֵינָהּ פּוֹגַעַת בְּאִישׁ. אֲנִי מְשַׁעֶרֶת, שֶׁשְּׁוַרְץ אֲפִלּוּ לֹא הִרְגִּישׁ שֶׁשָּׁאַלְתִּי מִמֶּנּוּ אֶת הַתְּמוּנָה לְכַמָּה דַּקּוֹת. גַּם רוֹזֶנְטָל, הַסַּבָּא שֶׁלְּךָ, לֹא הָיָה מַרְגִּישׁ".
"הוּא לֹא סַבָּא שֶׁלִּי", אָמַרְתִּי, "אֲנַחְנוּ רַק יְדִידִים". אַחַר־כָּךְ הִבַּטְתִּי בַּשָּׁעוֹן. הַשָּׁעָה הָיְתָה שְׁתַּיִם וָחֵצִי. "כָּעֵת הַקְשִׁיבִי לִי, אַן", אָמַרְתִּי בְּקֹר־רוּחַ כְּכָל שֶׁיָּכֹלְתִּי. "אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁמַּגִּיעַ לָךְ עֹנֶשׁ אָיֹם וְנוֹרָא, אַף־עַל־פִּי שֶׁאַתְּ כְּלָל לֹא יוֹדַעַת מָה עוֹלַלְתְּ. שְׁנֵי אֲנָשִׁים עוֹמְדִים לַהֲרֹג זֶה אֶת זֶה בְּדוּ־קְרָב בִּגְלַל הַמַּעֲשֶׂה חֲסַר הָאַחֲרָיוּת שֶׁלָּךְ. אֲבָל אֵין לִי פְּנַאי לְהַטִּיף לָךְ כָּעֵת מוּסָר. אֹמַר רַק זֹאת: אִם תַּקְשִׁיבִי לִי כָּעֵת הֵיטֵב, אִם תַּסְכִּימִי לַעֲשׂוֹת בְּדִיּוּק מָה שֶׁאֲנִי אוֹמֵר לָךְ בְּלִי הִסּוּסִים וּבְלִי הִתְנַגְּדוּת, אוּלַי נוּכַל לְסַיֵּם אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה הַמּוּזָרָה הַזֹּאת עַל הַצַּד הַטּוֹב בְּיוֹתֵר". דִּבַּרְתִּי בְּמֶרֶץ וּבִבְהִירוּת, וַאֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁאַבָּא שֶׁלִּי — שֶׁהוּא עוֹרֵךְ־דִּין — הָיָה יָכוֹל לִהְיוֹת גֵּא בִּי. "וְעוֹד דָּבָר: אִם תַּעֲשִׂי אֶת כָּל מָה שֶׁאֹמַר לָךְ, נִדְמֶה לִי שֶׁתּוּכְלִי לְקַבֵּל עוֹד הָעֶרֶב אֶת הַתְּמוּנוֹת הַמְּקוֹרִיּוֹת שֶׁל אִמֵּךְ מִשְּׁוַרְץ וּמֵרוֹזֶנְטָל, וְלֹא תִּצְטָרְכִי לְהִסְתַּפֵּק בְּהֶעְתֵּקִים חִוְּרִים שֶׁלָּהֶן". רָאִיתִי אֶת מַבַּט הַסָּפֵק בְּעֵינֶיהָ. יָדַעְתִּי הֵיטֵב שֶׁהַסִּכּוּיִים קְלוּשִׁים, אֲבָל הָיָה לִי רַעְיוֹן מְטֹרָף. "עוֹד מְעַט תִּפָּתַח הַחֲנוּת שֶׁל וֶרָה", אָמַרְתִּי לָהּ, "וּבַדֶּרֶךְ לְשָׁם אַסְבִּיר לָךְ מִיהִי וֶרָה. אֲבָל עַד שֶׁנֵּצֵא אֵלֶיהָ נוֹתְרוּ עוֹד כַּמָּה דַּקּוֹת, שֶׁבָּהֶן אֲנִי זָקוּק לְשֶׁקֶט כְּדֵי לַחְשֹׁב". אַן הִבִּיטָה בִּי בְּהִשְׁתָּאוּת. אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁנָּהַגְתִּי קְצָת בְּשַׁחְצָנוּת בַּמַּעֲמָד הַהוּא, אֲבָל יָדַעְתִּי שֶׁאֲנִי חַיָּב לְהַחְדִּיר בָּהּ בִּטָּחוֹן, כְּדֵי

שֶׁתַּסְכִּים לְבַצֵּעַ אֶת הַתָּכְנִית שֶׁלִּי.

"וּמָה אֲנִי אֶעֱשֶׂה בֵּינְתַיִם?", שָׁאֲלָה אַן בְּקוֹל מְשַׁעֲשֵׁעַ, שֶׁהִזְכִּיר לִי שֶׁבְּכָל זֹאת אֲנִי עֲדַיִן רַק נַעַר בֶּן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה בְּעֵינֶיהָ.

וְאָז עָלָה בְּמֹחִי הָרַעְיוֹן הַגְּאוֹנִי בְּיוֹתֵר. הִסְבַּרְתִּי לָהּ אוֹתוֹ. הִיא הִסְסָה. אָמַרְתִּי שֶׁאִם תַּעֲשֶׂה זֹאת, אֶרְאֶה בְּכָךְ פִּצּוּי עַל הַבֶּהָלָה שֶׁגָּרְמָה לִי קֹדֶם. הִיא צָחֲקָה. הִיא הִסְכִּימָה. מָצָאנוּ כַּמָּה דַּפֵּי נְיָר וָעֵט, וּבַדַּקּוֹת הַבָּאוֹת, כַּאֲשֶׁר שֶׁרְלוֹק הוֹלְמְס הַגָּדוֹל יָשַׁב עַל הַמִּטָּה שֶׁל רוֹזֶנְטָל וְתִכְנֵן אֶת צְעָדָיו הַבָּאִים, יָשְׁבָה אַן שְׁטְרָאוּס לְיַד הַשֻּׁלְחָן וְכָתְבָה בִּמְהִירוּת וּבְמֶרֶץ, בְּאַנְגְּלִית פְּשׁוּטָה וּבְרוּרָה, חִבּוּר בֶּן חֲמִשָּׁה עַמּוּדִים עַל אוֹדוֹת "ג'וֹרְג', הַנַּעַר מִלּוֹנְדּוֹן".

פֶּרֶק אַחַד־עָשָׂר

דּוּ־קְרָב

בְּשָׁעָה שָׁלֹשׁ בְּדִיּוּק הִגִּיעָה וֶרָה אֶל הַחֲנוּת שֶׁלָּהּ שֶׁבִּשְׂדֵרוֹת הֶרְצְל בְּבֵית־הַכֶּרֶם. נוֹתְרָה שָׁעָה אַחַת בִּלְבַד עַד לַדּוּ־קְרָב בֵּין רוּדִי שְׁוַרְץ לְבֵין הַיְנְרִיךְ רוֹזֶנְטָל בְּמַטַּע הַתַּפּוּחִים שֶׁלְּיַד קִבּוּץ רָמַת־רָחֵל, וְכַזָּכוּר — בְּאֶקְדָּחוֹ שֶׁל רוֹזֶנְטָל לֹא הָיוּ כַּדּוּרִים. סָמַכְתִּי עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: עַל הַמְּכוֹנִית הַקְּטַנָּה וְהַיְשָׁנָה שֶׁל וֶרָה; עַל הַחֲנוּת שֶׁל וֶרָה; וְעַל מְהִירוּת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלָּהּ. בָּחַנְתִּי אוֹתָן בְּסֵדֶר הָפוּךְ. אֶת בְּחִינַת מְהִירוּת הַמַּחֲשָׁבָה עָבְרָה וֶרָה בְּקַלּוּת. הִצַּגְתִּי בְּפָנֶיהָ אֶת אַן, אָמַרְתִּי לָהּ שֶׁהִיא בִּתָּהּ שֶׁל אֲדִית, הַצַּיֶּרֶת שֶׁעָלֶיהָ שׂוֹחַחְנוּ הַבֹּקֶר, וְהַשְּׁתַּיִם לָחֲצוּ יָדַיִם. וֶרָה אָמְרָה: "גּוֹטְזוּלְהֶלְפֶן, כַּמָּה שֶׁהִיא דּוֹמָה לְאִמָּא שֶׁלָּהּ!", אֲבָל אֲנִי לֹא הִנַּחְתִּי לָהּ לִשְׁאֹל שְׁאֵלוֹת וְאָמַרְתִּי: "וֶרָה, אֵין זְמַן לְהֶסְבֵּרִים; בְּעוֹד שָׁעָה עוֹמֵד לְהִתְרַחֵשׁ דָּבָר אָיֹם וְנוֹרָא בְּמַטַּע הַתַּפּוּחִים שֶׁלְּיַד קִבּוּץ רָמַת־רָחֵל. זֶה עִנְיָן שֶׁל חַיִּים וָמָוֶת, וּמְדֻבָּר בְּעִקָּר עַל מָוֶת. רוֹזֶנְטָל, זֶה שֶׁדִּבַּרְנוּ עָלָיו הַבֹּקֶר, עָלוּל לְהֵהָרֵג שָׁם אִם לֹא נִזְדָּרֵז, אַתְּ מְבִינָה?"

הִיא לֹא הֵבִינָה. בִּכְלָל, בַּשָּׁעוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת אָמַרְתִּי לַאֲנָשִׁים סְבִיבִי דְּבָרִים לֹא בְּרוּרִים, הִצַּעְתִּי הַצָּעוֹת מוּזָרוֹת וְתִכְנַנְתִּי תָּכְנִיּוֹת תְּמוּהוֹת. אֱלֹהִים לְבַדּוֹ יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן הָיָה לִי הָאֹמֶץ לְהִסְתַּבֵּךְ כָּךְ — וְאוּלַי הָיְתָה זוֹ טִפְּשׁוּת יַלְדוּתִית, וְלֹא אֹמֶץ; אֲבָל לֹא הָיָה לִי זְמַן לְהַסּוֹסִים.

וֶרָה הִנְהֲנָה בְּרֹאשָׁהּ. עֵינֶיהָ הִבְרִיקוּ, וַאֲנִי יָדַעְתִּי שֶׁתַּעֲזֹר. כְּבָר נַעֲשֵׂיתִי רָגוּעַ מְעַט יוֹתֵר, כִּי וֶרָה הִיא בֶּאֱמֶת מַשֶּׁהוּ מְיֻחָד, וְטוֹב שֶׁהָיְתָה לְצִדִּי. בָּעֵת הָיָה עָלֵינוּ לִבְחֹן אֶת הַחֲנוּת שֶׁל וֶרָה — כְּלוֹמַר, אֶת תֹּכֶן הַחֲנוּת. הִסְבַּרְתִּי לְוֶרָה וּלְאַן

אֶת הַתָּכְנִית שֶׁלִּי. רָאִיתִי שֶׁהֵן לֹא הִשְׁתַּכְנְעוּ. אָמַרְתִּי שֶׁאֲנִי בָּטוּחַ, שֶׁרַק כָּךְ תּוּכַל אַן לְהַשִּׂיג אֶת הַתְּמוּנוֹת מִידֵי רוֹזֶנְטָל וּשְׁנַרְץ. עֲדַיִן פִּקְפְּקוּ. אָז אָמַרְתִּי שֶׁרַק כָּךְ נַצְלִיחַ לִמְנֹעַ אֶת הַדּוּ־קְרָב. הֵן שֻׁכְנְעוּ.

צָלַלְנוּ שְׁלָשְׁתֵּנוּ לְתוֹךְ הַחֲנוּת הַקְּטַנָּה וְלַמַּחְסָן שֶׁבְּיַרְכָּתֶיהָ. נָבַרְנוּ בָּעֲרֵמוֹת, הֶעֱפַנוּ חֲפָצִים לְכָל עֵבֶר וְהֶעֱלֵינוּ תִּימְרוֹת־אָבָק עַתִּיק יוֹמִין. מִדֵּי פַּעַם הָיְתָה וֶרֶה שׁוֹלֶפֶת מַשֶּׁהוּ מֵאֵיזֶה מַדָּף נִסְתָּר אוֹ מוֹרִידָה, בְּאֶמְצָעוּת וָו, קוֹלָב הַתָּלוּי מִן הַתִּקְרָה, וְהָיִינוּ בּוֹחֲנִים אֶת הַשָּׁלָל. אֲנִי הָיִיתִי מְאַמֵּץ אֶת עֵינַי, כְּדֵי לִרְאוֹת בַּחֲשֵׁכָה, וְאֶת זִכְרוֹנִי, כְּדֵי לַעֲרֹךְ אֶת הַהַשְׁוָאָה הַנְּחוּצָה. אַחַר־כָּךְ הָיִיתִי פּוֹסֵל: לֹא, אֵינוֹ מַתְאִים; הַדָּבָר חַיָּב לִהְיוֹת מְדֻיָּק, הֶעְתֵּק מַמָּשׁ. גַּם אַן הִשְׁתַּתְּפָה בַּחִפּוּשִׂים. הָיָה תַּעֲנוּג לִרְאוֹת אוֹתָהּ מִתְפַּלֶּשֶׁת בַּעֲרֵמוֹת הַבְּגָדִים וְהַקֻּפְסוֹת וְהַמְּזוּדוֹת, זוֹחֶלֶת בֵּין תֵּבוֹת הַתְּפִירָה הָעַתִּיקוֹת, נֶחְבֶּטֶת בְּרֹאשָׁהּ בִּמְנוֹרוֹת הָעֵץ — וְאֵינָהּ מַשְׁמִיעָה אַף מִלָּה שֶׁל תְּלוּנָה.
וְאָז, כְּשֶׁהַשָּׁעָה הָיְתָה כְּבָר שָׁלֹשׁ וָחֵצִי, וְכֻלָּנוּ כִּמְעַט נוֹאַשְׁנוּ, וַאֲנִי הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְרָמַת־רָחֵל מִבְּלִי לְהוֹצִיא לַפֹּעַל אֶת הָרַעְיוֹן שֶׁלִּי — מָצְאָה וֶרֶה אֶת הַדָּבָר שֶׁחִפַּשְׂנוּ, אֶת הַדָּבָר שֶׁכְּאִלּוּ הִמְתִּין עֲבוּרֵנוּ בְּמַעֲמַקֵּי הַמַּחְסָן בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה. וּכְעָבֹר אַרְבַּע דַּקּוֹת, אַרְבַּע דַּקּוֹת שֶׁבָּהֶן הִמְתַּנְתִּי אֲנִי מִחוּץ לַחֲנוּת, יָצְאוּ אֵלַי וֶרֶה וְאַן, צוֹחֲקוֹת וְעֵינֵיהֶן בּוֹרְקוֹת, וַאֲנִי מָחָאתִי כַּפַּיִם מֵרֹב שִׂמְחָה — כִּי כָּךְ בְּדִיּוּק רָאִיתִי אֶת הַדָּבָר בְּדִמְיוֹנִי; אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיָה פְּנַאי לְשִׂמְחָה פְּרוּעָה, בֵּינָן שֶׁמְּחוֹגֵי הַשָּׁעוֹן הֶרְאוּ כְּבָר עֶשְׂרִים דַּקּוֹת לִפְנֵי אַרְבַּע, וְהַזְּמַן דָּחַק.
זִנַּקְנוּ לִמְכוֹנִית הַקְּשִׁישָׁה שֶׁל וֶרֶה. אַן שָׁלְפָה רְאִי מֵאַרְנָקָהּ וְשִׁנְּתָה אֶת תִּסְרָקְתָּהּ עַל־פִּי הַהוֹרָאוֹת הַמְּדֻיָּקוֹת שֶׁלִּי. אַחַר־כָּךְ הִבִּיטָה אֵלַי, אֶל הַמּוֹשָׁב הָאֲחוֹרִי, "עָשְׂתָה פַּרְצוּף" וְקָרְצָה לִי בְּחִיּוּךְ. הִיא הָיְתָה נִפְלָאָה, וַאֲנִי הָיִיתִי בָּטוּחַ שֶׁהַתָּכְנִית שֶׁלִּי תִּפְעַל.

הַמְּכוֹנִית הָאֻמְלָלָה נֶאֶנְקָה, כְּשֶׁלַּחֲצָה וֶרָה עַל דַּוְשַׁת הַגַּז. וֶרָה חָלְפָה כְּרוּחַ סְעָרָה עַל־פְּנֵי מְכוֹנִיּוֹת וּמַסְלוּלִים, וְאַפָּהּ צָמוּד כִּמְעַט לַשִּׁמְשָׁה הַקִּדְמִית. בֵּינְתַיִם סִפַּרְתִּי לָהּ וּלְאַן אֶת פִּרְטֵי הַפָּרָשָׁה כֻּלָּהּ – הָחֵל בְּאֶתְמוֹל, כַּאֲשֶׁר קִבֵּל רוֹזֶנְטָל אֶת מִכְתַּב הָאִיּוּם, וְאַחַר־כָּךְ אֲחוֹרָה, אֶל תּוֹךְ מַעְגְּלֵי הַזְּמַן – אֶל יְמֵי הַלִּמּוּדִים בָּאוּנִיבֶרְסִיטָה שֶׁל הַיְדֶלְבֶּרְג, אֶל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל שְׁנוֹת הַשְּׁלֹשִׁים וְהָאַרְבָּעִים, אֶל אַנְגְלִיָּה, שֶׁבָּהּ נִפְטְרָה אֶדִית וְנוֹלְדָה אַן, וְשׁוּב לְכָאן, אֶל שְׁנוֹת הַשִּׁשִּׁים וְאֶל יְרוּשָׁלַיִם.

לֹא רָאִיתִי אֶת פָּנֶיהָ שֶׁל אַן, כִּי הִיא יָשְׁבָה וְגַבָּהּ אֵלַי; אֲבָל רָאִיתִי אֶת הָעֹרֶף שֶׁלָּהּ – וּמִי שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁעֹרֶף הוּא חֲסַר הַבָּעָה, אֵינוֹ אֶלָּא טוֹעֶה. הָעֹרֶף שֶׁל אַן הָיָה מְזֻעְזָע. הוּא הָיָה נִפְחָד. אַחַר־כָּךְ הָיָה מְכֻוָּץ מֵרֹב חֲרָטָה וְזַעַם עַל עַצְמָהּ. שְׁלָשְׁתֵּנוּ שָׁתַקְנוּ, וְרַק הַמָּנוֹעַ נָהַם.

בְּחָמֵשׁ דַּקּוֹת לִפְנֵי אַרְבַּע הִגַּעְנוּ. זֶה הָיָה כְּבָר מְאֻחָר מְאֹד, וַאֲנִי קִוִּיתִי שֶׁלֹּא מְאֻחָר מִדַּי. חָנִינוּ מַמָּשׁ לְיַד מַטַּע הַתַּפּוּחִים, וַאֲנִי זִנַּקְתִּי מִן הַמְּכוֹנִית. לִפְנֵי־כֵן הִסְבַּרְתִּי לְאַן בְּדִיּוּק מָה עָלֶיהָ לַעֲשׂוֹת – וּמָתַי. הַ״מָּתַי״ הָיָה חָשׁוּב בְּיוֹתֵר, וְהָיִיתִי מֻדְאָג מְעַט, מִכֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיִיתִי בָּטוּחַ אִם יָרְדָה לְסוֹף דַּעְתִּי.

גֶּשֶׁם דַּקִּיק הֵחֵל לָרֶדֶת, וַאֲנִי רַצְתִּי מַהֵר כְּכָל שֶׁיָּכֹלְתִּי. יָדַעְתִּי בְּדִיּוּק לְאָן לָרוּץ, כִּי מוּלִי, בְּלֵב הַמַּטָּע, רָאִיתִי הִתְקַהֲלוּת קְטַנָּה. זֶה הָיָה רֶגַע קָשֶׁה: פִּתְאֹם הָיִיתִי בָּטוּחַ שֶׁנִּכְשַׁלְתִּי; יוֹתֵר מִכָּךְ – חָשַׁשְׁתִּי שֶׁהָרָצוֹן הַיַּלְדוּתִי שֶׁלִּי – לְשַׂחֵק מִין מִשְׂחָק שֶׁל תֵּאַטְרוֹן – גָּרַם לְכָךְ שֶׁהִגַּעְתִּי מְאֻחָר מִדַּי לְדוּ־קְרָב. הִרְגַּשְׁתִּי פַּחַד קַר וְלַח מְרַפְרֵף עַל־פְּנֵי הַלֵּב שֶׁלִּי, וְשָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלָהּ שֶׁל אִמָּא בְּעֵת שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת לִי: ״אַתָּה חַי לְךָ בְּעוֹלָם דִּמְיוֹנִי בָּל־כָּךְ, שֶׁלִּפְעָמִים אַתָּה מְבַלְבֵּל בֵּינוֹ לְבֵין הַמְּצִיאוּת״; וְהִיא צָדְקָה מְאֹד. בִּשְׁנִיּוֹת הָהֵן לֹא הָיִיתִי בָּטוּחַ אִם לֹא גָּרַמְתִּי לְבִלְבּוּל קַטְלָנִי בֵּין שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, וְהִסְפַּקְתִּי לִשְׂנֹא אֶת עַצְמִי וְאֶת הַחֻלְשָׁה שֶׁלִּי לִרְאוֹת אֶת הַחַיִּים וְאֶת הָאֲנָשִׁים סְבִיבִי כְּאִלּוּ הֵם רַק חֵלֶק

מִסִּפּוּר דִּמְיוֹנִי, שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב.

קָרַבְתִּי בְּרִיצָה אֶל קְבוּצַת הָאֲנָשִׁים, וְהֵם הִסְתּוֹבְבוּ אֵלַי וְהִבִּיטוּ בִּי בְּהַפְתָּעָה. בָּלַמְתִּי אֶת מְרוּצָתִי. עָמַדְנוּ וְהִבַּטְנוּ זֶה בָּזֶה.

הֵם הָיוּ כֻּלָּם אֲנָשִׁים זְקֵנִים מְאֹד. לְבוּשִׁים הָיוּ בִּמְעִילִים אֲרֻכִּים כֵּהִים, וּמֵעַל לְרָאשֵׁיהֶם הָיוּ כַּמָּה מְטְרִיּוֹת שְׁחוֹרוֹת.

הֵם סָקְרוּ אוֹתִי בִּתְמָהוֹן. כְּפוּפֵי גֵו הָיוּ כֻּלָּם מֵחֲמַת הַזִּקְנָה, וּפְנֵיהֶם חֲרוּשֵׁי־קְמָטִים. לְרֶגַע אֶחָד נִרְאוּ בְּעֵינַי כְּצִיּוּר מוּזָר, וְאַחַר־כָּךְ הֵחֵלּוּ פְּנֵיהֶם לִלְבֹּשׁ צוּרָה מֻכֶּרֶת; הֲרֵי כְּבָר פָּגַשְׁתִּי אוֹתָם, אֶת כֻּלָּם — יְדִידָיו שֶׁל רוֹזֶנְטַל הָיוּ מִקְּפֶּה "אַלְמֹג", וְתַחַת פִּקּוּדוֹ שֵׁרְתוּ בְּסַיֶּרֶת הַקְּשִׁישִׁים שֶׁהֵקִים. בְּמֶרְחַק־מָה רָאִיתִי אֶת רוֹזֶנְטַל עַצְמוֹ, עוֹמֵד בְּגַבּוֹ אֵלֵינוּ וּמַבִּיט הַרְחֵק, אֶל הַכְּפָר הָעַרְבִי צוּר־בָּאהֶר, שֶׁנֶּעֱטַף בַּעֲרָפֶל. הִפְנֵיתִי אֶת מַבָּטִי שְׂמֹאלָה — וְלָרִאשׁוֹנָה רָאִיתִי אֶת שְׁוַרְץ, אֶת רוּדִי שְׁוַרְץ, הַבִּרְיוֹן מֵאוּנִיבֶרְסִיטַת הַיְדֶלְבֶּרְג. לוּלֵא הָיִיתִי מָתוּחַ כָּל־כָּךְ, לוּלֵא הַדְּמָמָה הַמְּעִיקָה שֶׁשָּׂרְרָה בַּמָּטָע, הָיִיתִי פּוֹרֵץ בִּצְחוֹק. אַתֶּם מְבִינִים: זֶה יוֹמַיִם הָיָה רוֹזֶנְטַל מְדַבֵּר בְּאָזְנַי בְּפַחַד עַל הַבִּרְיוֹן מִן הָאוּנִיבֶרְסִיטָה, עַל עָצְמָתוֹ וְאַלִּימוּתוֹ, וַאֲנִי שָׁכַחְתִּי שֶׁחָלְפוּ כִּמְעַט חֲמִשִּׁים שָׁנָה מִן הַיָּמִים, שֶׁבָּהֶם הָיָה רוּדִי שְׁוַרְץ בִּרְיוֹן צָעִיר וְרַב כֹּחַ. עֲדַיִן נָעַל נַעֲלַיִם שֶׁמִּסְפָּרָן אַרְבָּעִים וָשֶׁבַע, אַךְ כָּל מַרְאֵהוּ כָּעֵת הָיָה מְעוֹרֵר רַחֲמִים יוֹתֵר מִפַּחַד: רָזֶה מְאֹד הָיָה, רָזֶה בְּצוּרָה בִּלְתִּי טִבְעִית, גָּבֹהַּ, וְנִרְאָה כִּקְנֵה־סוּף הֶעָלוּל לְהִשָּׁבֵר עִם כָּל רוּחַ. אֶלָּא שֶׁאָז רָאִיתִי אֶת עֵינָיו — וְשִׁנֵּיתִי אֶת דַּעְתִּי. מַבָּטוֹ הָיָה בּוֹעֵר. אֵין לִי מִלָּה אַחֶרֶת לְתָאֵר אֶת הָאֵשׁ שֶׁרָשְׁפָה מִשָּׁם. אֵשׁ שֶׁל זַעַם נוֹרָא, שֶׁל טֵרוּף.

אַחַד הַזְּקֵנִים מִן הַחֲבוּרָה זִהָה אוֹתִי כָּעֵת. זֶה הָיָה גַּמְלִיאֵל שְׁטֶרְן קְטַן־הַקּוֹמָה. הוּא צָעַד צַעַד אֶחָד לִקְרָאתִי: "חָבֵר דָּוִיד", אָמַר בְּקוֹל רוֹעֵד מִזִּקְנָה, "נִסִּינוּ לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם. אָמַרְנוּ שֶׁלֹּא כְּדַאי, שֶׁלֹּא יָפֶה בְּגִילָם לַעֲשׂוֹת כָּכָה. אֲבָל שְׁוַרְץ הִתְעַקֵּשׁ. אֲנַחְנוּ בֶּאֱמֶת נִסִּינוּ". וְהוּא חִיֵּךְ חִיּוּךְ עָלוּב וְחָזַר לַשּׁוּרָה. זָקֵן אַחֵר, שֶׁאוֹתוֹ לֹא הִכַּרְתִּי, אָמַר בִּנְהִימָה: "יֵשׁ חֻקִּים שֶׁל כָּבוֹד, הוּא אוֹמֵר, שְׁוַרְץ. כָּבוֹד אוֹ הַמָּוֶת. אִי אֶפְשָׁר לְשַׁכְנֵעַ אוֹתוֹ. הוּא פֶּרֶא־אָדָם גָּמוּר". וְהוֹסִיף מַשֶּׁהוּ בְּיִידִישׁ.

הַזְּקֵנִים הִנְהֲנוּ. הַגֶּשֶׁם הִתְחַזֵּק. הַמַּרְאֶה הָיָה מוּזָר כָּל־כָּךְ: הַזְּקֵנִים הַשְּׁחֹרִים, הָעֲרָפֶל הָאֲפַרְפַּר, עַנְפֵי הָעֵצִים הַנֶּחְבָּטִים בָּרוּחַ. רָצִיתִי שֶׁאִמָּא שֶׁלִּי תִּהְיֶה כָּאן, כְּדֵי לִרְאוֹת אֵיךְ

מְטַשְׁטְשִׁים לִפְעָמִים הַגְּבוּלוֹת בֵּין הָאֱמֶת וּבֵין הַדִּמְיוֹן.
אֲבָל בְּרֶגַע הַהוּא קָרָא שׁוַרְץ קְרִיאָה קְצָרָה, וְהַזְּקֵנִים פָּנוּ מֵעִמִּי וְסָבְבוּ עַל עִקְבֵיהֶם. נִדְחַקְתִּי בֵּינֵיהֶם וְהִבַּטְתִּי. רוֹזֶנְטַל וְשׁוַרְץ נִצְּבוּ בַּתָּוֶךְ, גַּב אֶל גַּב. שׁוַרְץ הָיָה גָּבֹהַּ יוֹתֵר. הֵם הֵחֵלּוּ לִפְסֹעַ לְכִוּוּנִים נֶגְדִּיִּים. שׁוַרְץ פָּסַע בְּמֶרֶץ, בְּדַיְּקָנוּת.

רוֹזֶנְטַל צָעַד לְאִטּוֹ, בִּצְעָדִים כְּבֵדִים. פִּתְאֹם, לָרִאשׁוֹנָה מֵאָז הִכַּרְתִּי אוֹתוֹ, רָאִיתִי שֶׁהוּא אִישׁ זָקֵן. כָּל שִׁבְעִים שְׁנוֹתָיו

הֵעִיקוּ עַל גַּבּוֹ וּכְתֵפָיו. נַעֲלֵי הַהִתְעַמְּלוּת שֶׁלּוֹ הִבְהִיקוּ בַּגֶּשֶׁם.

וְאָז, רַק אָז, תָּפַסְתִּי שֶׁנּוֹתְרוּ שְׁנִיּוֹת מְעַטּוֹת בִּלְבַד. רַק שְׁנִיָּה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם נוֹתְרוּ לִי לְהַפְסִיק אֶת הַקּוֹמֶדְיָה הַטִּפְּשִׁית הַזֹּאת, וַאֲנִי עוֹמֵד וְחוֹלֵם! עַל־כֵּן פָּרַצְתִּי מִבֵּין שׁוּרַת הַזְּקֵנִים

וְרַצְתִּי אֶל תּוֹךְ הַמֶּרְחָב שֶׁבֵּין רוֹזֶנְטַל וּשְׁוַרְץ. בְּלִי לִתְפֹּס אֶת הַסַּכָּנָה הַנּוֹרָאָה, שֶׁבָּהּ אֲנִי מַעֲמִיד אֶת עַצְמִי, נִצַּבְתִּי בְּמֶרְכַּז קַו הַיְּרִי שֶׁבֵּין הַשְּׁנַיִם, עָצַמְתִּי אֶת עֵינַי וְצָעַקְתִּי בְּכָל הַכֹּחַ:

"שְׁוַרְץ, אַל תִּירֶה! מָצָאתִי אֶת הַגַּנָּב!"

וְלֹא יָדַעְתִּי אִם הַתְּשׁוּבָה תִּהְיֶה קוֹל שֶׁל אָדָם — אוֹ רַעַם שֶׁל יְרִיַּת אֶקְדָּח.

פֶּרֶק שְׁנֵים־עָשָׂר

הָיָה אוֹ לֹא הָיָה

הָיְתָה דְּמָמָה, דְּמָמָה עֲמֻקָּה וּמִתְמַשֶּׁכֶת. הַגּוּף שֶׁלִּי הָיָה מָתוּחַ כְּאֶגְרוֹף קָמוּץ. עָמַדְתִּי בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת, וְהַגֶּשֶׁם חוֹבֵט בְּפָנַי בְּקִלּוּחִים קְצוּבִים. שָׁמַעְתִּי הַמְלָה קְטַנָּה בְּקֶרֶב חֲבוּרַת הַזְּקֵנִים, יְדִידָיו שֶׁל רוֹזֶנְטַל.

"מִי הַיֶּלֶד הַזֶּה?", שָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלוֹ הַקָּשֶׁה, הַמְרַסֵּק, שֶׁל שְׁוַרְץ. נָשַׁמְתִּי לִרְוָחָה: הוּא לֹא יָרָה. פָּקַחְתִּי אֶת הָעֵינַיִם. שְׁוַרְץ נִצַּב כָּעֵת קָרוֹב אֵלַי, גָּבֹהַּ מְאֹד וְרָזֶה מְאֹד, וְעֵינָיו יוֹקְדוֹת בְּזַעַם — אֲבָל הָאֶקְדָּח שֶׁבְּיָדוֹ הָיָה מֻפְנֶה כְּלַפֵּי מַטָּה. לֹא הִסְתּוֹבַבְתִּי אֲחוֹרָה לִרְאוֹת אֶת רוֹזֶנְטַל. חָשׁוּב יוֹתֵר הָיָה לְהַסְבִּיר אֶת הַמִּתְרַחֵשׁ לִשְׁוַרְץ הַתּוֹקְפָנִי.

"תַּקְשִׁיב לִי, שְׁוַרְץ", אָמַרְתִּי בְּלִי גִּנּוּנֵי נִימוּס, "תַּקְשִׁיב הֵיטֵב!". כָּעַסְתִּי עַל הָאִישׁ הַזֶּה וְשָׂנֵאתִי אוֹתוֹ. הוּא הָיָה פֶּרֶא־אָדָם בֶּאֱמֶת, שֶׁהָיָה מוּכָן לַהֲרֹג רַק בִּגְלַל חֲשַׁד מְדֻמֶּה אוֹ, אוּלַי, בִּגְלַל זִכְרוֹנוֹת רְחוֹקִים. "אֲנִי יוֹדֵעַ מִי גָּנַב אֶת הַתְּמוּנָה שֶׁלְּךָ. אַתָּה תְּקַבֵּל אוֹתָהּ בַּחֲזָרָה. יִתָּכֵן שֶׁהִיא מַמְתִּינָה כְּבָר בְּבֵיתְךָ".

שְׁוַרְץ בָּהָה בִּי. הוּא הָיָה נִדְהָם. לְתַפְנִית כָּזוֹ בַּמְּאֹרָעוֹת לֹא צִפָּה, וְעוֹד פָּחוֹת מִזֶּה הָיָה רָגִיל שֶׁיְּדַבְּרוּ אֵלָיו כָּךְ.

"מֵאַיִן בָּאתָ?", תָּבַע לָדַעַת, "מִי אַתָּה בִּכְלָל?"

כָּעֵת נֶאֶסְפוּ וּבָאוּ סְבִיבֵנוּ כָּל הַזְּקֵנִים. גַּם רוֹזֶנְטַל קָרַב וְעָמַד לְיָדִי. רָאִיתִי אֵיךְ הַמֶּתַח עִוֵּת אֶת פָּנָיו, וְעַל־כָּךְ שָׂנֵאתִי אֶת שְׁוַרְץ עוֹד יוֹתֵר. "אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ עַל מָה אַתָּה מְדַבֵּר, חָבֵר דָּוִיד", אָמַר רוֹזֶנְטַל, "כִּי לֹא אוּכַל לַעֲמֹד בְּכָךְ פַּעַם שְׁנִיָּה".

וַאֲנִי עָמַדְתִּי שָׁם, וְיָדַעְתִּי שֶׁשּׁוּם הֶסְבֵּר שֶׁלִּי לֹא יְשַׁכְנֵעַ אֶת

שְׁנַרְץ, שֶׁהָיָה כְּבָר עִוֵּר לְגַמְרֵי מִכַּעַס. חָשַׁשְׁתִּי שֶׁעוֹד מְעַט וְיִירֶה בִּי, וְהִתְפַּלַּלְתִּי בְּלִבִּי שֶׁאַן הֵבִינָה בְּדִיּוּק אֶת מָה שֶׁהִסְבַּרְתִּי לָהּ, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁרַק הִיא תּוּכַל לְהַצִּיל אוֹתִי מִן הַתִּסְבֹּכֶת הָאֲיֻמָּה הַזֹּאת.

"תִּסְתַּלֵּק מִכָּאן, יֶלֶד", פָּסַק שְׁנַרְץ, "תֵּלֵךְ הַבַּיְתָה. אֲנַחְנוּ מַמְשִׁיכִים מֵהַמָּקוֹם שֶׁהִפְסַקְנוּ", אָמַר לְרוֹזֶנְטַל, וְהוּא צָעַד לְאָחוֹר וְהֵרִים אֶת הָאֶקְדָּח.

וּבְרֶגַע הַזֶּה הֵגִיחָה מִבֵּין עֲצֵי הַתַּפּוּחַ אַן שְׁטְרָאוּס. הִיא לֹא לָבְשָׁה אֶת הַגִּ'ינְס שֶׁלָּהּ, וּלְעֵינֶיהָ לֹא הָיוּ הַמִּשְׁקָפַיִם הָעֲנָקִיִּים; לְגוּפָהּ הָיְתָה שִׂמְלָה הֲדוּרָה, אֲרֻכָּה וּבַעֲלַת שַׁרְווּלִים תְּפוּחִים — שִׂמְלָה מִן הָאָפְנָה הַיְשָׁנָה, שֶׁמָּצָאנוּ בְּמַחְסָן שֶׁל וֶרָה. לְרֹאשָׁהּ חָבְשָׁה אַן כּוֹבַע רְחַב־תִּתּוֹרָה, שֶׁתְּקוּעָה הָיְתָה בּוֹ נוֹצָה תְּכֻלָּה. גַּם אֶת הַכּוֹבַע מָצָאנוּ בַּחִפּוּשׂ הַקַּדַּחְתָּנִי שֶׁלָּנוּ בֵּין עֲרֵמוֹת הַבְּגָדִים וְהַחֲפָצִים הַמְּשֻׁמָּשִׁים בַּמַּחְסָן. רַעְמַת שְׂעָרָהּ הַזָּהֹב שֶׁל אַן גָּלְשָׁה מִתַּחַת לַכּוֹבַע, וּפִיהָ הָאָדֹם צָחַק בְּעַלִּיזוּת; וְהִיא הָיְתָה דּוֹמָה כִּשְׁתֵּי טִפּוֹת מַיִם לְאֶדִית, לְאִמָּא שֶׁלָּהּ, כְּפִי שֶׁרָאִיתִי אוֹתָהּ הַבֹּקֶר בַּתְּמוּנָה בְּסֵפֶר הָאָמָּנוּת הַיְּהוּדִית הַמּוֹדֶרְנִית.

אָה, הֱיִיתֶם צְרִיכִים לִרְאוֹת אֶת הַמַּבָּט, שֶׁעָלָה בִּפְנֵיהֶם שֶׁל רוֹזֶנְטַל וּשְׁנַרְץ! הֵם עָמְדוּ שָׁם כְּאִלּוּ פָּגַע בָּהֶם בָּרָק. הָאֶקְדָּחִים נִשְׁמְטוּ מִיְּדֵיהֶם לָאָרֶץ וְהֵם מִהֲרוּ — מָה אֲנִי אוֹמֵר "מִהֲרוּ" — הֵם נִסְחֲפוּ מַמָּשׁ אֶל אַן, נָטְלוּ אִישׁ אִישׁ אֶת יָדָהּ וְנָשְׁקוּ אוֹתָהּ בְּחֶרְדַּת־קֹדֶשׁ. וְכָךְ עָמְדוּ שָׁם, שְׁלָשְׁתָּם, כִּתְמוּנָה שֶׁנִּלְקְחָה מִסֵּפֶר אַגָּדוֹת יָשָׁן; וְרַק אָז שֶׁאָפְתִּי לְתוֹכִי אֶת הָאֲוִיר הַלַּח, עָצַמְתִּי אֶת עֵינַי וְנָשַׁמְתִּי לִרְוָחָה.

הַדְּבָרִים הַלָּלוּ אֵרְעוּ לִפְנֵי כְּשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה. כַּאֲשֶׁר יָשַׁבְתִּי לִכְתֹּב אוֹתָם יָדַעְתִּי לָבֶטַח, שֶׁאֶת הַדְּבָרִים הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר — אֶזְכֹּר. אֵין שׁוּם סִבָּה שֶׁאֶשְׁכַּח, מִכֵּיוָן שֶׁמִּדֵּי שָׁנָה, בְּעֶשְׂרִים בְּאוֹקְטוֹבֶּר — הוּא הַיּוֹם שֶׁבּוֹ כִּמְעַט שֶׁנֶּעֱרַךְ הַדּוּ־קְרָב — אָנוּ שָׁבִים וּמִתְכַּנְּסִים בְּבֵית־קָפֶה יְרוּשַׁלְמִי וּמְסַפְּרִים בְּאֵרוּעֵי הַיּוֹם הַהוּא.

כְּשֶׁאֲנִי אוֹמֵר "אָנוּ", אֲנִי מִתְכַּוֵּן לְרוֹזֶנְטַל, שֶׁהוּא כַּיּוֹם קָשִׁישׁ צָעִיר וְנִמְרָץ בֶּן לְמַעְלָה מִשְּׁמוֹנִים; לְוֶרָה, שֶׁעֲדַיִן מַגִּיעָה לַפְּגִישׁוֹת בִּמְכוֹנִית הָאַמְלָלָה שֶׁלָּהּ, וַעֲדַיִן מְנַהֶלֶת בְּיַד רָמָה אֶת חֲנוּת הַחֲפָצִים הַמְשֻׁמָּשִׁים, שֶׁאִישׁ אֵינוֹ מְבַקֵּר בָּהּ; לְאַן שְׁטְרָאוּס, שֶׁכַּיּוֹם שְׁמָהּ אַן לַפִּידוֹת, וְיֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי בָּנוֹת וּבֵן קָטָן. אַגַּב, שְׁמָהּ שֶׁל הַבְּכוֹרָה הוּא עֲדִית — עַל־שְׁמָהּ שֶׁל סָבְתָהּ אֲדִית הַצַּיֶּרֶת.

גַּם כַּמָּה מֵחֲבֵרָיו שֶׁל רוֹזֶנְטַל מַגִּיעִים לַפְּגִישׁוֹת הַלָּלוּ. אָמְנָם, מִפַּעַם לְפַעַם פּוֹחֵת מִסְפָּרָם, אַךְ גַּמְלִיאֵל שְׁטֶרְן עֲדַיִן מַגִּיעַ; וְגַם חַיִּימוֹן, שֶׁהָיָה בַּעַל בֵּית־הַקָּפֶה "אַלְמֹג", גַּם הוּא בָּא,

אַף־עַל־פִּי שֶׁ"אַלְמוֹג" כְּבָר אֵינֶנּוּ, וְהַפְּגִישׁוֹת נֶעֱרָכוֹת עַתָּה בְּקָפֶה "סַבְיוֹן" שֶׁבִּרְחַבְיָה.
הַאִם הִתְעַנְיֵן מִי מִכֶּם בְּגוֹרָלוֹ שֶׁל שְׁנַרְץ? אֲסַפֵּר לָכֶם עָלָיו.
מִיָּד לְאַחַר שֶׁנִּתְגַּלְּתָה אַן מִבֵּין הָעֵצִים בַּמַּטָּע, וּלְאַחַר שֶׁהִסְבַּרְתִּי לְכָל הַנּוֹכְחִים אֶת הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הַמְּאֹרָעוֹת וְהִנַּחְתִּי גַּם לְאַן לְהַסְבִּיר אֶת הַמַּעֲשֶׂה חֲסַר־הָאַחֲרָיוּת שֶׁלָּהּ, הוֹדִיעַ שְׁנַרְץ שֶׁהוּא מוּכָן לְהַעֲנִיק אֶת הַתְּמוּנָה שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, אֶת תְּמוּנַת הַפֶּה, לְאַן. אַן אָמְרָה שֶׁהִיא אֵינָהּ רוֹצָה לִגְרֹם לוֹ צַעַר, כִּי הִיא יוֹדַעַת כַּמָּה הַתְּמוּנָה חֲשׁוּבָה לוֹ. אֲבָל הוּא עָנָה לָהּ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַתְּמוּנָה יְכוֹלָה לִהְיוֹת בִּרְשׁוּתָהּ, וְרַק אִם יִרְצֶה מִדֵּי פַּעַם לְהָצִיץ בָּהּ, יִשְׂמַח אִם תַּרְשֶׁה לוֹ לָבוֹא אֵלֶיהָ וְלַעֲשׂוֹת זֹאת. אַן הִסְכִּימָה מִיָּד.
וְאָמְנָם, בַּשָּׁנִים שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן הָיָה רוּדִי שְׁנַרְץ מַגִּיעַ מִדֵּי פַּעַם לְבִקּוּר אֵצֶל אַן — תְּחִלָּה בְּקִרְיַת עֲנָבִים, שָׁם הִתְגּוֹרְרָה, וְאַחַר־כָּךְ בִּירוּשָׁלַיִם, לְשָׁם עָבְרָה לָגוּר לְאַחַר נִשּׂוּאֶיהָ. שְׁנַרְץ לֹא לָקַח חֵלֶק בְּמַסֹּרֶת הַפְּגִישׁוֹת הַשְּׁנָתִיּוֹת שֶׁלָּנוּ, אֲבָל אַן הָיְתָה מְסַפֶּרֶת שֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת עַל קֶשֶׁר אִתּוֹ, וְשֶׁהוּא מְחַבֵּב מְאֹד אֶת יְלָדֶיהָ. כְּשֶׁתֵּאֲרָה כֵּיצַד עֲדִית שֶׁלָּהּ מְטַפֶּסֶת עַל בִּרְכָּיו שֶׁל שְׁנַרְץ, הִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בְּכָל זֹאת מַשֶּׁהוּ אֱנוֹשִׁי; אֲבָל הַטִּינָה שֶׁחַשְׁתִּי כְּלַפָּיו לֹא הִתְעַמְעֲמָה עִם הַשָּׁנִים.
אֶת הַיְנְרִיךְ רוֹזֶנְטָל תּוּכְלוּ עֲדַיִן לִרְאוֹת בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, מְהַלֵּךְ בְּנַעֲלֵי הַהִתְעַמְּלוּת שֶׁלּוֹ, וּמַצְלֵמַת "בּוּקְסָה" נוֹשָׁנָה מִטַּלְטֶלֶת עַל כְּתֵפָיו. הַשָּׁנִים שֶׁחָלְפוּ כִּמְעַט לֹא שִׁנּוּ אוֹתוֹ, אֶלָּא שֶׁכָּעֵת הוּא נִשְׁעָן עַל מַקֵּל, שֶׁבְּקָצֵהוּ גֻּלַּת מַתֶּכֶת מְגֻלֶּפֶת. אֶת הַמַּקֵּל, אַגַּב, מָצָאתִי עֲבוּרוֹ בְּמַחְסַן הַחֲפָצִים הַיְשָׁנִים שֶׁל נֻרָה. עֲדַיִן הוּא גָּר בְּחַדְרוֹ שֶׁבְּבֵית־הָאָבוֹת בִּשְׁכוּנַת בֵּית־הַכֶּרֶם, וְהַמְּזֻוָּדָה הָאֲפֹרָה עוֹדֶנָּה מֻנַּחַת שָׁם, קְשׁוּרָה בִּשְׁתֵּי חֲגוֹרוֹת בַּד. נִרְאֶה שֶׁאֵינֶנִּי צָרִיךְ לְסַפֵּר, שֶׁגַּם הוּא הִסְכִּים מִיָּד לִמְסֹר לְאַן אֶת הַתְּמוּנָה שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, תְּמוּנַת הָעֵינַיִם הַנּוּגוֹת, פָּנֶיהָ הָאֲחֵרִים שֶׁל אֲדִית. אַן מְסַפֶּרֶת לִי, שֶׁגַּם הוּא מַגִּיעַ לְבֵיתָהּ מִדֵּי פַּעַם, וְאָז הוּא אוֹחֵז אֶת

הַתְּמוּנָה בְּיָדָיו וּמִתְבּוֹנֵן בָּהּ אֲרֻכּוֹת. פַּעַם גַּם סִפֵּר לָהּ אֶת סִפּוּר אַהֲבָתוֹ לְאִמָּהּ. "זוֹ הָיְתָה אַהֲבָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִית", אָמַר לָהּ וְהוֹסִיף, שֶׁדַּוְקָא הַדְּבָרִים הַבִּלְתִּי אֶפְשָׁרִיִּים הֵם הַמּוֹשְׁכִים בְּיוֹתֵר אֶת הַלֵּב.

אֶת הַמִּשְׁפָּט הַזֶּה זָכַרְתִּי, כְּשֶׁבָּאתִי לְהַעֲלוֹת אֶת הַפָּרָשָׁה הַזֹּאת עַל הַכְּתָב. חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי — הֲרֵי לֹא יַאֲמִינוּ לִי! אֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, בְּאֶמְצַע שְׁנוֹת הַשִּׁשִּׁים, כִּמְעַט שֶׁנִּשְׁפַּךְ דַּם אָדָם בְּדוּ־קְרָב?!

אֲבָל אָז זָכַרְתִּי אֶת דְּבָרָיו שֶׁל רוֹזֶנְטָל וְהֶחְלַטְתִּי לִכְתֹּב הַכֹּל, דְּבָרִים כַּהֲוָיָתָם. הַדִּמְיוֹנוֹת — גַּם הֵם, כַּהֲוָיָתָם, וְהַגְּבוּלוֹת בֵּין אֵלֶּה לְאֵלֶּה קְלוּשִׁים וּמְטֻשְׁטָשִׁים, כְּמוֹ בַּחַיִּים עַצְמָם.

נדפס בישראל
דפוס ״חדקל״ בע״מ, ת״א

דָּוִיד, נַעַר יְרוּשַׁלְמִי בֶּן 12, מְסֻבָּךְ בְּפָרָשָׁה מוּזָרָה וּמְסֻכֶּנֶת: שְׁנֵי זְקֵנִים כִּבְנֵי 75 עוֹמְדִים לַהֲרֹג זֶה אֶת זֶה לְמוּל עֵינָיו, עַל־פִּי כָּל כְּלָלֵי הַדּוּ־קְרָב, בִּגְלַל אַהֲבָתָם לְאִשָּׁה שֶׁמֵּתָה לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת.

הָיָה אוֹ לֹא הָיָה? הַאִם בֶּאֱמֶת הִתְרַחֵשׁ הַסִּפּוּר הַזֶּה בִּירוּשָׁלַיִם? הַאִם בֶּאֱמֶת רָץ דָּוִיד וְעָמַד בְּדִיּוּק בֵּין שְׁנֵי הָאֶקְדָּחִים שֶׁעָמְדוּ לִירוֹת? הַאִם הִצְלִיחַ לִמְנֹעַ אֶת הַדּוּ־קְרָב הַקַּטְלָנִי? וְהֵיכָן הוּא בְּדִיּוּק הַגְּבוּל הַדַּק שֶׁבֵּין הַמְּצִיאוּת לְבֵין הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁבַּסֵּפֶר?

וְאוּלַי אֵין כָּל גְּבוּל בֵּינֵיהֶם?

דָּבָר אֶחָד בָּרוּר: כְּשֶׁמְּסַיְּמִים לִקְרֹא אֶת "דּוּ־קְרָב", רוֹצִים מְאֹד לְהַאֲמִין שֶׁאֵין גְּבוּל כָּזֶה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁמְּתֹאָר בַּסִּפּוּר הַזֶּה אָכֵן קָרָה, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂה הָאַהֲבָה וְהַקִּנְאָה וְהַפַּחַד הַזֶּה — הַלְוַאי וְקָרָה.

הַסֵּפֶר זָכָה בִּ"פְרַס זְאֵב" לְסִפְרוּת יְלָדִים.

דָּוִיד גְּרוֹסְמַן נוֹלַד בִּירוּשָׁלַיִם בְּ־1954, וּבָהּ הוּא חַי עַד הַיּוֹם. כָּתַב סְפָרִים לִילָדִים וְלִמְבֻגָּרִים. "דּוּ־קְרָב" הוּא סִפְרוֹ הָרִאשׁוֹן.

31-2568 דאנאקוד

הוצאת הקיבוץ המאוחד